Ömer Faruk TOPRAK

TÜM ŞİİRLERİ

ÖMER FARUK TOPRAK TÜM ŞİİRLERİ

ADAM

Ömer Faruk Toprak

•

Tüm Şiirleri

©
Bu kitabın yayın hakları
ADAM YAYINCILIK A.Ş.'nindir.

Daha önce *İnsanlar* (1943); *Hürriyet* (1945); *Dağda Ateş Yakanlar* (1955); *Susan Anadolu* (1966) ve *Ay Işığı* (1973) adlarıyla beş kitap olarak basılmıştır.

Adam Yayıncılık'ta Birinci Basım: Ocak 83

Kapak Düzeni: Sungu Çapan

182.03.021.284.117

Ömer Faruk Toprak

•

Tüm Şiirleri

Basıma Hazırlayan: Füruzan Toprak

ADAM

SUNU

Yıl 1979 mevsimlerden kış... Ömer Faruk Toprak yeni bir şiir kitabı çıkarmak istiyor: Onun hazırlığı içinde. Bu yapıt öbür kitaplarından seçmelerle, kitaplarına girmemiş olan, son yıllarda yazdığı şiir ve sonnet'lerinden oluşacak. Ama o zalim Angino Pectoris onun elini kolunu bağlıyor ve bağladı da... 20 Ağustos 1979 Pazartesi, öğle üzeri onu yitirdiğimiz tarih...

Gönül isterdi ki, Ö.F. Toprak yaşasaydı da tüm şiirlerini içeren dosyayı yayınevine kendisi götürseydi, kitap haline geldikten sonra da onu okşayıp ilk okuyan o olsaydı!...

Yaşamında yapmak isteyip de, çeşitli engeller yüzünden yapamadığı şeyler nelerdi, diye düşündüm: "Toprak Şiir Ödülü" kurmak isterdi.

Onun adına bir ödül kurmalıydım önce. Kuruldu bu ödül (1980). Ö.F. Toprak her şeyden önce bir ozandı. Şiir sevgisi onda tutku halindeydi. Ödül de şiir ödülüydü. Bu nedenle ilk basılması gereken yapıt, şiir kitabı olmalıydı.

Ö.F. Toprak'ın yayımlanmış şiir kitaplarını *(İnsanlar* 1943, *Hürriyet* 1945, *Dağda Ateş Yakanlar* 1955, *Susan Anadolu* 1966, *Ay Işığı* 1973) tek bir ciltte toplamayı düşündüm önce.

Hayır, bu yeterli değildi. Çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlanmış fakat kitap haline getirilememiş şiir ve sonnet'leri ne olacaktı? Bunları da kitaba almak gerekmez miydi? Elbette gerekirdi. Bunlar ozanın son aşamasını belirten örneklerdi.

Bir de onun ilk gençlik yıllarının ürünü olan, heyecanla yazılmış, duygusal şiirleri vardı. Kendisi onları çıraklık döneminin ürünleri saydığından kitaplarına almamıştı.

Ozanın gençlik coşkusunu, doğa sevgisini yansıtmaları, onun yürüyeceği sanat yolunun başlangıcı olmaları bakımından ortaokul ve lise sıralarında yazdığı bu şiirlere de, tüm şiirlerinin bulunduğu böylesine bir ciltte yer vermek gerekiyordu. Onları dışarda bırakmaya gönlüm razı olmadı.

Yapıt gene de yeterli değildi bence. Ö.F. Toprak'ın şiirini inceleyecek olanlara, edebiyat tarihçilerine bir kolaylık olsun diye, her bir şiirini ele alıp, onun kökenine inmeye çalıştım. Evimizdeki ve öbür kitaplıklardaki, şiirlerin yayımlandığı dergileri bulmak, onları taramak ve sonuç çıkarmak kolay olmadı. Araştırmaları yaparken elimden geldiğince nesnel olmaya çalıştım. Hiçbir değer yargısında bulunmadım. Elimde ozanın son şiirlerini, yani kitaplarına girmemiş çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlanmış şiir ve sonnet'lerini ve kitaplarındaki şiirlerini içeren kendisinin hazırladığı bir dosya var. Bu dosyadaki şiirler şöyle sıralanmış: Yeni Şiirler, Sonnet'ler, Ay Işığı, Susan Anadolu, Dağda Ateş Yakanlar, Hürriyet.

İlk yapıtı olan *İnsanlar* (1943) kitabını ozan bu dosyaya almamış. Bir konuşmamızda bana: "Tüm şiirlerimi bir ciltte toplamak istiyorum, ama oraya *İnsanlar* kitabımı almayacağım." demişti.

Elinizdeki bu cilt ozanın şiir evrenini yansıtacaktır. O amaçla hazırlanmıştır. Mademki *İnsanlar* yapıtındaki şiirler bir tarihte kitap olarak yayımlanmış ve onun için basında çeşitli yazılar yazılmıştır; o şiirler artık Ö.F. Toprak şiir evreninin bir parçası olmuş demektir. Bu nedenle onun da bir yeri ve değeri vardır, onu bütünden ayırmak doğru olmaz, diye akıl yürüttüm ve onu da bu cilde aldım.

Beni bağışlayacağını umarım, ozanım benim!

Yapıtı hazırlarken yöntemim şu oldu: Ozanın geçirdiği evreyi

göstermek için şiirleri ve kitapları tarih sıralarına göre ela aldım. Kitaplarına girmemiş, çeşitli dergilerde çıkan "gençlik şiirleri ", yayımlanmış kitapları: *İnsanlar, Hürriyet, Dağda Ateş Yakanlar, Susan Anadolu , Ay Işığı.* Kitaplarına girmemiş; çeşitli dergi ve gazetelerde çıkmış, ya da ölümünden sonra yayımlanmış "son şiirleri" ve "son sonnet'leri".

Yukarda sözünü ettiğim, Ö.F. Toprak'ın kendisinin hazırlamış olduğu dosyadaki şiirler, son düzeltmeleri yapılmış, basıma hazırlanmış şiirler olduğundan, onları esas aldım. Bu yeni kitaba (*Tüm Şiirler*'ine) giren, onlardır. Ozanın her şiiri tek tek ele alındı, araştırmalarım sonucunda, bu şiirlerin bulabildiğim ilk basıldığı dergi veya gazete tarih ve sayısıyla gösterildi. Ele alınan şiir, dosyadaki son düzeltmesi yapılmış şiirle karşılaştırılıp, ayrımlar dize dize belirtildi. Eski dizenin altına, alındığı derginin, gazetenin veya kitabın kısaltılmış adı, karşılaştırılan yeni dizenin altına ise 1979 tarihi yazıldı.

Bu kitaptaki notlar, dört dörlük araştırmalardır, bu kitabın hiçbir eksiği yoktur, gibi bir sav öne sürmüyorum. Gözümden kaçan noktalar, bazı yanılgılarım olabileceği gibi, ilk basıldığı yeri ve tarihini saptayamadığım şiirler de var. Daha sonraki basımlarda, eleştirmenlerin de yardımıyla o eksikleri giderebileceğimi umarım. Bu çalışmaya girişirken, sayın okurların hoşgörüsüne sığındım. Değerli varlığım, gerçek insan Ömer Faruk Toprak'a duyduğum derin sevgi ve saygı, benim için en büyük itici güç oldu.

Ö.F. Toprak'ın şiirini araştıracak olanlara, o şiire eğilmek isteyenlere bu yapıtla, eğer biraz ışık tutabilirsem, kendimi mutlu sayacağım.

Ozan ve Yazar Ömer Faruk Toprak'ın anısı önünde sevgiyle, saygıyla eğiliyorum.

* * *

Yapıtın adı, "Tüm Şiirleri" olacaktır kuşkusuz. Ancak, en sondaki yeni şiirlerin ve sonnet'lerin toplandığı kitabın, o şiir demetinin adı ne olmalıydı. Ozanın dosyalarını karıştırdım. Kitaplarına girmemiş yeni şiir ve sonnet'lerini koyduğu dosyanın

üstünde *Doğuda Ateşler Yaktım, Biz Ölmeyiz, Ateşte Bir Gül, Ateşte Bir Karanfil* gibi adlar alt alta yazılmıştı. Bir zamanlar, yeni bastıracağı şiir kitabına *Baca* adını koymak istemiş, sonradan vazgeçmişti.

Başka bir yerde şu adlar gözüme çarptı: *Kan Çiçek ve Ateş, Gece Yarısı, Kızgın Yaz, Cehennemde Gece Yarısı, Ölmek ile Yaşamak.*

"Biz Ölmeyiz" ad olarak pek uygun değildi kanımca.

"Doğuda Ateşler Yaktım" ise, "Dağda Ateş Yakanlar"ı çağrıştırıyordu.

Ozanın düşündüğü adların çoğunda *"ateş"* sözcüğü geçiyordu, bu nedenle, içinde *"ateş"* sözcüğü bulunan bir ad olmalıydı.

Sonunda, *Ateşte Bir Karanfil* adını uygun gördüm.

Tüfek ucunda bir karanfil, güzel şeyler söyleyen insanların üzerine atılan karanfiller gözümde canlandı. Evet yapıtın adı: *Ateşte Bir Karanfil* olmalıydı.

Ömer Faruk Toprak'ın şiirleri, içerik bakımından, toplumsal patlamaları ve kaynaşmaları veren, ama karamsar olmayan, geleceğe umutla bağlanan dizelerle doludur. "Ateş", toplumu; "karanfil", barış ve özgürlüğü simgelediğinden, ozanın son yapıtına bu adı koydum.

Füruzan Toprak

ÖMER FARUK TOPRAK'IN YAŞAM ÖYKÜSÜ

Ömer Faruk Toprak, 1920'de (1336-14 Şubat, Çarşamba) İstanbul Fatih'te Haliç'e bakan tahta bir evde dünyaya gözlerini açtı. Kendisi: "İlk gördüğüm kalabalık Haliç kıyısındaki karmaşık insan yığınıdır. Belleğimde en canlı görüntü, oradaki insanların yoksul, fakat emekle yaşayan çizgileridir," diyor.

Babası İlahiyat Fakültesi Müderrislerinden İsmail Hakkı'dır. Arapça, Farsça bilir, mecelle bilir, Divan edebiyatı uzmanı, Mehmet Âkif'in arkadaşlarından.

Dayılarından biri, *Karşı Pencere*[1] kitabında öyküsünü yazdığı Anzavur'un, Kuvayi Milliyeci olduğu için kurşuna dizdirdiği, bugün Gönen'de anıtı bulunan, Müftü Şevket'tir.

Annesi ise, Gönen'in ünlü Kara Kadı'sının kızıdır. Kendisi annesi için: "Babamın bir bilgin olmasına karşılık, annem Ümmi'ydi. Yalnız Kuran okumasını bilirdi." demektedir.[2] Ama annesi birçok halk ozanımızın şiirlerini ezbere bilen ve bunları çocuklarına okuyan bir şiirseverdir. Dördü erkek, biri kız, beş kardeşin en küçüğü olan Faruk'un kulakları daha ilkokul sıralarındayken annesinin Yunus, Köroğlu, Karacaoğlan'dan okuduğu dizelerle dolmuştur. Böylece ilk şiir zevkini tatmıştır ozan. "8-10 yaşımdaki çocuk dünyamın antenlerine onun sesinden geldi ilk, Köroğlu'nun yiğitliği söyleyen şiirleri," demektedir.[3]

Ö. Faruk, yedi yaşına gelince aile Gönen'e taşınır. Ö. Faruk, ilkokulu orada bitirir (1932). Gönen'de ortaokul olmadığı için bir yıl beklemek zorunda kalır. Bu süre içinde oranın Halkevi

kitaplığındaki 150 kadar kitabın tümünü okur, ayırım yapmadan. Bunların arasında Maksim Gorki'nin *Arkadaşım*, Oscar Wilde'ın *Mutlu Prens*, Beecher Stowe'un *Kamçılı Uygarlık*, N. Hikmet'in *Gece Gelen Telgraf*, onun üzerinde etki bırakan, unutamadığı yapıtlardır. Varlık dergisinde, öykülerini okuduğu, yerli yazarlardan Sabahattin Ali ile Sait Faik onu çok sarsar.

1933'te İstanbul, Gelenbevi Ortaokulu'na yazılır. "Mektepli Gazetesi"nde yayımlanan (1934) "Zavallı Çocuk" başlıklı ilk yazısını gaz lambası ışığında kaleme alır.

Daha sonra, ününü duyduğu Kumkapı Ortaokulu Müdürü Baha Kâhyaoğlu'dan (Kırmızı Sakallı Baha) Türkçe dersleri almak için o okula yazılır. Edebiyata ilişkin bilgileri, eleştiri yöntemini ondan öğrenir. O sıralarda başlar ölçülü uyaklı şiirler yazmaya. Lisenin ilk iki sınıfını İstanbul Erkek Lisesi'nde okur. 1940'da babasını yitirdiği için İstanbul'da kalamaz. Kütahya'ya gider, Liseyi orada bitirir (1940-1941). Daha sonra Hukuk'a yazılır. Hem çalışır, hem fakülteye girer. Hukuk eğitimini üç yıl sürdürebilir. Devam zorunluluğu konunca fakülteyi bırakır. Ekmeğini kazanmak zorundadır çünkü.

Ö. F. Toprak, 26 yıl çalıştıktan sonra, kendi isteğiyle Petrol Ofis'ten emekli olmuştur. Eşi, felsefe öğretmeni ve yazar Füruzan Toprak'tır.

* * *

İlk şiirlerini yayımladığı dergiler:

1930-1940 yıllarında "Uyanış-Servetifünun" dergisinde ölçülü uyaklı ilk şiirleri çıktı. Sonra (1940-41) "Dikmen", "Varlık", "Yeni Edebiyat", "Ses" dergilerinde şiirleri yayımlandı.

Çıkardığı dergiler:

"İnkilâpçı Gençlik" adındaki sağcı bir gazeteyi eline alıp, onu sol edebiyatın sözcüsü haline getirdi ve bir yıl yönetti.

1940 kuşağının en iyi yayın organlarından olan "Yürüyüş" dergisini Lütfi Erişçi, Hüsamettin Bozok, Rıfat Ilgaz, A. Kadir ile birlikte yayımladı. Dergi on sayı çıkabildi. Sonra yasadışı buyruklarla kapatıldı.

Ö.F. Toprak'ın, yayın tarihine göre kitapları:

İlk kitabı *İnsanlar*'dır.

İnsanlar, 1943 (Bk. Ömer Faruk Toprak/ *Tüm Şiirleri,* İnsanlar Üzerine.)

1940-1950 arası, İnönü'nün baskı dönemidir. Her demokratik davranışın solculuk diye nitelendirildiği bir dönemdir bu. 1945 yılında üniversitede geniş bir tutuklama yapılır. Birçok genç, hücrelere tıkılır. İşte o yılın Şubat ayında F. Toprak da tutuklanır ve Sansaryan Hanı'nın bodrumunda ki "mezarlık" adı verilen 32 No'lu hücreye kapatılır. İki ay kalır orada. (Bk. *Duman ve Alev).*

İnsanlar'dan sonra *Hürriyet* kitabını yayımlar: 1945. (Bk. *Tüm Şiirleri,* Hürriyet Kitabı Üzerine.)

Dağda Ateş Yakanlar: 1955. (Bk. *Tüm Şiirleri,* Dağda Ateş Yakanlar Kitabı Üzerine.)

Susan Anadolu: 1966. (Bk. *Tüm Şiirleri,* Susan Anadolu Üzerine.)

Duman ve Alev: 1968. (Günlük- Anı, May).

Ay Işığı: 1973. (Şiirler, Yeditepe). (Bk. *Tüm Şiirleri,* Ay Işığı Üzerine.)

Tuz ve Ekmek: 1973 Haziran. (Roman, Sinan).

Karşı Pencere: 1975 (Hikâyeler, Cem).

Gönen Öyküleri: 1979 (Çocuk Öyküleri, ABeCe).

Ö. Faruk Toprak'ın bazı şiirleri Fransızca, İngilizce, Rusça, Romence, İtalyanca, İspanyolca, Yunanca, Arapça, Çekçe, Farsça'ya ve Vietnam diline çevrildi.

Fransızca *Chants pour le Vietnam* adlı antolojinin 28 ülkeden seçtiği ozanlar arasında, Türkiye'den aldığı tek ozan oldu.

Bükreş'te Romence yayımlanan *Din Lırica Turca Contemporana* antolojisinde; ayrıca İngilizce, İspanyolca ve Rusça çıkan bazı antolojilerde Toprak'ın şiirlerinden örnekler verildi.

Ömer Faruk Toprak 20 Ağustos 1979 Pazartesi günü, geçirdiği bir kalp krizi sonucu, öğle üzeri Haydarpaşa Nümune Hastanesi'nde hayata gözlerini yumdu. Üsküdar Karacaahmet Mezarlığı'nda yatmaktadır. (4. Ada. No. 5616).

1 *Karşı Pencere,* Cem, "Müftü Şevket", s.126.

2 *Duman ve Alev,* May, s.16.

3 *Duman ve Alev,* May, s.17.

İLK ŞİİRLERİ

SESSİZ ADAM

Karanlığın içinde kaybolan sessiz akşam,
Ansızın döktü beyaz ışıkları saf suya;
Gömdü sevgilisini denize eşsiz akşam,
Koşuyor dalgacıklar akşamı duya duya...

Denizde siyah kuşlar akşemleyin sırsızdır;
Ve engine koşarlar daima hırçın hırçın,
Kucak kucak öpüşen dalgacıklar ıssızdır.
Kimsesiz mor sularda ötüyor sükût çın çın...

"Servetifünun-Uyanış"
24 Şubat 1938. No. 2166-481

AY DOĞUYOR KARANLIKLARA...

Nihad Bostancı'ya

Ansızın tutuldu bir ağa kızıl örümcek,
Gitgide yamaçlar al, mor ışıklar örtündü;
Akşam yıldızı, sanki üflerseniz sönecek
Her taraf sisli, mavi, ince tüle büründü...

Ve örümcek işliyor yavaş yavaş ağını
Serpiliyor ışıklar siyah, mor çamlıklara;
Doluverdi boşluğa birden ışık yığını
Ve serildi bembeyaz bir şal karanlıklara...

"Servetifünun-Uyanış"
10 Mart 1938. No. 2168-483

SENELER

Sayın Hocam Baha Kâhyaoğlu'na

Sahilde senelerce renk renk yosunlanan taş,
Tükenen ömrüm gibi her an ihtiyarlıyor;
Gamı hatırlatıyor, kalbime akan her yaş
Geçen eski seneden düştü ömrüme bir kor.

Örümcekli duvarda şekillenen seneler,
İşlemiş mazi denen o upuzun yılları...
Uzaklaşan zamana iğnelenen seneler;
Ömrümüzü tüketen bu hayat tırtılları...

Düşüncemi arttıran az yaşın seneleri,
Ufukların rengine bakıp hatırlıyorum.
Nasıl ölen gelmezse, artık bir daha geri,
Ömrümün şamdanında eriyor durmadan mum...

"Servetifünun-Uyanış"
24 Mart 1938. No. 2170 - 485

YEŞİL DAĞLAR

Yeşil, lekesiz sırtlar üzerine uzanmış,
Kokular yayan çamlar yaşlı dağda yol almış,
Serin, siyah gölgeler semayı deniz sanmış,
Yalçın ve yüksek zirve ak saçlarını yolmuş...

Zümrüt yamaçlar sanki mavi göklere âşık,
İçiyor çamlar yudum yudum ve kaşık kaşık,
Gökte beyaz bulutlar ne güzel, ne kadar şık
Yükselen yeşil dağlar, semaya kadeh sunmuş...

"Servetifünun — Uyanış"
14 Nisan 1938. No. 2173-488

AKŞAM

Sularda beliren al kırışıklar,
Yandı kıyıların mor gözlerinde.
Yaprak yaprak düşen kızıl ışıklar,
Saklandı suların saf yüzlerinde.

Ufuk kıvılcımlı küllerle doldu;
Eflatun denize gömülen ateş
Gamlı sahillerde renk renk kayboldu
Gölgeler artık bir yıkılan serkeş...

İlahi akşamla esmer gecenin,
Sevişikleri şu sessiz zamanda
Perdeyi yavaşça indiriverin,
Ayrılsın artık bu eşsiz zamanda...

"Servetifünun - Uyanış"
14 Nisan 1938. No. 2173 - 488

ISLAK KALDIRIMLAR

Yaşlı gözlerdeki nem kaldırımlara inmiş,
Yorgun gibi uzanmış karanlıklar taşlara.
Ağaçlara bir körlük gibi siyahlık sinmiş
Akisleri saklayan camlar ne kadar kara.

Ürperen perdeleri ışıklar buruşturmuş,
Buğulu bir cam gibi yerlerdeki ıslaklık,
Uykulu bakışları hafifçe uğuşturmuş;
Kafeslerden dökülen incelmiş bir parlaklık:

Sen, süzdükçe uzayan ıslak kaldırımları;
Yaşaran gözlerinde bir kasvet belirecek,
Arkanda duyacaksın yaklaşan adımları,
Saçların ağarınca ömrün sona erecek...

(14.4.1938)

"Servetifünun - Uyanış"
9 Haziran 1938. No. 2181-496

SELVİLER

Gizli bir ürperişle titreşiyor selviler;
Akşamın loşluğuna karışmış eski matem,
Kederli ufukları beyaz bulutlar siler
Fısıldıyor selviler, sessizliğe bir elem...

İnce, uzun gölgeler kaybolmuş karanlıkta,
Türbenin camlarında bitmiş akşam tablosu...
Serin rüzgâr esiyor kimsesiz mezarlıkta,
Her zaman bir sır gizler selvilerin kokusu...

"Servetifünun-Uyanış"
16 Haziran 1938. No. 2182-497

Bu şiir, 11 Ağustos 1938 tarih ve 505 sayılı "Servetifünun Uyanış"da da yayımlanmıştır.

GURBET

Neden daldı gözlerin,
Ufkun kızıl rengine;
Bir su gibi sözlerin
Fısıldıyor engine...

Bakışın niçin nemli
Kirpiğin gene ıslak.
Akşam gibi elemli,
Şakaklarındaki ak...

Gurbet ne kadar gamlı,
Kimsesizlik ne mahzun.
Bir rüzgâr gibi samlı,
Giden yollar pek uzun...

Hırçın bir deniz gibi;
Bu kadar üzme gurbet,
Soluk bir deniz gibi;
Kederi süzme gurbet...

"Servetifünun-Uyanış"
1 Eylül 1938. No. 2193-508

AKŞAM KARANLIĞI

Eflatun ufuklarda bir ölgün kırmızılık,
Bembeyaz bulutları renkten renge boyamış...
Saçlarımı okşayan bir rüzgâr ılık ılık,
Suya inen karanlık sazlıklarda ağlamış...

Akşam artık lacivert sularda solan bir yüz,
Kimsesiz sahillerde sonu yok bir mavilik;
Siyahlaşan denizde sular ne de pürüzsüz,
Uzaklarda ışıklar ne kadar solgun, silik...

Şimdi artık her yerde akşamın gölgesi var,
Sessiz, boş sokaklarda karanlık dolaşıyor.
Ve ıssız kıyılarda dalgaların sesi var;
Nihayet saf akşamın gözleri kamaşıyor...

"Servetifünun - Uyanış"
15 Eylül 1938. No. 2195-510

KARANFİL

Dudağındaki bu ıslaklık neden
Yâr öpüşü gibi bir nem bırakmış?...
Seni senelerce yakıp kül eden,
O sevgili burdan çok mu ırakmış?...

Kalbinde küllenen sevgi ateşin,
Niçin sönüyor yok diye bir eşin?...
Anlıyorum senin bu ah edişin,
Unutulmuş yâri içten anmakmış...

Bükmüş boynunu o kızıl karanfil,
Sonbahar yaklaştı gözyaşını sil,
Bir bakışındaki o elemi bil,
Saçlarına düşen bir iki akmış...

"Servetifünun - Uyanış"
6 Birinciteşrin (Ekim) 1938. No. 2198-513

VEDA

Pek çok sevdiğim Nihad Bostancı'ya

Akşamlar gecelere veda ettiği zaman,
Gözlerimde biriken ayrılık hüzünleri...
Ansızın boşalıyor kalbimdeki heyecan,
Artık sarıyor gamlar, giden eski günler...

Haydi gözyaşım sen de, ayrıl gene erkenden,
Bu tatlı iztirapla dolan kederli gönlüm,
Çırpınan mendillere verdi bir buse benden,
Veda, sanki geçici birkaç saatlik ölüm...

Buğulanan gözlerde gizlenen düşünceler,
Yazar kalbe en derin, silinmez mısraları.
Uzaklaşan hayaller hissimizi inceler,
Gidenler hatırlatır o eski vedaları...

"Servetifünun - Uyanış"

VATANDAKİ MATEM

Rüzgârlar nefessiz, dağlar kimsesiz,
Vadiler akşamdan evvel kararmış...
Ah, neden koşuyor kederli deniz,
Sanki hiç durmadan onu ararmış...

Senelerce dertsiz, hep gülen ana,
Şimdi dövünüyor, bak, yana yana,
Ağlıyor sana dağ taş kana kana,
Anlıyorum bir de ayrılık varmış...

Ey dağlar, ey rüzgâr, artık siz susun,
EBEDİ ATAMIZ rahat uyusun!
Sen müsterih öldün, yaşar ulusun,
En sonunda ölüm sana da yarmış...

"Servetifünun - Uyanış"
Birincikânun (Aralık) 1938. No. 2206-521

GEL!...

Dağları sarıyor akşam elemle,
O kadar gamlı mı bu yabancı el?...
Doluyor gözlerin yeniden nemle,
Saçların rüzgârda uçuştu tel tel...

Burası her yerden beter mi, dersin
Bu kadar çektiğim yeter mi, dersin
Ah, beni de dertli, eder mi dersin
Nihayet gözümden akacak mı sel?...

Gel... Gel, mor dağlardan, sen de aşarak,
Rüzgârlar duyursun, fısıldaşarak,
N'olur saçlarında olursa ak,
Bütün kederinle, üzüntünle gel!

"Servetifünun - Uyanış"
İkincikânun (Ocak) 1939. No. 2212-527

SİYAH... SİMSİYAH GÖZLER...

Duymuştum, sanki saf bir pınar sesi,
Her ahenk gönülden kopan bir ahtı.
Sevmekti durmadan bütün hevesi,
Gördüğüm an, henüz içim sabahtı...

Nefesi dağların en ılık yeli,
Gözlerinde gördüm karanlık seli,
Yakıp, tutuşturdu alevden eli,
O, Venüs'ten daha büyük ilâhtı...

Sensin, siyah gözlü ruhumun varı,
Gülün yaprağında aşkın baharı,
Unut artık geçen, gamlı yılları,
Gözleri bir gece gibi siyahtı...

"Servetifünun-Uyanış"
29 Haziran 1939. No. 2236 - 551

YAZ

Akşam karardıkça durulan deniz,
Martıların kanat sesini dinler.
Bir aşkla denizden vurulan deniz,
İçinde çırpınan sızıyla inler.

Bir sevda masalı fısıldayan saz,
Gönlünde hisseder en ince bir haz.
Akşamı sularda ağlatan bir yaz,
Saçlarıma artık ak düşecek der.

Denizde ürperen dalgalar gibi,
Alnında yeni bir çizgi var gibi,
Uzaklaşan yıllar sana yâr gibi,
Ömrün artık yazdan ayrılıp gider.

"Yeni Mecmua" Sene 1 No. 6
9 Haziran 1939. S. 9

SARI SAÇLAR

Dudaklarda eski bir gam çizgisi,
Hatırlatmasaydı sarı saçları
Olmazdı gözlerde ayrılık sisi,
Kalmazdı arzular bu kadar yarı.

Dalgın bakışlarda yaşayan hüzün,
Götürseydi seni loş akşamlara.
Seherlerde kalan hep o kızıl gün
Açmazdı kalbinde taze bir yara.

"Yeni Mecmua" No. 72
12 Eylül 1940

AVDET

N. İlhan Berk'e

Önce camlarda seyrettik bulutları
Aylı gecelerde, ağaçların arasından baktık.
Sonra kaldı, avuçlarımızda yaprakları,
Asmalar ki dalları sarkık.

Sofalarda ferahlığın sükûnu
Avuçlarımızdaki çizgiler gibi dilsiz.
Gözlerimize karanlığın getirdiği uyku,
Uyanıp ağlayan çocuk kadar lekesiz.

Tomurcukların sabrını tüketen aydınlık,
Kiremitlerde bırakmış ıslaklığını.
Ayak sesime aşina taşlık
Tanımamış yıllık esvabımı...

"Varlık", Sayı 180, S. 309
1 Ocak 1941

YALNIZ

Baki Süha'ya

Gizlenmeseydi gam, her ayrılıkta,
Yüzünün en ince çizgilerine.
Ağlamazdı sazlar bu karanlıkta,
Yapraklar dalmazdı daha derine.

Sulara seherle düşen damlalar,
Hatırlatmasaydı geçen günleri;
Gelmezdi uzaktan bir acı rüzgâr
Dalmazdı gözlerin akşamüzeri...

Başka bir iklimin aydınlığını,
Getirirse kuşlar yeşil bahçene.
Söyle bana hulya veren şarkını,
Artık teselli ol, yalnız dönene!...

'Dikmen" Mecmuası. Sayı: 2
15 Temmuz 1941, S. 2

KAHKAHAM SİYAHLAŞTI

Ağabeyim İsmet TOPRAK'a

Baktı... Uzun uzun, yollara baktı,
Düşündü bir zaman geçen yılları.
Hüzünlü akşamlar içini yaktı,
Uzakta, hayatın giden baharı.

Alnında kırışmış çizgiler vardı,
Akşamla yüzünü kasvet sarardı,
Gözleri durmadan onu ararDı,
Dökülen yapraklar neden sapsarı?

İlk gençliğin gitti... Bakma arkana,
Ağladın günlerce, hep yana yana,

Sevgilin teselli vermiyor sana,
Çünkü siyah oldu kahkahaları.

"Yeni Mecmua".
18 Temmuz 1941. No. 116

UZAKLARDA

Bembeyaz kuşların ötüştüğünü,
Artık duymasaydın ıssız sahilde,
Unuturdun artık o mesut günü,
Ağlamazdın böyle yabancı ilde.

Nemli sabahların aydınlığında,
Görseydin uyanan yeşil dalları,
Islanmazdı gözlerin, ayrılığında
Hatırlardın toprak kokan baharı...

Mol salkımlı, beyaz pencerelerden,
Girseydi sessizce eflatun akşam,
Denizin sesiyle ürpermezdin sen
Olmazdı içinde akşamdaki gam.

"Dikmen" Mecmuası. Sayı: 5
1 Eylül 1941 S. 2

ARTIK YAŞAMAK İÇİN

Renklerini nasıl dökmüş bulutlar,
Sükûn, hulya dolu ufuklarına.
Nasıl habersizce yanmış mor sular,
Nasıl gamdan uzak, çıkmış yarına?...

Günler düşmeseydi dal uçlarından
Damlalar halinde mermer havuza.
Geçmeseydi kuşlar daha yakından
Anlatmazdı akşam derdini saza.

Taze yapraklardan akşam üzeri
Dökülmeseydi bir ses çırpınarak.
Yaşamak için hiç dönmezdin geri,
Kalırdın orada yabancı, uzak.

"Dikmen" Mecmuası. Sayı: 8
15 İlk Teşrin (Ekim) 1941. S. 2

SAADET MISRALARI

Her sabah kiremitleri ıslak,
Yaprakları halsiz görürdüm.
Vereceğini vadeden toprak
Bizi saadet dakikalarına yaklaştırırdı
Aynalara bakmayı aklımıza getirmedik
Artık hayallerimiz tek ve güzel kalırdı.

Dudaklarındaki çizgiler değişti,
Bakışlarımız donuk, düşüncelerimiz anlaşılmazdı.
Ne de olsa asmalar yeşildi,
Fakat yapraklara yürüyen su azdı.
Halbuki bir mevsim evvel
Sâklar taze, çiçekler solmazdı.

"Dikmen" Mecmuası. Sayı: 11
1 İlk Kânun (Aralık) 1941. S. 2

HÜRRİYET TÜRKÜLERİ

Hürriyet günlerinin
Maviliğini, yağmurunu, yıldızlarını
Bir hapishane penceresinden
Bakan insanlar gibi düşünüyoruz...
Daha elveda demedik hiçbir şeye
Hasat yapılmış,
Sürülere kuzular katılmış,
Yayıktaki kadar koyun sütünü
Analar emzirmiş Mehmetlerine
Daha karşımıza dikilmemiş
Hudutların karanlığı
Bir kara haber gibi.
Göğüslerindeki yaraya
Bayraklarının sopalarını sokarak
Ağızlarından kan kusarak
Daha devrilmemiş insanlar toprağa.
İçimizde bir pınarın sesi gibi
Taşıdığımız günler...
Ve dağların gölgesi,
Düşmemiş başı boş sulara.
Yaralanmış gibi eğilmemişiz göğsümüze.
Üstümüze
Daha ağır ağır çökmemiş bir zindanın karanlığı...
Bir lokma ekmek peşinde yoruluyorsak,
Senin için hürriyet.
İstersen bak avuçlarımıza
Kan toplamış kabarcıklar görürsen
Yeni doğmuş çocuklarımıza varıncaya dek acımayız.
Senin için hürriyet,
Avradımızı öpmeden
Ölen babamızı gömmeden,

O kahrolası hüznün
Boğazına sarılır,
Hudutlara koşarız.

"Yeni Ses" Sayı 16, S. 14
İkinci teşrin 7 (Kasım) 1941.

KİTAPLARI

İNSANLAR

BUNA OL HİKÂYE DEDİK

Denizin kımıldadığı saatlerde,
Cıgaramızı rüzgâra tuttuk;
Çıplak kollarımızı dayadık
Küpeştenin ıslak tahtalarına.

Bir türkü söyleniyor başaltında
Uzak denizlerin seslerine benzer.

O insanları çok iyi hatırlamıyoruz şimdilik.
Birkaç gün sonra aşinamız olacak,
İri ve ışıltılı balıklar;
Bize sormayacaklar nerden geldiğimizi.

Kasımpaşa'da denize tükürdüğümüz cıgaraların
Dumanı gözlerimizde,
Hamsilerin tadı
Damaklarımızda yaşayacak.

Çok konuşmamıştık diyecekler bizim çocuklar
Arka direkten
Ambardaki Çengel Halil'e haykıracak
Kömür yüklü mavnaları seyreden
Sarışın tayfalar.

Akşamları karanlık,
Denize bir bulut gibi yaslanırken
Çakır Salih,
Nasıl koştuğunu hikâye edecek.

Sonra uzanacağız ıslak halatların üstüne;
Düşüneceğiz onları bir müddet!

Çamurlu sokaklardan geçtiğimiz günlerin
İkindi üstlerinde,

Asmaların altına otururduk;
Açmazdık sözü denizden,
Bol bol gülerdik
Limana döndüğümüz dakikalardaki gibi.

Yeşiltulumbalı Ahmet'in
Hapishanedeki garip halini hatırladığımız olurdu.

O gene eskisi gibi
yanık türküler söylermiş.

Pencerelerden o canım mavi gökyüzünü,
Parça parça bulutları
Seyrettiğini söylemişlerdi.

Neden sonra,
Uykuyu direklerin çatırtısı ile terk ederdik.

Denizin üstünde
Yalnızlıktan gelen gariplikle
Bir türkü söyleşlerdi çocuklar.

Bu türkü yakın sahillerin
Tertemiz çakıllarına çarpan,
Dalgaların sesi gibi
Hazin gelirdi insana.

Güvertenin ıslaklığı içinde,
Bu türkünün sonunu düşünmezdik.

Akşam olur
Denizi, güverteyi, direkleri bırakır,
Kapatıp ambarın kapaklarını
Uzandık halatların üzerine.

YEŞİLTULUMBALI AHMET

Kardeşim Süleyman,
Yeşiltulumbalı Ahmet'in
Kabahatı var mıydı bilmiyorum.
Ama iyi çocuktu Ahmet;
Yedi yıl beraber dolaştık,
İki somun için bu denizde.

Çok kahırlı günlerimiz oldu,
Sorma gitsin.
Ahmet'le çektiğimiz ıslak halatları
Ömrümüzün direğine sarardık.
Hatırlamazdık karanlıkla içimize çöken
Akşamların garipliğini.
Çok mu güzeldi o günler diye düşünmüyorum şimdi.

Yalnız Ahmet'siz deniz,
Bir ıslak geliyor insana;
Hem özlemişim
Direklere tırmandığımız güneşli gündüzleri.
Sen onların
Nasıl bir nesne olduğunu
Bilmezsin belki.

Tepede güneş vardır;
Ama nasıl güneş
Denizin pul pul sırtında
İri balıkların görünüp kaybolduğu
Ve gökyüzünün
Masmavi ve sakin olduğu günlerdeki gibi,
Bir güneş bu kardeşim.

Altında upuzun bir deniz
Ucu ve sonu yok bu suyun;

Uzak sahillerde hasıl ettiği gürültüyü
Duyar gibi olursun.
Bakarsın bu mavi sonsuzluğun ötesine
Görmek istediklerin uzaktadır çünkü.

İşte kardeşim Süleyman,
Balıkların tembel tembel
Tekneme

Teknemize yaslandıkları saatlerde
Tırmanırdık rüzgârın kanat açtığı yüksekliğe;
Neler görürdünüz diye sorma bize,
Anlatması uzun sürer biraz bunun
Ne yapacaksın Ahmet'in dertlerini.

Sen bıçakçısın kardeşim
Düşmez belki yolun Çınarlı kahveye
Ama o kahvede devrilmiştir,
Senin yaptığın kama ile Talâtgillerin İsmail.
O da çok yağız delikanlıydı
Bilirim bunda senin kabahatın yoktu.
Şimdi Yenikapı'da demir atmıştır bizim gemi
Belki boşaltmışlardır çocuklar fındıkları.

Salı akşamı
Yeşiltulumbalı Ahmet,
Mahpuslara anlatırken cinayetini,
Biz bırakacağız İstanbul kıyılarını;
Boğazda eğlenmeden
Dümeni çevireceğiz şimale doğru.

BIÇAKÇI SÜLEYMAN

Sağdaki dutların altında,
Yokuşu tırmanır
Aşıboyalı evin kapısı önünden
Diş etleri sızlayan çeşmeyi geride bırakarak,
Bıçakçı'nın dükkânına rastlardık.

Ne iyi adamdı Süleyman
Çok konuşmayı sevmezdi o!
Kocaman ellerinin hünerine inanır,
Lafsız ve türküsüz çalışırdı.
Çeliğe en iyi su veren
Sustaların otomatiğini yapan
Marifetine bağlanmış bir insandı Süleyman.
Akşamları dükkânının,
Kol demirlerini yerleştirir
(Kim bilir kaç yıllık)
İbriği ile ellerini yıkayarak;
İyi günlerin saadetine vadetmişler gibi
Mendilinde iki okka ekmek
Düşerdi evinin çamurlu yollarına.
Elini alnına siper ederek,
Güneşe bakmış kadar,
Yorgun göründüğü halde,
Bahtiyarlığını bölüştüğü insanlara
Gözlerinin donukluğunu göstermezdi.
Köşede göründüğü zaman,
İki sarışın çocuk,
Uzak günlerin saadetinden haberdarlarmış gibi
Koşarlardı ona doğru.
Bağrından kopardığı iki yavru
Asılırdı kollarına;
Soluna Mecit, sağına İhsan.

Salim Hoca'nın en küçük kızıdır Fahriye,
Dokuz yaşında çarşafa soktular onu.
Annesi çoktan ölmüştü o zaman,
Ablası Hacıların Mehmet Ali'ye varmış;
Ağabeysi Hüseyin altı aylık asker
(Sonraları Hüseyin'in, askerden kolsuz döndüğünü söylerler.)
Evde babası ile yalnız kalınca Fahriye,
Sıvamış kolları.

Geçmiş aradan yıllar
Fahriye büyüdü;
Gözleri yaş görmüş, kulakları acı sözü...
Bıçakçı Süleyman dediler bir gün
Veriverdiler ona on sekiz yaşında.

Şimdi şakaklarında aklar var,
Parmaklarında karıncalanmalar.
Yaşanmış senelerin kırışıkları alnında,
Neler seyretmiş bu gözler diye
Sormazlar artık ona.
Yalnız bir Süleyman görmüş
Hatırasız geçen günlerin kapı eşiklerinde.
Hep o varmış,
Geniş omuzlarıyla hafızasının yokuşunda.
Biraz sonra
Yanında Mecit ve İhsan ile girecek
Sokak kapısından.
Sen Hoca kızısın
Bilirsin neden namaz kıldıklarını
Niçin haram mala el sürdüklerini.
Gülmüş ve ağlamış insanoğlu,
Vakterişince koyarlarmış dört arşın beze onu
Sen bunları çok iyi bilirsin Fahriye!

Güneş yelkenlerden iniyor sulara
Ve kayıklar,
Dolmuşa karşıya geçmektedir.
Uykularını bırakmış insanlar;
Bir kara somun,
Bir avuç tuz için.

Sen direğe yaslanmış düşünürsün,
Uzanır mısın bilmem?
"Tahtaminare"deki günlere.
Ve o günler
Uzakta mı kaldı acep, dersin?
Gözlerini dünyaya açtığı vakit,
Bakmışsın kara kiremitlere,
Daha bir delikanlı olmadan vermişler seni
Tahtabacaklı Kaptan'ın yanma.

Şimdi ne kalmış;
Kulaklarında çınlayan o çocukluktan acaba!

Bu gemide ıslak akşamlar,
Aydınlık sabahlar olmuş.
Direklerden bakmışsın gökyüzüne
Yıldızlı gecelerde;
Haykırmışsın Hızır Reis'in güvertesine.

Çınarlı kahvede, altmışaltıda yendiğin deli Beşir,
(Kaba yerlerinde iki kama yarasının izi durur.)
Ama İdris, onu ne kadar severdin sen,
Ona bakar,
Onun çocuk gözlerindeki yeşilin
Berraklığına bakardın.
Anlatırdın ona,

Bulutlu akşamların içindeki garipliği
Ah, İdris be derdin,
Görseydin sen, balıktaki güneşli günleri,
Sisli sabahları
Nasıl anlatırdı balıkçılar?
Nasıl söylerdi denizde,
Çakır Salih türküyü?

Bir ateş yakarlardı,
Kayaların üstünde.
(Açıktan geçen gemilere bir işaret gibi olan ateş.)
Etrafına bizim çocuklar toplanırdı.
Karanlıkta çekilmiş bir bıçak gibi
Gözleri vardı Salih'in
O türkü.
Denize uzandığı vakit,
Salih'in boynundaki damarlar şişer,
Artık susmak istemez o
Hep bağırsın dalgaların üstüne doğru.

Bir sabah kaya boğazında iken
Denize düştü Salih,
Bir köpekbalığı atlamış üstüne;
Sonradan iki köpekbalığı dediler.
Bağrıp çağırmamış kimseye,
Boğuşmuş onunla,
Çengel Halil nerede, deyince Salih?
Baktık sulara, kanlı bir fanila ile kasket vardı;
Baktık, baktık ufuklara hep beraber,
Bir türkü söylenmiş kadar hazin,
Rüzgârdan sonraki deniz gibi sessiz,
Baktık ufuklara.

DENİZE AĞLAMAYA VE GÜLMEYE DAİR

Denizi görmemiş, sevmemişsin sen oğlum.
Eğilip avuçlarını sok içerisine.
Sonra kaldır elini yukarıya,
Dökülsün sular.
Hep beraber yenen ekmek,
Hep beraber sürülen toprak gibidir bu su
Ona yaklaş,
Seslenecek sana, bir sabah alacakaranlıkta
Devrilmiş teknelerin direkleri üstünden.
Martıları bırak,
Kayaları bırak
Sokul bu tuzlu suyun içersine;
Gör, büyük balıkların
Küçüklerini nasıl yuttuklarını.

Bir deniz ki, açılır yelkenler
Yaslanır tekneler;
Ve bir gün pusula "şimal" der.
Yanaşılır bol direkli bir sahile,
Hiç ölünmezmiş gibi
İnsanlar bağırır, güler orada.
Çarşıları vardır,
Esvap ve pabuç satan dükkânları,
Bıçakçı arastaları,
En sadık dost;
Sivri ve uzun kamalar alınır oradan.
Ve bir sabah der ki Tahtabacak:
"Akşama çıkıyoruz çocuklar"

Uzakta bir ev vardır,
Düşünülür ve görülür arasıra rüyada.
Ağlamış gülmüşüz,
Denizden kazandığımızı bölüşmüşüz orada.

— Çeşmeye bitişiktir bizim hane —
Gün gelmiş girmişiz içeri,
Gün gelmiş bakmışız direklerden denize.
Babamız ölmüş,
Anamız düşmüş yatağa, kalmış yıllarca.
Taşımışız sırtımızda halatları
Talih acımamış;
Yemen'den dönmeyen babaların
Çocukları demişiz kendimize.

Bir zaman gelecek deriz,
Ağlamanın yanında gülmek olacak
Boş dönmeyeceğiz her çıkılan seferden.
Yenlerimizle kurulayarak gözlerimizi,
Atlayacağız. başka günlerin
Aydınlık sabahlarına.

İri balıkların,
Bizi takipten yorulduklarını görmesek bile,
Geceleri denizin sesi,
Bir tatlı gelir insana;
Söylene söylene bitmez ve tükenmezmiş gibi
Dinleriz başaltında onu.

Akşama deniz,
Sabaha deniz çıkacak karşımıza.
Bıkmayız ona bakmaktan,
Bıkmayız onun anlattığını dinlemekten.
Nasıl yaşamışız,
Nasıl ölmüşüz bu suda biz kardeşim?
Onu sen anlamazsın
Bu bize uzak ve yakın
Bir hatıra olmuştur.

TAHTABACAKLI KAPTAN

Bir sabah, köprü açılmadan,
Demir aldık denizden.
Unkapanı'ndaki minarede
Henüz ezan okunmamıştır.
— Davranın, dedi. Tahtabacaklı Kaptan
Çocuklar erken yatmamışlardı;
Çengel Halil ile Mustafa'nın barbutu
Sürmüştü, Ferhat'ın meyhaneden döndüğü saate kadar.

Ötede Yılmaz Reis,
Ateş yakmaktadır kumların üstünde.
Biraz sonra Haliç uyanacak,
Birbirine yaslanmış ahşap evlerin
Kapıları açılacaktır.
Her gün kıyıda tahta parçalarını yüzdüren
Çıplak ayaklı çocuklar
Bulmayacaklar bizi yerimizde.
— Nasıl bağırır onlar denize, bilir misin sen?
Onların da iki katlı evlerinden içeriye,
Esvapları tuz kokan adamlar girer,
Onlar da bir kap yemeği
Bölünmüş taze ekmekle yerler;
Ama sormazlar
Ertesi günkü nafakalarını.
Sabahları güneş bir su gibi dökülür,
Kafesli pencerelerinden,
İlk defa onlar görür
Güneşin denize gömüldüğünü.

Bizim gemi,
Bir ağaç teknedir bu suyun üstünde;
Boyaları dökülmüş,
Okunmaz ismi bile artık,

Kim bilir kaç yıldan...
Tahtabacaklı Kaptan,
O da denizde açmış gözlerini.
Ona deriz, sen Kaptan'sın
Bilirsin bu enginin huyunu.
Sakin ve korkusuz, ufuklara bakar,
Çok konuşmaz, gülmez o.

Bir gece sabaha yakın
Karadeniz'de, balıkta iken donmuş sağ bacağı.
Bir şarkı kadar hazindir bu hikâye
Bu acı yelkenleri dolduran
Bir rüzgâr gibi yaklaşır ona,
Dolar gözlerine
Geçmiş günlerden iki damla,
Akmaz bu yaşlar yanaklarına
Islak ve zayıf elleri kımıldamaz artık,
Dolmuştur bu göğse yılların kahrı...

Çok gün görmüş,
Çok yer görmüş,
Çok insan görmüş o!
Bakar, bakar dalgaların uçlarındaki
Beyaz köpüklere.
Ne söylemiştir, bu su ona,
Hangi günün akşamını hikâye etmiştir acep?
Nasırlı avuçların kuruladığı bu mavi gözler,
Hep uzak,
Hep uzak türkünün
Hüznünü yaşatır.

Bu saçlara güneş girmiş,
Su girmiş, rüzgâr.

Kırışmış alnını kapıyor,
Birkaç zamandır.

Şimdi yürüyor gemi açıklara doğru,
Hiç korkmamış,
Hiç ağlamamış,
Hiç düşünmemiş gibi
Söylüyor bir türküyü denize
— Hani nasıl anlatmışlar ona—
Yapraklara çarparak toprağa düşen,
Meyvaların içinde kımıldanan çekirdeklerin sesi kadar yavaş;
Karanlığın sulara yaslanışı gibi
Sakin bir türküdür bu.
Bu türkü,
Tahtabacaklı Kaptan'ın
Bacağını kestirdiği sabahın türküsüdür.

Tomrukları hele bir bırakalım suya
Sen onların gidişini
Bir kere seyret adaşım.
Kırık ve yapraksız dalların ucu
Toprağa batmış,
Islak kabukların kokusu
Sürükler, götürür insanı,
Sana Deli Abdurrahman anlatsın
Bu ağaç denizinin hikâyesini.

İnebolu'nun insanları,
Kavak ağacı gibi uzundur.
Yürekleri pek,
Gözleri parlak olur.

Bir defa titrememiştir elleri;
Balıkta, kürekte, ormanda ve karı belinde.
Ilgaz ormanlarında
Dal dal devirdikleri ağaçları,
Omuz omuza taşırlarken
Düşünmemişlerdir.
Avuçlarında açılan yaraların sızılarını.
Yalnız kütükleri atarlarken suya,
Gözlerindeki mavi aydınlığın ortasında
Şehre inmiş köylülerin
Muvakkat neşesi parlar.

Çok defa,
Onlar da bu yorgunluğun titremelerini
Dizlerinde hissedip,
Beyaz bir kanat gibi yaslanmışlardır kayalara.
İlk defa düşünen insan kadar
Merhametle bakarlar

Ağaçların dibinde yakılan dallara.

Şimdi İnebolu'da akşam olur,
Kayıklar çekilmiş kumlara
Sağır Zekeriya,
Eski günlerin sıtmalı akşamlarından uzakta,
Cıgarasını, rüzgâra tutmadan içiyor.
Biliyor ki, sağdaki yokuşun sonunda
Tek katlı bir ev vardır.
Bahçesinde erik ağaçları,
Bütün baharla yüklü durur.
Küçük pencerelerde yanarsa bir kör kandil
Ak saçlı anasının bağrına yaslanmış gibi
Memnun ve mütevekkil,
Kurular avuçlarıyla gözlerini
Ilgaz'ın ağaçları sık, yaprakları boldur;
Her vakit göstermez
Mavi gökyüzünü

Sen ki adaşım,
Deniz görmüş, orman görmüş,
Yüksek ve büyük dağlar görmüşsün...
Bilirsin koca bir çam ağacının,
Nasıl devrildiğini:
Uzak ve meçhul bir yerden gelen sesler gibi,
Dallar kırılır, yapraklar dökülür;
Sonrasız bir hayat başlar artık, o gövde için.
Fırtınalı deniz durulur ve susar.

İnebolu yorgun ve cömert bir şehirdir,
Sahil kahvelerinin duvarları nakışlı,
Camları kırık ve ıslak;
Havası deniz kokar, tuz kokar.

SİNOP MAPUSHANESİ'NDE İDRİS'İN SÖYLEDİĞİ TÜRKÜ

Hâlâ gözümde tütüyor,
Rengini tadını unutmadığımız deniz,
Bir şeyler anlatıyor gece vakti;
Rüyasında konuşan Çerkez Ali gibi

Cömert güneşin altında,
Kumlara uzanıp,
Kollarını başının altına koyar
Seyrederdin bulutsuz gökleri.
Neler vadetmiş, neler vermiş
Hepsi hatırındadır.

Kasımpaşa'da karanlık sokaklar
Ve yalakları dolmuş çeşmeler
Eski günlerin sesini duyurmak ister.
Ağaç köprüdeki, Vehbi'nin kahvesinde,
Çınarın altına iki iskemle atıp
Otururdun akşamları;

Ve senin hayalindeki denize
Hiç karanlık inmezdi.
Islak yelkenleri,
Kurusun diye bırakan çocuklar
Çok eskiden bildikleri bir şarkıyı
Direklerin altında talimsiz söylerlerdi.

Şimdi gümüş kanatlı bir kuş olsa
Selam gönderirdin onlara;
Bir yürek gibi kımıldanan bu suyun üstünde
Onun çok uzaklara süzülüşünü
Islak gözlerle seyrederdin.
— İdris be derdin

Daha kaç günün kaldı?
Sanki kalbini iki el avucuyla sıkmış gibi
Nefesini alamaz.
Akşamı getiren demir parmaklıklara,
Korkmadan, gülmeden bakardın

Gene böyle bir akşam diye hatırlarsın belki,
Bileklerine kelepçeyi vurdukları vakit
Çok yorgun döndüğün bir seferden sonra
"Garipler" türküsünü dinlemiş gibiydin
Ve kalbin hissetmediği halde merhametli,
Lakin bir kuyu dibi kadar karanlıktı.
Kıyamete kadar devam edecek bir uğultu
Başka bir seda getirmiyordu kulaklarına;
Dalları, yaprakları kırıp döken rüzgâr dinmiş
Hava da bir nefes bile yoktu.
— Etrafındakiler bağırıyorlardı —
Uyumadığın halde, kirpiklerin birleşmiş,
— Hep o sefer yorgunluğu içinde —
Hürriyetin kanat çarpmadığı,
Camların tozlu pencere,
Daima karşında durur,
Ve bileklerindeki izler,
Kanlı ve keskin, bir hatırayı
Yaklaştırdı gözlerine...
Aylar geçti...
Ve işte böyle dedin bir gün
Sinop Mapushanesi'nde.

Dün gece sayıkladı Çerkez Ali, memleketini
Sen de düşündün denizi ve Kasımpaşa'yı.

Orada kavun kabukları gibi,
Kurumuş ve çatlamıştır kayıklar
Atılmış karpuz dilimleri
Tenteli sandallara çarpar.

Kıyıda
Katran ve zift kokusu içinde
Kasımpaşa'nın uzun yüzlü delikanlıları
Bütün gün
Kızaklardaki gemileri boyamaktadır.
Bahardan sonra,
Odun ve kömür yüklü çatanalar,
Bulgar limanlarından
Memnun ve kedersiz girerler
Bir gece yarısı Haliç'ten içeri.
O zaman Pavli'nin meyhanesinde
Dile gelir,
Kaç gündür saklanan arzular;
Bir yumrukla söylenir,
Beş kırkdokuzluk,
İki doksanaltılık rakı.

Gece yarısından sonra
Haliç'te deniz kımıldamaz,
Fenerlerini akşamdan yakmış gemiler
Ölü bir gecenin ortasında
Sessiz durur.
Anlatılanlar bitmiş,
Söylenecek bir şey kalmamıştır.
Güverteye uzanan tayfalar,
Aşina denize
Ve yıldızlara karşıdır,
Tenteli kayıklar,

Çekilmiştir kumsala,
Sönmüş ateşlerin kızıllığında
Islak ve aşınmış halatlar fark edilir.

Karacaahmet'te güneş doğarken,
Müteselli olmuş insanlar,
Denize karşı yüzlerini yıkar
Ve ötede,
Marmara'ya dökülen balıkların
Hikâyesini anlatır Çengel Halil

Gün yükselirken başlamıştır,
Dünyanın en tatlı meyvası çalışmak
Çuval çuval Rumeli kömürü,
Tozdan kararmış insanların sırtlarında
Sahile taşınır.

Günlerden sonra,
Bir sabah karanlıkta,
Hiç tanıdık kimselerin yokmuş gibi sessiz,
Ve mendil sallanmadan
Çıkarlar Haliç'ten;
Lakin kalplerde hudutsuz bir sevincin
Titrek fakat hüzün vermeyen
Kanat sesleri içinde,
Dert görmemiş adamlar gibi,
Bir türkü söylerler,
Direklerden denize.

HÜRRİYET

ithaf

bozkırın sarı otları vardır
ve iyi toprakta çoğalan
baharda doğa gibi ayaklanan
dayanıklı korkusuz insanlar

saçları uzun ve sarı
o kahrolası özlem içinde
üzerine titrediğim çatlak dudakları
yaklaşan ardıç kokulu günlerin
sızısıyla kanamaktadır

bir sofraya oturmuştuk yorgun
hep beraber kederden uzak
koşan çocuklar gibi güleç
çalışmanın o kutsal sıcak
avuçları sızlatan hazzıyla
taze ekmek zeytin ve karpuz bölüştük

bazen bozkırda bazen karanlıkta
bazen aydınlıktasın
tanıdık ya da tanımadık
seni duymuşlar ve sevmişlerdir
sen gene zeytin dallarına vuran gün gibi
toprağa bilcümle güçlü zayıf
alın terini silen insanlara yakınsın

memleketim

usandım artık hazin mısralar okumaktan
neyleyim akşam yaklaşıyor dostum
kuşların cıvıltısı dinecek birazdan
yitecek yeşil yapraklar taze güller
ağır bir makamla başlayacak şarkısına
afyon çekmiş zavallı mısır radyosu

sen kütahya sen samsun sen istanbul
sırtını dayayıp o bereketli toprağa
dinliyorsun çukurova'nın sesini
sürüyor tarlaları traktör kardeşim
avuçlar serpmeyecek artık tohumu
kaç yıldır özlüyor bu topraklar bilir misin
ağır uykusundan uyanmış kalkıyor
bafralı tütüncüler haliç kıyıları ve toroslar
benim insanlarım öğrenmişlerdir yeryüzünü
ilk kurşunu atan antepli şahin'e kadar

dağlarda bellerde onları tek tek tanımışım
yamalı mintanları ve ağızlarını örten bıyıkları
öfkeyi cesareti bilen gözleriyle
taş taşımışlar ekmeği bölerek yemişler
yıllar var ki hüznü kederi sevmiyorum
yalnız insanlar için şiir yazdığımı bilirler

sen kütahya sen samsun sen istanbul
asfalt yollara çıkan dar sokakları
köprüleri ambarları ve akarsularıyla
düşünmüşümdür on sekiz saat yol boyunca
bir sabah erken yola çıktım
gâvur dağlarında bıraktım türkümü
avuçlarım delik deşik dudaklarım çatlak
yağmurda ıslanmış saçlarım

yıllardır görmediğim ak saçlı anam
özlem türkülerini ezberler olmuş
bilirim çamaşırdan delinmiş parmakları
saçlarımı okşar her gece uykumda
"gurbet gurbet" diye dizlerini dövme
onu çoktandır kardeş bilmişim ben
mektuplarımda adı torbamda ekmeği var

HÜRRİYET

Ağaçların altını
göğün yedi katını
ve dağlara tırmanmayı
tozlu yollarda koşmayı.
Ve anamızı kardeşimizi
senin için seviyoruz hürriyet!
Yoksa elveda derdik her şeye.
Karasabana
babadan kalma tarlaya
ve bayırlardan indirdiğimiz koyunlara
saz damlı, üç duvarlı ahıra.
Ve senin için sırtımızda taşıdığımız
taşlara, topraklara
elveda derdik.
Sen yok olunca,
biz nasıl yaşarız hürriyet?
Islak otlar kavrulur,
etrafını sarsa sarsa akan su durulur.
Dallardan düşmez artık
avuçlarımıza meyvalar
ve kuşlar ötmez olur.
Göğsümde iyi olmayacak yaralar açan,
bir ölüm rüzgârı gibi eser o!

Ama biz biliriz ki hürriyet,
sen caddelerde
atsız arabasız
dolaşsan bile,
çocukların gözbebekleri durgunlaşmaz!
Anamız avradımız,
çıplak ayaklarla,
tarlalara değirmenlere koşarken
dudaklarında sen yaşarsın.

Senin dizlere verdiğin takat,
dağları yaklaştırır,
kırık söğüt dallarını sürükleyen,
ırmağı taşırır.

iyi insanlar

dalların uçları çatlayacak
toprak ayaklanacaktı.
kerpiç evlerin sofalarında
tarlalara bereket getiren,
yağmurun sesi neredeyse duyulacak
ve gözler biraz dumanlanacaktı.

yüzleri kırışmış ihtiyarlarla
bir hasır üstünde bağdaş kurarak otururduk.
onları,
yarısı kağıt kaplı pencerelerden gelen,
ışık altında,
habersiz bir dikkatle dinlerdim.
mutluluk onlara zaman zaman yaklaşırdı.
iyi insanlardı,
ekmeklerini benimle bölüşecek kadar,
kalplerinin ufukları geniş, iyi insanlardı.

nâzım'a mektup

dostum yak bakalım bir cıgara daha
gün inmiş yaklaşıyor akşam
sanki cephelerde "ateş kes" emri verilmiş
konuşmuyor artık beş kıt'ada toplar
bir daha bir daha söylese şarkısını
step kokan okyanus kokan hürriyet
bir akşam vakti esmeye başlar
katar önüne ardıç yaprağı buğday sapı
düşmüş döl atılan tohum canlanacak elbet

bu akşam çalma kapımı dedim
neyleyim bir defa çaldı kapımı keder
kırık söğüt dalını konuşturan el
anlat diyor ahvalini insanoğlunun
bardağıma alkol doldurmuşlar
bakıyorum cıgaramın dumanına
o iki cihanda dert ortağı olmuş
kanayan yaraya kabuk bağlatmış derler

ben bir kez sevmişim onları
tüm hünerleri toplayan elleriyle
yoldaşlık etmişim yolculuklarında
cana can katmış söylediğim sözler
cıgaramın ateşi ateş olmuş avuçlarına

ihtimal şimdi çok uzaklarda
yakmıştır ateşlerini çobanlar
seyre dalmışlar ağacı toprağı suyu
ne çare yüreğim konuşmak istiyor
boşaldı önümde bardağım

bu saatte gece olmuştur elbet bursa'da
süt bakracında buğday toprak altındadır
dağları duman sarmış yüceden
mapusanenin kiremitlerine karşı bulutlar
uzanacaklar sanırım dağlar arkasına
bir akarsu geçiyor uykunun yanı başından
silmiş bellekten ölümlü düşünceleri

haydi bir cıgara daha yak
gece başlamış kimi yerde top ateşiyle
nemli rıhtımlara konan martılarla
kimi yerde kaputu ıslak nöbetçiyle
tüm ateşi ve suskunluğuyla başladı gece

bilirim benden yanadır bütün çalışanlar
sırları çoktandır malum olmuş bana
mektuplarını okumuşum siyasetten bahsetmişim onlara
cıgarama ateş getirmiş kahve ocağından
kundurama pençe vurmuş dört saatte
cuma pazar çalışan âşık sami
gün battı efkâr dağıtıyor akşam
yürek bu, susmaz, umut ister sabır ister
biraz sonra inecek yıkanmış caddelere
kahrolmasını dilediğim zifiri karanlık

ne kadar çok insan sevdik
yarın doğacak güneşi düşünerek
dünya güzel hele bir sıcak somun
bir kâse çorba bir demet gül
inadına çok yaşasın isterim insanlar
sevsinler birbirlerini yürekten
kutsal bilsinler çalışmayı ve hürriyeti

bahar

yağmurla yüklü bulutları
kabarmış ıslak toprakları
ağılları dolduran kuzularıyla
bahar çıkmış yola

geçen yıl yığın yığın
başak getiren tarla
kardeşlerinin avuçlarından
kan içmiştir

bırak taze
bırak sonsuz
bırak çoktandır uykusuz
yeşil doğayı sevdiğim

bahar çıkmış yola
çiçek açmış bademleri
kocaman tanklarıyla
dört yıldır
tüfek çatmayan askerleri
beş ülkeyi sarsan toplarıyla
bahar çıkmış yola

dizlerin yara avuçların kan
ama dudaklarında
gülümsediğin zaman
bir türkü var
bir kez dolmamış gözlerin
ölüm haberleriyle
belki yakındır
zeytin dallarındaki kuşların
sevinç çığlıkları

yalan değil sevdiğim
hasta bülbüller ölmüş
yarın dünya geniş
yarın aydınlık ve güzel
o vakit senin
petrol kokan dudaklarını öpeceğim.

hayır affetmiyorum sevgilim

bu saatte alevsiz bir ateş yanıyor
için için ve kıvılcım saçarak
elleri ve ayakları donmuş askerler
uzanmışlar sırtüstü rahatlık duymadan
ne kadar çok söz etmiş olsalar
insanoğluna yaşamaktan hürriyetten
gün batmadan bir akşamüstü
ya da karanlık bulutlu bir öğle vakti
ayrılmışlardır sevmekten havadan sudan

hürriyet gibi pırıl pırıl bir gök altında
diyar-ı gurbet dememişler çıkmışlar yola
avuçları kanamış silah taşımaktan
ayaklarında çıkarmadan eskimiş postallar
şimdi öldürmeyi sevmek kadar biliyorlar

bir gece sabaha karşı sınırlar aşılmış
tüm nöbetçiler öldürülmüş olur
boğarlar çığlıklarını insanların
belki yarın sabah tomurcuklar çatlayacaktı
ya da dökecekti asmalar yapraklarını
kutsal yaşamak kurşuna dizilmesine rağmen
ana rahmine düşmüş olacak yüzlerce insan

lyonlu ipek işçisi artık türkü söyleyemez
dağ başlarını gece sardığı halde
karşıdaki mevzilerin susturulmasına rağmen
belki uzanmıştır toprağa yüzükoyun
münihli üç asker kan kusarak
zifiri karanlıkta hürriyeti boğmak isterken
onların son sözleri ulaştırılamaz
hürriyeti kutsal bilen ana babaya

melihovo'da avuçları yanmış
on yedi step çocuğunun
ana baba kardeş birlikte döğüştüler
yaşayan ve doğacak insanlar için
öldürüldüler daha ana karnında iken
bir karış toprak bir avuç buğday uğruna

belki bir saat belki yedi saat sonra
tüm köyler kurtarılmış olur
bir daha kıyılmaz insanoğluna
bir kaburga kemiği bir kol bir bacak
milyonlarca cesetle ekilmiş yeryüzü
yaşamak için hürriyet için vatan için
ölmeyi bildiler bu mavi gök altında

senin sarı saçların omuzlarına dökülür
gözlerin konuşur avuçların yanar
resimlerde görmüşsün asker cesetlerini
onların da kardeşleri var
beş yaşında ya da altı aylık
analar büyütmüş bunca seneye dek

ukrayna'da maden işçisi girit'te gemici
belgrat'ta üniversite öğrencisi çin'de ırgat
bir ölüm rüzgârı esip katmış önüne
hürriyeti tutan bütün insanları
günde on sekiz saat çalışır
on iki milyon yabancı işçi yarı aç yarı tok
dudaklarında özlem gözlerinde kin
dallarda kuşlar çiftleştiği halde
her saat kurşuna dizilenler var
kimi üç çocuk babası otuz iki yaşında
kiminin kör olmuştur anası ağlamaktan

gösterseler oğlunun ölüsünü tanımaz

dünya geniş ve sen kollarımdasın sevgilim
kuş yuvasında yaprak dalında olabilir
lakin milyonlarca asker dönmemiş geri
gene milyonlarca kolsuz ayaksız insan
ikinci dünya savaşının küçük çocukları
yaşamak hakkınız hürriyet gibi kutsal olsun

istanbul'a yolculuk

bütün çalışanlara selam olsun
asıl onlar hak etmişlerdir yaşamayı
kadın erkek çocuk ve ihtiyar
güneşten ve topraktan yana memnundurlar

bu sırada tütmektedir dumanı
kıyıda yakılan ateşlerin
rüzgâr yelken kımıldatmıyor
yalnız tatlı bir meltem göndermiş
sayısı bilinmeyen fındık ağaçları
şimdi yavaş yavaş alçalıyor
yıldızsız bir akşam karanlığı
bu saat bölüşülür sofralarda her şey
çorba ve taze balık ve mısır ekmeği

yelkenlerin halatları sallanıyor
dümen suyunda kımıldamaya başladı
sancak fenerinden dökülen ışıklar
giresun'un üzerini kaplamış
toprağın şehvetinden tüten mavi duman
bu saatte avuçları yanıyor
tüm fındık dibi çapalayanların
boğazları kurumuş susuzluktan
hiçbiri uyanıp su istemiyor

"derya gülü" yelkenleri açtı
dört gün beş gece deniz ufuk olacak
bir yanda sinop inebolu zonguldak
öbür yanda bir destanın sayfaları
yanan kıyılardan duman ve alev getirecek
yedi tonluk gemi istanbul'a varınca
yapraklarını dökecek fındık ağaçları

"derya gülü" on iki can getiriyor
koparıp almış onları
giresun'daki fındık ağaçlarından
bu yıl mevsim alınlara kara yazmış
ve ekmek torbalarına gurbet
hep bir ağızdan söylemişler karadeniz'e
"dolu" vuran fındıkların türküsünü
bu türkü hazindir avutmaz
lakin ölümden söz açtığı görülmemiş
yalnız yaşamaktan söz açmış insanoğluna

kesilen asmalardan toprağa su düşer
asıl o vakit duyulur ağaçların kımıldanışı
bir sarsılma duyar her canlı
kanadında yaprağında ve avuçlarında
ilk damla cemrelerle birlikte kavuşur
dumanı tüten sürülmüş toprağa
sıcak bir nefes gibi dolaşmaya başlar
gözleri ıslak kanadı yoluk özlem

"derya gülü"ne üç gün tuz yüklediler
pırıl pırıl direkleri boyanmış küpeştesi
insana yeni bir yolculuktan sözediyor
ama düşte kalan bir yolculuk değil
iki gün sonra bir öğle vakti
çalışan insanlar terlerini kurular
ekilmiş buğday tarlayı kımıldatır
giresun'da katıksız karşılanır öğle vakti
ve "derya gülü" bir bayrak gibi açılır
hürriyetten gayrı lafı olmayan karadeniz'e

geri dönmektedir yedi emekçi
fındıkların kök saldığı verimli toprağa
ama çehrelerinde renkleri kalacak
fabrikanın üzerinde duran bulutların
anlatılacak gurbet sofrasında

yeniden filiz süren ağaçların hikâyesi
iki güvercin yaklaşıyor şişe fabrikasına
kanatları beyaz göğsü kara
kondular beton duvarın üstüne
herhalde aşktan söz açacaklar

on iki candan yedisi çıktı yola
yeni urbalar göğüslerinde umut
öbür arkadaşlarda küllenmiş artık
insanoğlunu yakan özlem ateşi
hikâyesini tekrarlamaz oldular
"dolu" vuran fındık ağaçlarının
ve beton duvarlarda yazılı kalacak
giresun'a dönmeyenlerin türküsü

şişe fabrikasında beş kişi var
mintanları fındık yaprağı kokar
avuçlarından uçup gitmiş deniz kokusu
ama duymuşlardır demirin sertliğini

bafralılar

turnayı saldık mektup ile
dizlerini döven ak saçlı anaya
bilmem bir yol dönüp bakar mı
bizim gurbetlik halimize
içimizdeki ateşten alıp çıktı yola
çok sürmez varır elbet
sarı gagasında getirir
zeytin dalı defne dalı şimşir dalı değil
savaşta dizüstü düşmüş askerin
yakasından kopan apoleti

ılgaz'dan yükselirken güneş
konmuştur karadeniz'in dalgalarına
bu beyaz köpüklü deniz
omuzbaşları kanlı yiğitler sürüklemiştir
bizim turnanın gagası sarı
gök gibi mavidir gözleri
ama kanatları beyaz değil
kuruçeşme'de kömürlerin üstünde
bir çocuk eli gibi yumulmuş
uyuklamıştır gözleri yarı kapalı

turnayı saldık mektup ile
bafra'daki tütün tarlasında
gayrı dövmesin dedik dizlerini anamız
hele bir baksın aydınlık ufkumuza
malum olsun ona halimiz
ak taşlara kara yazdık
anlattık gurbeti vatan bildiğimizi
turna boynu bükük süzülürken
düşündük su basan tarlaları

gene encamını söylüyor bu akşam

beşiktaş'taki fabrikanın gece bekçisi
karadeniz'de bir rüzgâr esiyor
koparmış halatlarını deli deli
çıkmış yola dümen kırmadan
mavi boyalı teknemize çarpıyor
yakası yanmış bir asker ceketi
artık haber getirmiyor memleketten
sarı kemane başlı hüdaverdi
yalnız muhittin reis seslenerek küpeşteden
meraklanma karaoğlan anan sağ diyor
seni göreceği gelmiş ama
dövmüyor dizlerini ve ağlamıyor
ama bilekleri sızlıyormuş geceleri
maden işçisinin çamaşırından sonra

turnayı saldık mektup ile
aştı dağları taşları ormanları
gene söylemeye başladılar
o güzelim özlem türküsünü
bu türküde kanat sesleri var
kızılırmak'tan su içen turnaların

fabrikanın demir penceresinden görünüyor
gökteki parça parça beyaz bulutlar
onlar bafra'nın üzerinde de böyle dururlar
oradan ayrılırken topraklara sildik
avuçlarımızın kutsal terini
sarı öküz satıldıktan sonra
ineğiyle kel eşeği sabana koşan anamız
bir kara gün yoldaşı gibi
uğurladı bizi üç yol ağzında
gayrı bir kez düşmüşüz yollara
ne kadar garip ötse kuş

bir türlü dokunmaz içime
şimdi kocaman dişli çarklar anlatıyor
gurbetin vatan olduğunu

alpıköy

bir bozkır çalısı gibi taşlara sarılmış
ne yerinden sökülür
ne toprak esirger bereketini
bir çöl ağacı kadar yapraklı
ince uzun kökleri derindedir
her akşam karanlığa karşı susan
inatçı bir çoban köpeği gibi uzanmıştır toprağa
yüz otuz evli alpıköy

bir cıgara içimi uzaklıktan
balıkları kılçıktan yenmeyen porsuk akar
hemen ötede ufku kesmiştir
bayırları taşlı kel dağlar
buralarda memeleri sütlü keçiler koşar
yalnız onlardan esirgemez
bu taşlı ve sarı toprak
çalı diplerindeki ayrık otlarını

ali ile mustafa
sabahın alaca karanlığında
topraklı elleri yırtık çarıkları
ve paylaşılmaz umutlarıyla yola çıktılar
öfkeleri dimdik ayakta
kıl torbalarında taze somun ve peynir
güneşin inanılmaz kuvvetiyle büyüyen
kolları ve bacakları kocamandı
mavi gözleri kan içinde
kalın dudakları çatlamış sabırdan
gecede ıslanmış çınar yaprakları
gittikçe uzakta kalan alpıköy
dumanı tüten bacalar belirsiz
tanrıya bağlanmış insanlar uzanmıştılar
yer yataklarında boylu boyunca

on iki gün önce gök kızıltılıydı
çınarlar bu saatte hiç kımıldamaz
tenhalaşmış tozlu yollar
kırık bir dal kadar yaşamaktan yoksun
katı ve zalim toprak duyuyor insansızlığı
bir gurbet türküsü gibi acımalı
dilsiz hürriyetiyle akan porsuk çayı
bu saatte tarif edilmez bir keder duyuyor
alpıköy'ün kerpiçten evleri

iki candarma dipçikle uzaklaştırdı
henüz bir yaşındaki beş danayı
gecenin bu ilk saatinde köy karanlık
insansız ve ağaçsız bir yolda
el konmuş danalar yürüyor şimdi
hayvanların ikisi sarı mustafa'nın
gelecek bahara koşulacaktı onlar sabana
tırnaksız ali'nindi üç tanesi
"sonbahar" panayırından alınmış
üç kalbur saman yerlerdi her gün

ali ile mustafa
üç gün geceledıler
boş torbaları başlarının altında
tahta köprünün direklerine yaslanarak
beşinci gün harç yaptı birisi
öbürü sırtında taşıdı tuğlaları
seksen yedi basamaktan yukarıya
bir hafta sıcak tuttu bacaklarının ateşi
yeni biçilmiş nemli kalasları

on birinci gün aç kaldılar
yumruklarını bastırdılar karınlarına

inadına güzeldi toprak
uzanmış alabildiğine yemyeşil
on üçüncü gün
tarif edemediler büyüklüğünü
kocaman yüksek binaların
sabahtan akşama kadar pancar taşıyorlar
damaklarında hatırladıkları
bir meyvanın tadı var

şimdi her tarafta beton duvarlar
kulaklarında makinelerin uğultusu
burada tekrar kazanılıyor
yeniden alınacak danaların parası
gözleri gülümsüyor artık uykuda
avuçları yumuk değil
topraklı elleri şişmiş
mintanlarında yer yer yağ lekeleri

"korkaksu" köyü

"korkaksu" köyü uzakta kaldı
erkenden sönmüş ışıkları
saz damlı kerpiç evlerin
köpekler akşamdan beri havlıyor

zeytin işçileri uzanmışlar toprağa
yıldızlı gökyüzünü seyrediyorlar
saçlarında ağaçların kokusu yaşıyor
on yedi işçiden sekizi kadın
kınalı parmakları terli memeleri
yaslanmışlar ıslak toprağın bağrına
dinliyorlar tarlanın nefes alışını

şimdi tüm işçiler uykudadır
bir duman yükseliyor topraktan
şehveti duyuluyor sanki ağaçların
karanlıkta adını söyleyen "korkaksu"
çok uzaklardan geliyormuş gibi
dilinde bir özlem türküsü var
anlatılmıştır ona herkesin derdi
açık ona toprağın ve insanın hali

"korkaksu" onları şöyle rivayet eder
ol diyarın üstünden kara kara duman tüter
sonra derler ki sabah vaktinde
açılmıştır iki demir kanatlı kapılar
taze ot kokusunun geldiği tarafa
içeride kâğıt üzerine kara yazarlar
onları sıra sıra dizerler
şaşmadan seyretmişlerdir
bir tek ilmik kaçırmayan makineleri

merinos fabrikasının duvarları taştan
demir parmaklıklı pencereler haber vermez
güneşin vaktini ve bulutların rengini
anun-çün bilinmemiştir akşam kızıllığı
bu taş duvarlar yabancı saymıyor
canı gönülden söylenilen türküleri

vaktaki ağaçlara su yürür
sürülmüş tarlalar kımıldamaya başlar
bu sırada keçi koyun ve sığır
neşeli bir şarkı gibi dağılmıştır ovaya
işte bu öldüren ve yaşatan mevsim
teklifsizce kapımızdan girdiği vakit
fabrikanın demir kapısı tekrar açılır
ve kulaklarda yaşar
geçmiş altı ayın uğultusu
koltuklarının altında birer çıkın
kulaklarında yarım kalmıştır
birlikte geçen günlerin şarkısı

çatlamıştır dalların uçları
ve taze yaprak ve taze çimen
kayaların çatlaklarında sahip olurlar
uğrunda ölünen yaşamak hakkına
bakla tarlasında güneşe karşı dururlar
eğilirler toprağın verdiği berekete
"korkaksu" köyünden fatma bacı ve esma kız
yeryüzünde çalışanların iki tanesi
yanık yüzlerinden okunur
kolların bacakların çektiği acı
yılın altı ayını merinos fabrikasında
parmaklarının hünerini makinelere bırakırlar
karanlık bir gölün akşam kızıllığı vardır

esmer ve konuşmayan yüzlerinde
bir eyyam sonra konuşmaya başlar
"korkaksu"daki sarı toprak
hiçbir yıl esirgememiş onlardan
sarı ve kumlu tarlalar baklayı
ve zeytin ağaçları dal kıran meyvalarını

erkekleri yağız ve yiğit kişilerdir
şehirler ve dağlar ardında
yedi düvele karşı sınırı beklerler
avuçlarıyla ateş taşımışlar
yaşatmışlardır göğüslerinde
taa öteden beri toprak özlemini
bir diyardan öbür diyara söylenilmiş
onların topraklı ellerinin hikâyesi
"korkaksu" böyle rivayet ediyor
şehirlere ve dağlara küsmeyen insanları

manavgatlı ismail

"sarıköy" ile "tuzakçı" arasında
kışın deli deli akan bir çay vardır
kıyısında traktör girmemiş tarlalar
kehribar gibi tütün yetiştirir

raşit beyin iki yüz elli dönüm arazisi
çakmak bayırına kadar uzanır
bu taşlı ve sarı toprakta
yetmiş iki ırgat yetmiş iki dişli donanım gibi
yalnız çalışmak için doğmuştular
kimi on sekiz yaşında sıskadır
ay ışığında tütün kırarken sıtması tutar
kimi ak donlu yiğit ve uysal
kimi "karalar değirmeni"ndeki olaydan
on beş yıl gönen damında yatmış
kırk sekiz yaşında doldurmuş çilesini
biri dağda vurulan zeynel'in karısı
bileklerinde şıngırdar
mavi renkli halhallar
ötede "kilitler"in kadriye
düşmüş yeldirmesi omuzlarına
kasabada iftara üç dakika kala
bir avuç susam için bıçaklanan
yavuklusu "fırıncı şerif"e yanar durur

manavgatlı ismail
bu topraktan ve taştan
ekmek ve su isteyen
yetmiş iki candan bir tanesi
tarlada doğmuş ama
tarlada ölmek istemez
ister ki bu yetmiş iki çift kolun
on günde yaptığı işi

tüm toprağa hükmeden
kara taşı sıksa su çıkaran demir çelik
gün "çalıoba"dan yükselip
"incirli" dağına kavuşuncaya dek yapsın

yapsın derdi ama
güneş haftalarca ensesini kavurur
avuçları bilekleri
uykusunu bölerdi sızıdan

güneş tam dikine toprağa düşer
bir tek kuş kanadı görülmez
tüm canlı yaratıklar
öğle sıcağından uzaklaşmak için
ağaçların altına su kenarına koşmuşturlar
işte o vakit kadın çocuk ve erkek
bütün gün tütün çapalar tarlada

yarım saat önce kaşıkladılar bulguru
taze soğan su ve kara ekmek
gözlerde çalışmanın en umutlu pırıltısı
avuçlarda katı toprağın ateşi
başlamış sanki bir meltem

kafadan hesap ederdi manavgatlı
şu kadar günün parasını
sonunda gene iş sarpa sarar
birleştiremezdi bir türlü iki ucu
altmış kuruş üst üste koysan ne eder
kasabadaki hacer'in bir gecesine mi
yoksa bırakmak mı gerek tahsin'in meyhanesinde
on günlük kol ve bacak gücünü
hele şu kavrulmuş çocuklar

henüz on üçündeler
kaparlar on iki saati otuz kuruşla
kadınlara yarım lirayla öderler
toprağın o koca bereketini

ali'ye ithaf

gözlerinde yaşıyor hâlâ
toprağın o tükenmez şehveti
rüzgârla kımıldanan ekin tarlaları
onlar öyle çok öyle sonsuz ki
incir ağaçları ahlatlar ve armutlar
toprağın bereketiyle dile gelmişler
anlatılmaz bir sabahı gibi
taze bir kadın göğsünün sıcaklığından uzak
ekmeğin ve suyun zahmeti içinde
kazanılan her şeyi bölüşmüştüler

şimdi düşünüyor o günleri
yağmurlu bir akşamın rutubeti
ıslak ayak sesleri
on dört yaşındaki bir çocuğun
toprağı kabartan nefesi içinde
çıkıyor belleğinin yokuşundan
bazısının ayakları çıplak
hâlâ kımıldıyor birinin dudaklarında
söylenmiş bir türküden sonraki sessizlik
biri ay ışığında ve sakin bir gecede
fırlatıp attıkları kürekleri düşünüyor
birinin gözleri kanlanmış
örtmüş ağzını bıyıkları
sıkıyor omzundaki kazmanın sapını
ve kalabalığa karışıyor.

sonra daha ötelere sürükleniyor
görüyor kanal boyundaki ocakları
günde bin tuğla döküp
bin tuğla ocağa sürülür

oradan ılık bir yaz akşamında
bilekleri kelepçeli götürülmüştür

yalnız bir çıkın tutuşturmuşlardır eline
ova alabildiğine uzun ve pırıltılı
ve sonsuz ağaç ve sonsuz toprak
iki yanında birer candarma
birinin henüz terlemiş bıyıkları
diğeri çapar ve gözleri yumuk yumuk
cahil fakat merhametli

kendi kendine arasıra sorar
nasıl yaptın bu işi be ismail
fakat kendi kendine bile
uzun boylu anlatmak istemezsin bunu
oldu bir kere dersin
çıktı elimizden bir kaza
her gün bölüştüğümüz halde
toprağın bereketini
"sızıdere"nin suyunu
ve ekmeğini ağanın
"kara hacer"i paylaşamadık

bir akşam her ikimiz de neşeli
bir sarhoş türküsü gibi yola çıktık
o üç yıl tütün çapalayıp
tütün kırdıktan sonra
yoldan geçerken uğramış bu ocağa
avuçları nasırlı yüzü pul pul
gözleri kocaman ve gök gibi mavi
orada altmış kuruş alırmış
burada seksen beş kuruş

kuru mustafa derlerdi ona

"güneşi bulutları ve insanları
tam on iki yıl üç ay yirmi beş gün
demir parmaklıklardan seyrettim
sonra izleri silindi bileklerimden
ince tel kelepçelerin
ve ben çıktım toprağın üstüne
şu kadar yıl şu kadar gün
kan toplamayan avuçlarımla
ne parmaklarımda yumuşaklığı kalmış
hacer'in küçük memelerinin
ne de dudaklarım tanıyor
"mecit öldü" türküsünü
yalnız arasıra efkârlandığım geceler
mapusane türküsünü söylüyorum

şimdi yüz yetmiş beş kuruş veriyorlar
feshane'nin yün yıkama dairesinde
lakin dizlerimde ince bir ağrı var
bir tutturdu mu dinmek bilmiyor
ben bu ağrıyı ilk kez
ağaçları ve yıldızları seyrettiğim bir gecede
mapushanede malta boylarında tanıdım "

yalnız sen değil

bu gece tek başıma karanlıktayım
affet beni biraz kalbimi dinleyeceğim
gerçi ne varsa hürriyet keder aşk
bu katı duygulu yürekte hepsi var
güneşe karşı ya da toprağın altında
saatlerce onları konuştuğumu bilirim
ağlamayı unutmuş bu gözler beni affet
şu saatte çok şeyler dinlemeni istemiyorum geceden
saçların varsın dökülsün omuzlarına
elbet dilinden düşmemeli hürriyet şarkıları
çünkü seni bağrıma basarken de düşünmüşüm
beş kıt'ada hürriyet adına konuşanları
onun uğrunda kaybetti delikanlılar
bir bahar gibi çiçeklerle dolu hayatlarını
bir bahar gün ışığı ve ıslak yapraklar
ilk kez seven bir yüz umutlu bakışlarıyla
konuşmaya başladı işte tekrar

bu gece tek başıma ve karanlıktayım
ağaçlardan yıldızlardan uzakta kalbe yakın
yanan avuçların ve yüzüne dökülen saçlar
ben de çok istiyorum aşktan konuşmayı
ama çin'de daha kurtarılmamış şehirler var
çekik gözleri örgülü saçlarıyla biliniyorlar
orada binlerce hektar araziye pirinç ekilir
gene binlerce hektar toprağı su basmış derler

bütün insanları seven kalbim tekrar konuşacak
çok zahmetlerle az kazananlardan yana
her sabah güneşle birlikte işbaşı ederler
bıçakçı süleyman ve yeşiltulumbalı ahmet
cömert yürekleri tertemiz bakışlarıyla
hikâyesini anlatmışlardır manavgatlı ismail'in

bir öğle paydosunda ya da soğuk bir akşamüstü
çok zaman avutmuştur onları mısralarımız
bir cıgara içimi zaman geçmiş çok mu
gözlerimi senin yüzüne dinlendirirken
yalnız seni değil onları da düşünüyorum
elektriksiz kasabalar çıra ışığındaki köyler
kilometrelerce yol aşan kamyonlar
batının postalarını taşıyor doğu şehirlerine
kömür yüklü mavnaları ve emekçi halkıyla
severim memleketimin alın teri kokan toprağını

bu gece tek başıma ve karanlıktayım
biliyorum okyanustan geliyor bu rüzgâr
yarın sabah şafakla uyandığım vakit
hürriyete ve yaşamaya inandığım için
seni tekrar dudaklarından öpeceğim
yalnız sen değil bütün insanlar
tuna üzerinde feribot işletenler dok işçisi
düşman elindeki köprüleri atan yurtseverler
cherbourg'ta mitralyöze göğüs geren çavuş henri
velhasıl bütün hürriyet savaşçıları
sizler en kutsal anılarım arasındasınız

DAĞDA ATEŞ YAKANLAR

ağır...

ilkin onun çocuk gözlerine baktım
yıldızlı bir gök dağlara doğru iniyor
tembel tembel soluyan deniz sakin
karanlıkta beraber yürüdük akşam vakti

titrek bir mum ışığı kadar mahzun
yarısı kapalı pencereden geliyor bir türkü
kenara çekilip biraz durduk
eskiden o türküden daha mahzunduk
nasıl çatlarsa dal uçları arzuyla
öyle istekle geçiyor bulutlar
kurumuş ağaç kabukları yaşadım diyor
birden başlıyor ıslak sabahlarıyla günlerimiz
dudaklarımız söğüt yaprakları kadar memnun

geceleyin bir çoban ateşinde dünyamız
yanmaya başlıyor kurumuş otlarıyla
ağlamayı unutuyoruz nar çiçekleriyle beraber
soluk soluğa geçen günlerden haber yok
haber yok denizin kıyısında ay ışığından
baudelaire'le birlikte sakin ol diyoruz kedere
bir düşse gözyaşlarımız sabrın kara taşma
tekrar gün ışığına uzanır yapraklarımız

nasıl yaşarsa bir nilüfer çiçeği sessiz
tenha dağ yamacında öyle duruyor kulübemiz
gözlerimizden atmışız düşmanca yaşları
dimdik ayakta duruyoruz biraz mahzun
insansız kıyıların uzağından geçiyor
karanlıktan bir parça koparan rüzgâr
bir kuş kanat çırpsa camlara vurarak
bilirim çiçeğe duracak yamaçta ağaçlar

bir cıgara yakıp dalacağım biraz
aynen senin duyduklarını söyler kalbim
hep böyle uzaktan bakmayacağız mutluluğa
dans edeceğiz asfaltında şehirlerimin

sen katı yürekli müz

siz sıra sıra akasya ağaçları
bizleri tek tek hatırlayacaksınız
sabırla susan beton duvarlar
gölgemize aşinalık ettiniz çok zaman
sen memleketimin katı yürekli müz'ü
rüzgârınla uçurdun bizi yaprak yaprak
elini şakağından çek biraz
sicim gibi bir yağmurla beraber yürüyoruz
esvaplarımız öyle ıslanmış ki kurumayacak
bir avuç yaşamak kalmış yüreğimizde
kaç zaman saçlarımızı kestirmemişiz
ceketimiz şapkamız öyle dargın ki bize
bir an durup geniş bir soluk alamıyoruz

biraz dalsak yeşil çini akşamın içinde
hep yaklaşır hiç uzaklaşmaz senin yüzün
bırak bir pencere camında kalsın
akçamların önünde çektirdiğin fotoğrafın
biliyorum benim bıraktığım gibi duruyor
okunmak üzere kesilmiş kitaplar
yemediğin ekmekler bayatlamış
kör olayım ki acımıştır sürahideki su
gömleğimden uçmuş gitmiş çiçeklerin kokusu
görmemeliyim ceylan gözlerini bu karanlıkta

biraz sonra mutlaka yağmur dinecek
yapraklar ıslatacak kirpiklerimizi
nasıl yorulmuşuz tarif edemem
bir daha sanki hiç yürümeyeceğiz
ellerimiz ayaklarımız öylesine parça parça
hele dağlara doğru hiç seslenmeyeceğiz
artık yüreğimizin pır pır eden kanatları yok
üşütmez bizi açık kalan pencereler

ama siz sıra sıra akasya ağaçları
bizleri tek tek hatırlayacaksınız

benim sarı başağım

sen gözlerimin ışığı yeşil yapraklarım
sen saçlarında taze açmış karanfillerin kokusu
sen salkım salkım pencerelerimde mavilik
bekle birazdan rüzgârla birlikte
taze mayıs çiçekleri camlardan içeri girecek

sen avuçlarımdaki yaralardan akan kan
sen yavaş yavaş duymaya başladığım acı
yeni bir aşka tutuldum sanki öyle heyecanlı
bıraksam kendimi ellerim titreyecek
bekleme sakin olmam mümkün değil
yeni mısralar yazmam başka şiir okuyuşum başka
ürperip bir lahza gözlerini kapadıktan sonra
daima bir susan halin var farkındayım
dal ucundaki kuş söz aç bana
söz aç kiremitlerine yağmur çiseleyen şehirlerimden
sıvaları dökülmüş evlerin pencerelerinden

altındağ'ın bir gecekondu evinde
gecenin geç saatinde oturmuş kalmışım
üzerimde kısılmış bir gaz lambası aydınlığı
bakıyorum kırık cama yapıştırılmış gazete kâğıdından
ışıksız bomboş bırakılmış çamurlu sokaklar
yarın sabah beşte kalkacaklar uykuda
ellerimle dokunur gibi oluyorum
kumral genç başlarına cesur çehrelerine
yanık bir hava gibi sarıyor kalbimi
ekmeklerini tuza bananların kederi
işte böyle benim sarı başağım
yüreğim seninle birlikte dolaşıyor ama
her zaman bütün vatanseverlerle beraberim

ılık bir nehir akıyor

rüzgârsız kaldı bir anda ağaçlar
bu saatte vazgeçmiş olabilirsin yaşamaktan
yüzüne dökülen sarı saçlar
ılık bir nehir akıyor şimdi
bir ceylan durmuş kıyıda suya karşı
bir yaprak düşse yarım kalacak düşünceler
düşün eli kolu bağlı yürüyenleri
çenesinde taze bir yara
konuşturulmamış dudakları düşün

hele koparsan vazgeçilmez umuttan
demir alır açılır bir gemi limandan
güneşli caddeler uzakta kalır
uzakta kalır bütün anılar yaklaşılmaz
başladı balkondaki karanfil saksısında
bir avuç toprağın yaşamak hasreti
yarısı burdaysa şakır şakır gün ışığının
yarısı yeşeren buğdayda gözlerinde yarısı
bu saatte küçük bir kuş yüreği yalnız
nasıl düşünür ay altında bozkırda
kırık bir kanat bile vazgeçmez yaşamaktan

düşünürsün sıcak bir el üzerinde elin
yanından gelip geçer unuttuğun mısralar
bir bıçak gibi kesmiş dudakların
ölüme ait ne varsa yeryüzünde
kalbinin karşı sahilinde söylenen şarkılar
şimdi uzak uzak durur
yaklaşsa ansızın kan oturur avuçlarına
gözlerine girecek sicim gibi bir yağmur
bir parçacık bulut mavi gök olsa
yaslanırsın bir asma dalı gibi aydınlığa

benim yüreğim

birkaç kadehle birlikte yaklaşacak usulca
akşam karanlığında gün yanığı yüzlerimiz
nasıl yaşardık umuttan aşktan uzakta
ölsek de soğumaz vatansever yüreğimiz
kurtulmuş göğüs tahtam sıkıntılardan
besbelli alışmış şahin'in yavrusu uçurumlara

genç erkeklerin gözlerini karartan toroslarda
bileğimden tutmuş bir bahar sabahı
o an ergin çağımın titremelerini duydum
oysa benim kalbim okyanus dalgaları gibi
yıllardır özgürlük kıyılarına çarpıyor
sen ağır ve acımasız ve halk aşkım
dinle biraz akdenizin anlattıklarını

sahibiyiz şimdi bütün kıyıların
umutlarımız istanköylü balıkçının ağlarında
görünmeye başladı bizim kayalıklar
onlar ki tanımışlar yosunların yaşamak hakkını
işte yaklaşıyor sabahın ilk dakikaları
sesleneceğim sana biraz sonra
daha yavaş çarp kıyılara akdeniz

nerde olursan ol...

yüreğim gibi delik deşik olmuş kayalıklara
dalgalana dalgalana gelmesini beklerim akdeniz'in
biraz daha yaklaş diyorum biraz daha yaklaş
dağlarda düzlerde geçen çocukluğum
kendi ellerimizle yaktığımızı biliyoruz bir tanem
gözlerimi kamaştıran ışıklı bahçeleri
nasıl bir asma dalına asılı kalmış umutlarımız
yorgunum bırak beni oturacağım biraz
eğilmiş akdeniz'in üzerine yağmur bulutlarımız
beyaz badanalı evlerimizde ak çamların kokusu
ilk ışıklarla demir attığı gün gemimiz
nerde olursan ol yüzünü bana çevirmelisin
bir anda dinecek gece yağmuru ferahlayacağım
yüzümde duyacağım ilk gençlik soluklarını
esvabımda kekikli dağların kokusu olacak
kanatlarını vuracak yüreğime ansızın
senin ellerin gibi titreyen ak üveyikler

yenilsek de açık kalmalı kapılarımız
yitirmedim bir gün bile umutlarımı
çünkü ben yağmurdan sonra susan deniz gibi
kalbi hiç durmayan dumanı tüten toprağım

bütün mutluluk şarkıları senin

sisli bir geceden kurtardı beni
gözlerinin içinde getirdiğin bahar
patladı bir anda tomurcuklar
biraz dur desem sana
kolundan tutsam
sıcak bir umut sarar yüreğimi

nasıl hatırlamam hiç korkmayan yüzünü
uçurumlara bakar fırtınalar yaşamış
birden havalanır kuşlar
bütün mutluluk şarkıları senin
çiçeğe durur sabaha karşı ağaçlar
aynı saatte denize atılır balık ağları
işte bir anda ölmek ya da yaşamak

pencereler açık denize karşı
"bir adam ve kadın" [1] başlıklı türküyü tutturmuş
yelkenleri kurutan istanköylü balıkçı
ağır ağır konuşuyor demirli çatanalar
ne o kadar kederli ne o kadar sevinçli

akşam yaklaşır çöker kayalıklara
yanmaya başlar gözlerindeki ateş
avuçlarında her zamanki sıcak ülke
yaklaşıp baksam bir lahza
kımıldar dudaklarında yaşamak

[1] "Bir Adam ve Kadın" başlıklı türkü B. Brecht'in yazıp bestelediği bir parçadır.

böyle her akşam

sakın gözlerin yollarda kalmasın
rüzgâr dağıtmış olsa da saçlarını
biliyorum için için yanıyor yüreğin
yapayalnız değilsin her şeye rağmen
çoktandır karşı karşıya kalmadın
renkli akşam bulutlarıyla
sonbahar dağlarda ateş yakmış
ince ince tütüyor beyaz bir duman
dökmüş söğütler yapraklarını sulara
yol kenarında bir ağaç "ben garibim"
bozkırın kuşları dağlarda soluk soluğa
yoruldum gayet ağırlaştı kalbim
şimdi tek başına yürüyen geceden uzakta
memleketimin ışıklarını görüyorum

biliyorum bir tanem can evimdeki yaram
böyle her akşam yaklaşmasa bu hüzün
bir akdeniz sabahı gibi aydınlanır yüzün
yağmur çiseler yapraklar camlara vurur
görünür kavakların arasından
pencereleri ardına kadar açık kulübemiz

açıl bana

beni bu sefer de affet
denizin maviliği göğün maviliği
şimdi ben zifiri karanlıkta
yeşilırmak'la birlikte akıyorum
bir yanımda kapatmış elleriyle yüzünü toprak
öyle susuyor sanki hiç konuşmayacak
çayırların üzerinde o pul pul gümüşi parıltı
söyle diyor içindekini açıl bana
bense tepeden tırnağa yanmışım
alevlerin içinden geçmişim rüzgârla birlikte
öbür yanımda tek tek ışıklar
kerpiç kulübeler tarla fareleri bakraçlarda süt
dalgın dalgın türküsünü söylüyor karacaoğlan
kapılarını hızla açsam yaklaşsam onlara
biliyorum yarısı orada yüreğimin

çiçeklerin açılma saati bir akşamüstü
uykular gözlerime yaklaştı yaklaşacak
geniş bir soluk alıyor dağ zirveleri
bulutsuz gökleriyle uzaklaşıyor haziran
rüzgârın anlattıkları bitmiş dinleniyor
bir kenarda sen uzun esmer yüzünle
düşüncelerimin kıyısından umutla bakıyorsun
seninle karşılaşınca ışıklar söner
birden açık denizlerde bulurum kendimi

saz damlı evlerin titreyen ışıklarını gördüm
baharla sonbahar yan yana yürüyorlardı
gözlerimiz kurumuş öyle bakıyorduk
dağlardan usul usul rüzgâr iniyordu
biraz bekledik ateşin parlamasını
kanadının altına soktu gagasını bir kuş
uzakta kalmış şehirlerimin elektriği

öylece yalnız karanlıkta duruyoruz
işitiyoruz düşünüyoruz ama konuşmuyoruz
kaç zaman vücudun hazzından uzak
yaprak yaprak uçuyor umutlarımız
şimdi ne kadar uzakta kalmış biliyor musun
saksımızdaki karanfil uçuşan keten perdeler

"biraz ışık..."

bu saatte beyaz bir kuş gibi yaklaşır akdeniz
kız gibi gerinir topraklarım; bulutlara karşı
bir avuç gözyaşını bırakıp açılırım kırlara
bir karaca'nın gözlerine girer yağmur bulutları
her akşam denizlerin ötesinde yorgun bir ses
başını eğmiş bir insan gibi uzatır umutlarını
toprakta kımıldıyor taşlarda kımıldıyor
bize öğle saatlerinde yaklaşan gün ışığı

seni dudaklarımla yatıştıracağım
durmadan alçalırken karanlık düşmanca
aydınlık temiz bir mavilik bırakacak camlara
ayıracağım yüzüne dökülen saçları
sabırlı ol diyeceğim yüreğime
dışarda bırakmışım bütün hazin şarkıları
dağlarda hızlanmış rüzgârım geniş soluklarla
umutla bekledim bir alevin parlayışını
gözlerini bana çevir aydınlansın yüzüm

yaşadık diyelim

başladı saz damlı kulübemizde akşam
ocağın aydınlığında dudakların ıslak
görünüyor ardına kadar açık kapımızdan
ufukta bakır renkli bulutlar
baktım göle düşmüş gözlerinin yeşili
avuçların mayıs ayı kadar sıcak
bu saatte bütün umutsuzlara yaklaşmalıyım
ellerimle silmeliyim gözyaşlarını
onlara barıştan savaştan söz açamam
her şeyden önce çünkü yaşamak

gözler yollarda dağıtmış saçları rüzgâr
uzun zaman sonra gün ışığına çıkmışım
soluğunu duyuyorum yastığımda penceremde
anıların kıyısında yürümüşüz beraberce
şimdi ağır bas bariton sesiyle söylüyor
santa – lucia'yı bir zenci ilerde
keten gömleğinde denizin tuzlu ağzı
gözleri gülüyor avuçları beyaz beyaz
bir ateşböceği ile bir an aydınlanan
korkmayan yüzünü hatırlıyorum

bana yavaş sesle okuyor şiirlerini
sanki eğilmiş geceleri sulara
tenhada ağlayan bir nar ağacı
halbuki sen kahraman yüreğinle
bir kalp damarı gibi hızlı hızlı atardın
cesaretle bakardın uçurumlara
şimdi ağır ağır geçiyor beyaz bulutlar
yelkenleri ferah rüzgârlar dolduracak
yasla başını omzuma sıyrıl kederlerden
duyacaksın çünkü bu titremeyi yaşadıkça

çaresiz değil

sen orada masa başında hareketsiz ama umutlu
tıpkı dünyanın konuşamayan insanları gibi susuyorsun
öyle rahat duruyor ki taranmamış saçların
kalbimi bir süre umutlarla bağlıyor
bahar penceremizin camlarını vuruyor duyuyor musun
açarsam bilirim ıslak yapraklar çarpacak yüzüme
ve söze "rüzgârsız bir akşam" diye başlayacağım

önce zeytin dalı söğüt yaprağı için şiirler yazacağım
sonra tutuk tutuk konuşacak yorgun kalbim
anlatacak kumral saçları ela gözlerdeki kini
farkındayım sebepsiz değil bu hazin şarkılar
böyle ilk defa titriyorum elimde değil
nefesim duracak kadar heyecanlanıyorum bazen
kimse duymayacak boşuna feryatlarımız ela gözlüm
boşuna sabırlı dudaklarının çatlaması
perdeleri indirme dursun onlar öyle biraz
orda bir lahza kadar yaşar akşam maviliği
sonra başlar karanlığın yüreği göz göz eden kederi

beraber olmadıktan sonra beyhude bu karanfil demeti
beyhude kurumuş otlar üzerinde uzanıp yatman
sen mahzun yüreğim dinle beni biraz
dinle karanlıkta açan çiçeklerin kımıldanışını
dinle annesinin kucağında ağlayan çocuğun nabzını
benim her tarafta dağlara şehirlere doğru yürüyen
benim ray döşeyen benim montör elbisesi giyen
benim kesilmiş asma çubuğundan düşen damla
benim asfalt cadde üzerinde kendi kendine konuşan
benim gece saat on'dan sonra denizlere egemen olan

benim kısılmış idare lambası altında gazete okuyan
benim demir çubuklar ekleyip beton döken
benim yüzyıllardır karasabanla çift süren
elhasıl benim kesik kesik öksüren fakir halkım
en temiz yürek sen en kuvvetli kol sen

dağda ateş yakanlar

bir şafak vakti başlayacak yolculuğumuz
cıgaramız sönmüş parmaklarımızda
düşünmemek mümkün mü gelecek günleri
bir başka makam üzre başlamış şarkılar
seslerini duyuyorum görmediğim kentlerin
milyonlarca insan karşıla mış orda özgürlüğü
şu mavi gökyüzü bu ıslak asfalt caddeler
okyanus kıyıları ve işte yeşil sırtlı balıklar
say sayabildiğin kadar hepsi yeryüzünde
onların özlemini sizler kadar kim bilir
özgürlük için çalışan bütün yurtseverler gibi
korkusuz uyanacağınız sabahları düşünüyorsunuz
demir parmaklıklı pencerelerin arkasında
başladı işte akşam saatlerinizin hüznü
dile gelmiş bırak dört duvar konuşuyor
kimdir onlar diye sormayın bütün insanlar

ben bilirim o tutuklu sabahları
gün doğmuş kuşlar cıvıldaşır dışarda
bir ince duman tüter bacalardan
şakır şakır güneşle yıkanır kiremitler
haberin olmaz çiçek açmış yemyeşil dallardan
nasıl unutabilirim işte karşımdasın
dilimde hâlâ tadı var dudaklarının
yaşamak ne kadar mümkünse o kadar güzel
elbet özgürlük adına konuşmak kolay değil
istemem artık gözyaşı korku ve keder
yalnız aydınlık bir dünya için konuşacağız
bilmem sen de bunları düşünüyor musun
yaşamak sade kederle kanla yuğrulmamış
bir kez de alın terinin mutluluğun hakkını düşün
düşün zafer türkülerini düşün barış adına atılan topları

bazen yıldızsız gecelerde seni düşünürüm anadolu
gizlice nefes almaktadır ışıksız köylerin
güneşle beraber bütün çalışanlar dökülmüş yollara
yağmur çiseler dar sokaklı kentlerine
nasıl beklemesin kırk bin köy dört yüz kasaba
ağır ağır yaklaşan aydınlık günleri
her sabah haber sorarsınız gümüş kanatlı kuştan
artık arkadaşınız olmuş esmer duvarlar
sabır birikmiş gözlerinizde yaş yerine
biliyorum bir duman gibi tütüyor karşınızda
geniş caddelerde özgürlükle beraber yürümek
işte galata rıhtımı en kalabalık saati köprünün
farkında mısın balıkpazarı'nda bütün dükkânlar açık
göğüs dolusu özlemi var onların şimdi
bütün özgür yaşayan insanlara karşı

mutluluk

dağlara doğru koşuyorum
arkamdan deniz sesi geliyor
toprak çanaklardan içtiğim ayran kadar ekşi
bir meyva getiriyorum sana
dalından yeni kopardım

başaklar arasında sarı saçlarını seçemedim
sana bir bayırdan ünlediğim vakit
elimde bir demet gelincik vardı
ve ağaçlarda yapraklar
umutlar gibi çoğalıyorlardı

gel şimdi seninle kaçalım vadilere
su değirmenlerinin oluklarından
gözlerimizi yumarak sular içelim
ıslak otların üzerinde
çıkınımızı açıp esmer ekmek siyah zeytin yiyelim

sen söyle ceylan

bir akşamüzeri kokladım çimen kokan saçlarını
sicim gibi bir yağmur istanbul çarşısında
soframız kurulu nektarlı meyvalarımız
serinledi sofamız omzuna bir örtü al
girecek girecek elbet açık pencerelerden
bizim için su bizim için ekmek olan toprağın kokusu

yakışmaz biliyorum bu çehreye ağlamak
bazen ben de kederler altında ezilirim
kolum kanadım kırılır düşerim yollara
gece başladı mı ölü lambalar altında mahallemiz
deniz susmuş ağaçlar susmuş dağ taş susmuş
ayağa kalkarak bir dakika bekle sevgilim
konuşacak madrit konuşacak afrikalı bir zenci
sen hiç okyanus dalgalarını gördün mü
büyük gözlü beyaz köpükler koşuşurlar orada
hâlâ uğultusu kulaklarımda yaşıyor

aşinasıyım şu beyaz sıcak ellerin
kaç kez yaşamak için birleşmişti avuçlarımız
beraberce okuduk "halûk'un defteri"ni
sonra konuştuk fikret'in yükselen sesinden
bilirsin bilirsin elbet "Hân-ı yağma" yı
seni daim onlar hatırlatıyor bana

bahar gelmiş yemyeşil ağaçlarda yapraklar
konuşacak nerdeyse penceremiz önünde
bir ayva dalına konmuş özlediğimiz bülbül
şimdi öğle vakti yaklaşacak gürültüsüzce
ağlayıp güldüğümüz umut ettiğimiz günler
belki habersizce inmiştir bulutlu bir göğün kasveti
perişan kumral saçlarına kedersiz çehrene
okuduğun kitap yarım ördüğün çorap yarım

ama düşüncelerimiz aydınlık güneş altında
şimdi ben asfalt yoldayım selam veriyorum dostlara
yanımda sen kolumda sen olsaydın düşünür müydüm
böyle neşesiz mi yürürdüm ağaçların altında ben
gerçi tek avuntum tek umudum sen değilsin
kitaplar var keder tasa diye bir şey tanıtmamış
bir tuğla fırını gibi kaynayan kitaplar
insanlar var onları da tanıdım birer birer
eserleri yürekleri kavgaları ve alın terleriyle
avuçlarım sıcak oldukça sen de varsın
çiçek açan nar ağaçları çubuklarına su yürüyen asma
hepsi var dünyamızda nefes alıp veriyorlar

ağlayan nar

ağaçlar tomurcuğa durmadılar daha
benimse kalbim yorgun kollarım güçsüz
fırtınadan kurtulmuş bir gemi gibiyim
ormanda bir uğultu sanırım bahar yolda
kesilmiş ağaçları sürüklüyor bulanık sular
tarlalar insanlar gibi güneşi bekliyor

kırık söğüt dalının devrilmiş meşe ağacının feryadı
hep yaşamak hep yaşamak hakkına dair
senin avuçlarında ve yeni sürülmüş toprakta
milyonlarca yüreğin çarpıntısı var

sen eli kolu bağlı sesi derinden gelen
sen aylardır ateş yakanlara hasret
işte böyle dostum her tarafta umudun yeşerir
hele biraz daha sabır çok sürmez gelir elbet
gelir elbet mavi salkımlı sabahlarıyla bahar
gelir elbet çatlamış dudaklarıyla mutluluk

işte böyle ağlayan nar ağacı işte böyle
derdimi bir açsam sana dinleyebilir misin
bir öğle vakti karşı karşıya otursak
eğsen çiçekli dallarını bana doğru
önce karşımızdaki köylerin öyküsü
sonra sütbeyaz kuşlar getirsin mektuplarını
biraz hava biraz ışık isteyen insanların
işte böyle ağlayan nar ağacı işte böyle
bir gecede çiçeklerini dökersin kederden

haber aldığım akşam

akşamları sular alır götürür beni
engindeki ıssız bir adanın kayalıklarına
sarsılırım uzaktan gelen bir iniltiyle
sen misin cibali tütün fabrikasındaki kız kardeşim
yorgunsun biliyorum karşıma otur dinlen biraz
bir pencere camında akşamı seyrettiğin şu anda
sana pasternak'tan şiirler okumak isterdim
dünyamızın mutlu geleceği için konuşmuş
bir bakmış balkonlarda mavi salkımlar
genç kızların göğsünden yükselen taze ten kokusu
— kalbim sen dur hele biraz tükenmedi daha sabrım

böyle saz benizle döndüğün akşamlar
gözlerim yaşarır duygulanır katı kalbim
ne kadar direnen dizeler yazmak gelse içimden
görür gibi olurum bir lahza kazmasına dayananları
temmuz güneşi altında terlerini silenleri

nasıl anladın içim ferahlamadı daha
sade düşündüklerim bunlar olsaydı
zeytin dalı kırılmaz defne yaprakları dökülmezdi
zahmet çekenlerin fakir olduklarını bilirim
bilirim bütün yurtseverler onlardandır
dillere destan olmamıştır kahramanlıkları

kapılar tutulmuş bulutları boşuna dağıtır rüzgâr
başını kaldırsan da göremezsin gökyüzünü
ne dertler getirdi benim başıma bu dizeler
bana kini anlatan hür yaşamayı öğreten onlar
onlar bana umutsuzları dost yapıp uzaklaşan
her zaman karşımda mahzun bakışlı insanlar
dudaklarında yarım kalmış mutluluğun çizgileri
ne kadar güzel taze çimen kokusu sinmiş saçların

beni böyle bir bahar günü umutlarla bağlama

biraz dinleyeyim bu şarkıyı aziz dost
çıkar gelir mi dersin bir gün acaba
ıslak çimen yapraklarını çiğneyerek
— hayal kurarım beyaz köpükler üstünde —
bir de bakarım yanıma yaklaşmış akşamki hüzün
çiçek açan bademin kırmış dallarını rüzgâr
bir gün bu topraklarda da ferah rüzgârlar eser
şavşatlı kerim muharrem usta gemlikli aziz
daha milyonlarca insan dert arkadaşım
endişesiz olarak rahatlayabilir kalbim ancak
sizlerin mutlu olduğunuzu haber aldığım akşam

ben affetmem

her akşam böyle mahzun değilim
atina'nın kenar mahalle halkı gibi
kilometrelerce yol yürüyebilir
barış için tekrar bin dize yazabilirim
unutmuyorum adlarını anılarını
norveç'teki danimarka'daki yurtseverlerin
nasıl bağışlarsın darağacı kuranları
özgürlüğü duvar diplerinde kurşuna dizenleri
yaşamak varken elin elimde ve göz göze
işte sarı başaklar veren bereketli tarla
karpuz yüklü mavi boyalı çatanalar
kolay değil aşkı ve yaşamayı bırakmak

her akşam böyle mahzun değilim
bir kez ayağa kalkıp konuşmaya başlarsam
kolay kolay susmaz diyorum bu yürek
kollarını aç göğsünü aç ben geliyorum
yaşamasını isterim her doğan çocuğumuzun
ağrıya gözyaşına pişmanlığa rağmen
barış geliyorsun biliyorum gümüş kanatlarınla
ekmeği tuza banan memleketimin üstünden
biraz daha yaklaş yüzünü seçemiyorum
sana tekrar anlatmalıyım gelecek günleri
yaşamak ve özgürlük inkâr edilmeyecek
görmeyeceksin artık korkulu rüyalar
bir akşamüstü karşı karşıya oturup
her sayfasında kan ve gözyaşı olan
ikinci dünya savaşının kitaplarını okuyacağız

her akşam böyle mahzun değilim
yaşamış bir türkü gibi dudaklarda
özgürlük üzerine söylenen dizeler
her birinin yüzünü anımsıyorum

cepheden dönen başı sargılı asker
boşuna soracak kız kardeşlerini
bütün tanıdıkları alıp götürmüşler
bomboş atina'nın elektriksiz caddeleri
karamsar değilim gene de
ben türkiyeli devrimci şair
ben geleceğe inanmış yurtseverlerin kardeşi
ben ağaç biçen yük taşıyan kazma sallayanların
yaşamak hakkı ve emekleri adına konuşuyorum

pencere camında seyre daldık

ferah rüzgârlar şişirmiş yelkenleri
uzat elini bana çukurovalı dostum
saçların şakaklarına dökülmüş fanilan ıslak
şöyle karşılıklı oturup dertleşsek biraz
yağmur yağmış olmalı
toprak nefes alıyor bulutlar dağınık
dövüyor bir geminin bordasını dalgalar
gittikçe yaklaşmakta pencerelere akşam

atmış beni kıyıya köpük köpük karadeniz
dövme devran göğsümü yaram kanamaz
kasımpaşa bahriye caddesi ve sen haliç
pencere camında seyre daldık bir akşam
gemi direklerine çekilen bayraklarımızı

memleketimin halkı siz o yorgun yüzlü insanlar
bütün neşeli şarkılar sizin olsun isterim
bir kez anlatmış olsanız çektiklerinizi
dile gelir yüzyıllar duyduğunuz hüzün
on iki milyon ırgat çapaklı gözleriniz
tütün fidesi diker alacakaranlıkta
basma entarili karnı şiş çocuklarınız

ferah rüzgârlar şişirmiş yelkenleri
bırak beni yüreğim hep o hazin şarkılar
kale kapısı zorlamış girmiş içeri
haberlerim var doludizgin gitmeliyim
çok zamandır hasretim güneşli kıyılara
belki yorgun belki düşüncelisin bu saatte
saçlarında elbisende kuru ot kokusu
ellerin titriyor saksıda çiçekler taze
bırak arzularını aydınlık caddelere
biraz yağmur yağsa tekrar başlasa rüzgâr

sıkıntılardan sıyrılarak ferahlarsın sanırım

bu öğle saatinde yapraklar kımıldamıyor
bozkırın hüznünü yaşatıyor naciyemin türküsü
bense düşünüyorum hakkâri'nin insansız topraklarını
yeşeren buğdaylarını anadolu'nun
yollara dökülmüş kızılcahamamlı ırgatlar
iplerle bağlanmış yorganları sırtlarında
yürüyorlar doğdukları günden beri

SUSAN ANADOLU

susan anadolu

çatlamış topraklar üzerinde yürüyorum
dudaklarım kanıyor kuru ağaçlar durgun akşamda
senin gözlerinde görüyorum sivas'ı erzincan'ı
gecenin sarktığı toprak evlere iniyorum
çıra alevinde oturuyor döne bacım susarak
alıyorum yüzünden karanlık keder bulutunu
hiçbir hazin türkü onları ağlatmıyor mutsuz da olsalar
dağlarda ırmaklarda bitkisel bir yaşantı
eğitim görmemiş insanlarım düşünmeyi öğreniyorlar
rüzgâr yanığı yüzlerinden geçiyor yirminci yüzyıl
sen içkilerle girerken akşamın turuncu bulutuna
dikenli otlarıyla geçiyor uzak bozkırlarım
haberin var mı toprağın altındaki köylerimden
dokuz bin yedi yüz köy yirmi dört saat gecede
beyinlerinin kıvrımlarından geçmemiş daha
gün ışığında gelen bir okul penceresi
oysa çekilerle dolu türkülerde duruyorlar
saçlarını unutmuş sakallarını unutmuş uzakta doğuda

gözlerimi yaktılar göğüs tahtam paramparça
ufukta tortum uzun bir çizgi mutsuz
bırak beni orta anadolu unuttum ağlamayı
kerpiç bir baca gibi düşünüyorum bulutlara karşı
karacaoğlan'dan öğrendim doğa sevgisini
bir gözümde siirt öbür gözümde bitlis muş
ateş yakacağım uzak kıyılarında senin
gelip duracaklar gözbebeklerimde gemiler
rizeli ıslak bir akşam bırakacaklar avuçlarıma

diyarbakır'ın anlattıkları ak kâğıtta kara yazı
mağarada yaşıyorsunuz öküz keçi koyun beraber
kara akrep karayılan cümle haşarat yanınızda
ötede dadaşların bebeleri mavi boncuk

uzun süre dalıyorum erzurumlu bir kulübede
kızgın bir akşam giriyor içeriye ansızın
uzakta yırtıcı kuş gözündeki parıltı
isli bakracın ateşine tutuyorum kitabımı
pir sultan abdal'dan beri susuyorsun sivas'ta

yanarak

üşüyor ayaklarım gecede yalnızım
akasyalı bir bulvarla yürüdüm yarım saat
bir meyhane dumanı önünde duruyorum
tezgâhın üstünden pasadobleler geçiyor uzak
bin dokuz yüz otuz altı'dan emperio arjantino bilirsiniz
bir kısım insanlar plaklarını dinledikçe ağlıyorlar
şimdi sokaklarında bahar şarkıları sırılsıklam
yaralı valansiya susarak bakıyor akdeniz'e

gülhane parkı'nın gölgesine saklandım
çıplak dallara bıraktım düşüncelerimi
az sağa dönünce tanıdım edith piaf
hani uzak dalgakıranlardan sesler gelir
bir tarafta rüzgâr öbür yanda yaprak kımıldamaz
öyle duruyor elbiseleri ıslak bir çocuk
gemilere tırmanmış yani tek kelimeyle kaçak
bir güvercin kanadı vuruyor göğsüme
— oysa kahrederdim ölürdüm bulamazlardı beni
ne tuhaf şu anda anılarım yaklaştıkça
bir diyapazon uğultusu gibi paris metroları
uzun fransız chanson'ları kulaklarımda

karamsarım içimde siyah bir kongo gecesi
konmuşum bozkırda yapayalnız telgraf direğine
afyonlu bir tophane rıhtımı avuçlarıyla düşünüyor
ışıklar bir yanıyor bir sönüyorlar karşıda
ellerini saçlarımda dolaştırma kongo ırmağı
gözlerin gözlerime değince yanarım kahrolurum
elinin arkasında sabahın yıldızlı aydınlığı
beni karanlıkta ıslanmış bir kuş gibi düşünüyorsan
düşünüyorsan beni yenik beni çevrilmiş kimsesiz

yanılıyorsun derim sana afrika'nın tepelerinden
çıkarsam önce ağır sonra bir rüzgâr hızıyla
bütün ateşleri yakarım gözbebeklerinde

kızgın mavi gök

rüzgâr estikçe kızgın otların üzerinden
tabanca namlusunda mavi sıcaklığı akşamın
göğsüme yaslanır iyot kokulu saçların
ölüme karşı duran bir perulu belirir camda
öyle bakar kımıldamaz çünkü ilkin
sonra gelir üzgün karanlığı gözlerinin
düşünmem artık geceyi yüzün ışıdı çünkü

bu saatte uzakta olsam da tanırım
gözlerime giren akdeniz'in ispanyol sesini
artık gecedeyiz elimin altında sıcak derin
beraber dinliyoruz çıplak ayaklı bir şarkıyı
tutup getiriyor bize güney amerika'dan bir kumsal
uykusuzum bir gün daha gözlerim yanacak
belki biraz uzanırım ılık bir suya
london'un kitabına başımı koyacağım
gözlerim yıldızlarda yanımda umutlu başın
karşıma dikilir uzak şili'nin ant dağları
benim için özgürlük neyse senin için de o
uzak denizlerin ötesinden geliyorsun çıplak
yirminci yüzyılda forsalıktan kurtuldun
korkunçsun asya'nın dilinde daha korkunç

çok sert bir ışıktı gözbebeklerimi aldı elimden
öylesine mutluydum yeşil bir ağaç seyrediyordum
birden kulübeme girdi kızgın gök mavisi
bir asya akşamında dalmıştım içkilerle
az önce lili marlen'le oturuyordum bulvarda
hani 1943 yaşantıları yarım kalmıştı baharda
öyle uzun çekilerle geliyordu insanlar
kaç yıl var bir fiesta dinlememiştim barda

araya asi kalbim girdi kitabım yarım
sırtüstü uzanmışım kongo dağlarına nasıl karanlık
hızla yaklaşıyorum asya'ya ağır yaralıyım
madrit'e saat kaçta tren var rüzgâr kuşum

gece saat bir'den sonra

rıhtım karanlık vakit çok geç açıkta gemi
uzakta tembel bir plak miyop gözleriyle bakıyor
karşımda saat bir'den sonra vietnam yağmuru
giriyorum bir kulübenin açık penceresinden
hoa köyünün öğleüstü sessizliği aramızda
damaklarında biraz tanıdık çay burukluğu
aşağıda ay ışığı hiç konuşmadan duruyor
yerde asyalı ıslak bir gazete
napalm bombasına karşı yürekler kaskatı
sarı tarlaların üzerinden geçiyor durmaksızın
simsiyah bir bulut kaya gibi bir kin
gün ışığı yayılmadan varmalıyız kıyıya
o kızgın şiirler yaşıyor dudaklarımızda
hiçbirini unutmadık gözbebeklerimizde sabır
ağır bir tank geçiyor sarsılıyor altımız
senin gözlerin olmasa gözlerindeki bahar olmasa
kıyılarıma çarpmasa açık mavi denizlerin
bu yürek ne kongo'da durabilir ne ispanya'da yaşar

şimdi her akşam gözkapaklarımızdan kalkar
teknesi akdenizli bir gemi umutlarla pupayelken
masamda açık yayımlanmamış şiir defterim
tel tel uçuşur saçların gece vakti
yüzünde bir yanar bir söner ilk ışıklarım
saçlarında parıldar benim perulu güneşim
oysa mutluluğum asya'da yarım afrika'da yarım

sen bilir misin 1960'daki cezayir uykusuzluğunu
hani kuru otlara uzanınca kayıp gidersin kuyuya
işte öyle gözlerimde cavalı bir gemicinin uykusu
az sonra birdenbire düşer gibi uyanırım
yanımda bulurum anılardan gelen yüzünü
sen nereye gitsen seninle beraber biraz mutsuz

uzak kongo'nun sıcak sabahı başlar karşımda
geceden bir ırmak kulaklarımda uğultusu
güneyde denize açılınca duraklarım biraz
ilerde görünecek peşteli tanıdık bir yüz
dudaklarında ağır khachaturian konçertosu

anı

— firuz'cuğum siz şöyle buyurun biraz
ben oturamıyorum ışığa karşı
pencereye bakamıyorum gözlerime dokunuyor
yaşlandım artık ağaçları seyrediyorum hep
böyle lamba ışığında bazen yapayalnız
oysa kurtulmak istiyorum karamsarlıktan
otursak biraz bahçede gölgede tenha
okusanız bana sait faik'in bir hikâyesini
nasıl güzeldir "park" "bir karpuz sergisi" "semaver"
hep kitapların anlattıklarıyla yaşadım
vakti geldi orda ilaçlarım var kızım
bir adelphan esidrex verir misiniz

— benim çocukluğum ilkbaharım sakin
kıyısında geçti nilüfer çayı'nın
şimdi birer birer geliyor anılar görüyor musunuz
uzaktan söğüt yapraklarına takılarak
"kiralık konak" ın yapraklarında genç kızlığım
bir mayıs ayından çıkar gelinlik karanfillerim
işte ondan sonra başlar haziranın yaklaşması
ayaklarının ucuna basarak gelir dağ rüzgârı
uçuşur mavi perdeler saksıların üzerinden
kendim burdaysam da uzaklarda buluşuruz hep
öyle bir akşam saati biraz müzik olsa derim
yüzüm kırışmış saçlarım beyazlaşmıştır çünkü
ali munis bey sararmış fotoğraflarda durgun
hep bana bakıyor kımıldamadan susarak
nasıl yaşarım ondan ayrı uzakta derdim
şimdi bozkırın ortasında tenhada
kurumuş bir ağaç duruyor yapayalnız
oysa karşı dağın yamacında parladı bir ateş
yürek diyor ki kalk umutlarını yitirme

uzakta bir nehir

yarısı zehir cıgaramda dudaklarının
yarısı gecede zifiri karanlıkta
hani bir alev vardır rüzgârda
önce gözlerini aydınlatır sonra saçlarını
o kadar gördüm kaldım kımıldamadan uzakta

sonra bir düzlükte otlara uzandım
bütün pencereler açık birinde sen vardın
bir cezayir gecesi oturmuş göğsüme
uzaklaşıyor her bacadan kaçan duman
düşüncelerimi koparıp geçiyor bulutlar
şimdi yeşil bir buğday tarlası olsa
biraz ilerde mavi kulübemiz olsa
ıssız bir istasyon kanepesinde üşümez yüreğim

böyle başlar yüzünde gül kokusu yumuşak
yürür bir ateş kuru otların üzerinden
usul usul yaklaşır kuşkuyla bakar gizlice
o an dudaklarının titreşimlerini görürüm
gözlerim kuru afrika ortasında kongo
oysa bütün gün konuşmuş zenci çocuk
tutsaklığını anlatmış kimsenin haberi yok

saçların tel tel saçlarıma karışınca bulutlar
ıslak ot sarısı bir sonbahar camlarımızda
her şey yitik mahvolmuşum karanlık
korkma bırakmaz umut her sefer yüreği
bir yağmur başlar hiç dinmez beklesen de
beyaz bir limanda hasır şapkam mavi gömleğim
saat yarım mecbursun yürüyeceksin gece vakti
yüzün mum gibi iki saat konuştu benim sabrım
susarak bakıyorsun paramparça olmuş gözlerin

ateşe dönük

gecede ayaklarım ağır kurşun mafsallarım
yürüyorum bir dağ yolunda ateşe dönük
biraz yaklaşır mısın kır çiçeğim öksüz papatyam
silahsızım çevrilmişim yalnız sana anlatacağım
işte ateşledim cıgaramı bir soluk aldım
tütün bastım yarama tuz koydum çaresiz
oysa damarlarım vuruyor dağ başlarına
eritiyor karanlığı ilkin gözlerin sonra dudakların
yanan cıgaramın dumanında görüyorum seni
hep on sekiz ağustos hep kızgın bir bakır
sonra bir akdeniz sabahı aydınlık yüzün

rüzgârlı bir denizle kol kola kıyıda sen
kırık bir aynanın parçalarında sen
ilkin saçlarını görüyorum tanıyamıyorum
sonra yüzünü dönüyorsun biraz temmuz güneşi
öyle bir siluetin olmalı rüzgârda biraz sarı
tek tek ufak ufak çizgiler kâğıtta
eğilirim suya yaprakların arasından bakarım
yüzünün bir yanı başlar konuşmaya
omzumu sarsıyor anılar yürüyelim biraz
kolay mı çılgınlıklara yürek tutmak
biraz zehir sert içki sonra bir yudum soda
bir soluk bir soluk daha tut beni düşeceğim
yaklaştırıyor uzaklardan gelen bir türkü
önce seni sonra bir kenar mahalleyi
iki saattir karamsarım ayakta duramıyorum
doğrulacağım sabaha yaklaşırken dağ başında
mavi bir demir kadar sert olacağım

CEZAYİR

Ben her gece kursuna diziliyorum
Bir gelincik tarlasında başlıyor serüvenimiz
Bir karanlıktan çıkıp bir karanlığa giriyorum
Sonra içimde güm batıyor ışıklar yanıyor
Dilim tekâmet-ül-beşer süren bir çöl
Zehir olsa bir yudum su diyorum
Camların kırık yüzündeki Akdeniz
Durmadan çağırıyor alttan sesiyle yüreğimi
Orada selvi tepesinde düşünüyor göğsümüz

Sonra dört saat cambura resmediyor yağmur
Bilirsiniz nasıl süzer sabaha kadar
Kurşuna dizildiğim her gece ağaçların kâbi işte öyle
Kumları çürüterek kayıyor deniz kayık
Marei Şemsağam kadar yıldızların ayağında
Dolu tüfeğim silâhım dağlardayım
Nasıl olduğunu anlatamam
İşte böyle hiç ölmüyor yaşıyorum

Ömer Faruk Toprak

cezayir

ben her gece kurşuna diziliyorum
bir gelincik tarlasında başlıyor serüvenimiz
bir karanlıktan çıkıp bir karanlığa giriyorum
sonra içimde gün batıyor ışıklar yanıyor
dilim kilometrelerce süren bir çöl
zehir olsa bir yudum su diyorum
camların kırık yerindeki akdeniz
durmadan çağırıyor alto sesiyle yüreğimi
orada sabır taşma düşüyor gözlerimiz

sonra dört saat camlara vuruyor yağmur
bilirsiniz nasıl sürer sabaha kadar
kurşuna dizildiğim her gece ağaçların hali işte böyle
kumları çıtırdatarak kayıyor denize kayık
mavi gömleğim keten pantolonum ayağımda
dolu buluyorum silahımı dağlardayım
nasıl olduğunu anlatamam
işte böyle hiç ölmüyor yaşıyorum

karşı karşıya

azıcık durdum orada
açık pencerelerde akşam karaltısı bir düş
seni götürür kalabalık bir bulvara
üç hasır iskemle ötede afrika bulutları
tutar getirir bir can sıkıntısı karşına
tanıdık bir yüz konuşur yalnızlığında
oysa bir gül bahçesi soluk soluğa
yaklaşsa tenha dağ yamacındaki evimize
mavi bir bahar sarkar camlardan içeri

değişmiş ne çabuk özgür kalan yüreğim
yıldızlı bir gök dedim dallarda
memleketimin acı tütününden cıgaram
bakmayın tek başıma dolaştığıma
bir brezilya güneşi altında caddeler
sen bir kahraman özlemine dönük
bol sakallı bir yüzle dağ başlarındasın

bense ardına kadar açık bir kapıdayım
acı cıgaralarla yaklaşmışım sabaha
hani senin yirmi üç mavi baharın var ya
öyle bir aydınlıkta sıcak iki damla
yarım bir düş içinde sana sarılmışım
dışarda kalmış büyük can sıkıntılarımız
göz çukurlarından açlıklar geçmiş
çıkarmışlar kalın kitaplardan parmaklıkları
orada karşı karşıyayız afrika'yla
umutla bakıyorum talihsiz gözlerine
üstümüzden haziran bulutları geçiyor

açılsın yüreğimiz

beni itme böyle akşam vakti bozkıra
önce yak yüksekkaldırım'daki gaz lambalarını
astorya sinemasının kapısında duranları göreyim
göreyim sait faik'in hikâyelerinden geçen adamları
gecede yürüyen projektörcüden cıgaramı yakayım
açılsın yüreğimiz ağır ağır bir denizanası gibi
biraz duralım bu köşebaşında konuşmadan sessiz
karpuz sergisinin karpitleri yanıyor iyice bak
kurumuş gözyaşları yüzlerinde insanlarımın

titrek bir ışık görüyorum uzakta
umutsuz değilim ama yalnızım şimdi
ben dik dik bakmasını öğrendim sabırla
kaç yıl tütmüş gözlerimde sonbaharların
pencereden seyrettik tepeden tırnağa yeşildi bu ağaç
ne zaman aralansa kapım geldin sanıyorum
kaçıp giden dumanı görüyorum bacadan
anıları bırakıp yaklaşalım aydınlığa
ateşböcekleri gitmiş küller kalmış öylece
kerpiçlerin üzerinde ışıksız oturan köylerim
bir başlarına kımıldamadan duruyorlar
bana öyle bakma yabancı değilim

şu anda rüzgârla gelecek aydınlık deniz
galata'da yutkunarak bakıyor vitrinlere ibrahim
düşümde yürüyor inebolu'da çıplak ayaklarıyla
avuçları tuzlu bir kadın gülümseyen bir çocuk
gözlerinde bir avuç deniz saçlarında bir tutam güneş
ışıklarını bırakmış deniz fenerleri
yürek umutta eller gözler umutta
yaşamayı sade bu kadarcık sanma
bir ırmak gibi yaklaşıyoruz akdeniz'e
bana öyle bakma yabancı değilim

kuru ot

bir akarsu getirdi bana
kenar mahallede kalan yüzünü
tuttum kendimi yoksa düşecektim
dokundum elimle saçlarına
gene öyle ağaçların arasında bahar
gene yeni baştan sürüyor
dudaklarında gözlerinde duran bahar

nasıldı senden bana esen rüzgâr
bir alev gibi yalardı yüzümü
daha fazla kalırdı inadına
ellerimin üzerinde duran elin

baktım gökyüzüne akşama yakın
parçalanmış bir avuç bulut
ağır ağır dalların arasına girecek
duracağım bir sokak köşesinde
sen uzaklaşacaksın apollinaire yaklaşacak
penceremize vuracak çiçekli bir dal

biraz ekmek bir avuç umut
dalıp gitti fakir gözlerim
bütün yoksulların gözyaşları bende
tütün kokan parmaklarım sarı
uzatıyorum işte bak
oysa akıyor şehirler durmadan
çarpıyor kahraman yürekler sessizce
bizse tenhada yaprak yaprak
karanlık bir su gibi düşünüyoruz

çayırlarda sırtüstü

bir açık pencere önünde dalıp gittik
bir anımız geçiyor bulutlara takılıp
hiçbirimiz vazgeçmedik biliyorsun
sen orada ben burada yaşamaya devam
öksüz ahmet'e bakarak taş kesiyor yüreğim
bakıyorum dolu dizgin yaklaşıyor akşam karanlığı

giderek bir akarsu kenarında buluşuyoruz
bir maraş türküsü ile oturduk karşı karşıya
orda bir mangal dolusu ateş konuştuklarımız
sen saçlarını taradın biraz durdun susarak
üç hasır iskemle bir masa ve umutlarınla
tutup kütahya'dan öğrenci yıllarımı getiriyorsun
oysa geçmişi bıraktım geçtim öteye
çok görme geleceğin güzel olmasını istiyorum

sonra bir yağmur başlasa dedin
bulut bulut ağaç ağaç bir orman gördük
maraş türküsü kanadı durdu içimizde
çobanlar ateş yaktı karşı dağda
oysa bazen umutlarımız delik deşik
çok sürmeden sessizce doğruluyorum
saçlarını bağlama öyle siyah bez parçasıyla
ağaçları bırakalım ıslak kaldırımlarla baş başa
dalgın gözbebeklerini unutamıyorum
uykuyu bölüp ortasından doğrulanlar
bıraksanız bir kuş kanadına yaslanıp kalacaklar

bir cıgara daha yakalım başladı akdeniz
bu tuzlu dudakları okyanustan getirdin
her akşamki hasır şapkan sarı saçların
gözlerinden geçiyor pablo'nun serüvenleri

büyük ırmaklar üzerine köprüler kuruyorsun
ferhat misali dağlar deliyorsun gece demeden
tonlarla çimento döküyorsun toprağa
bir bolero parçası dinlerken geçiyor akdeniz kıyılarım
ışıkları on bir'de sönen küçük kentlerim
oysa genç erkekler yakıyor türkülerimi
bir şahmerdan ağırlığında aşkları var

umutlu yüz

bilmediğim bir kenti anlatıyor bana
üç şişe vermut köylü cıgaraları parmaklarımızda
bakır yüzünü saçlarını duvardaki gölgeni dinliyorum
sonra çehov'un vişne bahçesi'ndeki sessizlik aramızda
daha konuşsak içki kadar yaklaşacak deniz

yatağımıza uzanırız karanlıkta bir evren kurarken
bilmediğimiz kentin sokaklarından geçip gitmiş
sokak şarkıcısının akşamüstü sıkıntısı
iyimser bir "bonsoir" ile açtı kapımı elsa
anlatsa çin'in yenan ilindeki gibi uzun
keskin bir bıçakla açar yüreğimi
karanlıkta bir lokomotifin kıvılcımları çıkar
şimdi rahatça duruyor bu kitabın yazdıkları
oysa kırk beş gün bulvarda konuştuk onu
hep van gogh'un güneşi girdi odamıza
hep sarılmışlar insanlar geceye yürürken
bilirim gözyaşından umut var şimdi aramızda

bu kadar çok içip bu kadarcık konuşmak
oysa okyanusun dalgaları zorluyordu bizi
bir çıplak kadın göğsünde durmuştu gözlerimiz
sevinçli olsak bir şişe süresince susardık
şimdi dışarda sicim sicim yağmur bırakılmış
bir cıgara daha bir şiire oturdum arındım

ıslak asfaltta yan yana iken aramızda temmuz
anlatıyor ağaçları hugo'nun ellerini
ne kadar iyiydi sabah güneşi saçlarında
o da olmasa gülümser mi dudaklarımız
cezayir'in siyah saçları uçar mıydı rüzgârda
gel benim umudum sarı başağım
otur göğüs tahtamda sabret

dizlerinde açık bir kitap

alnını örtmüş saçların azıcık sonbahar
gözlerinde yirmi yedi baharının parıltısı yarım
hani hatırladın mı on iki yıl önce
kesik bir öğle saatinde sarı saçlı bir çocuk
kırık bir gün ışığıyla camlarda durdu
aldı dudaklarımızdan can sıkıntımızı

kısacık bir akşamüstünü şişelerde açtık
ceketimiz hiç dinlenmemiş hep üstümüzde
açlığımızın yanında bir avuç tuzlu leblebi
bir kenarda kuşkularımız cesaretimiz
geçiyoruz bir karpuz sergisi önünden
bir karpit lambasında başlıyor özlem
yürüyor samatya'ya bizimle beraber

bir gemici fenerinde kulübemiz
oturmuş akşamımız sabır taşına kederle
sen magda saçların toplanmamış dağınık
kuru otların üzerinde biraz yaşamak
biraz sert içki biraz sonbahar
dizlerinde açık bir kitap la patrie
kahırlı bir köyü anlatıyor wanda wasilewska
onun kahramanlıklarını unutamam

ak kâğıt üzerine

taa uzaklarda bir ışık görünüyor
gülümsüyorsun orada sessizce
konuşmaya başladı anılar ne yaparsın
çıktı kafesinden özgürlük
hem gece hem tütünsüz yoldasın
yitik umutlar deme yaklaşacağım sana
gözlerine girecek akdeniz aydınlığı
kederli sözcüklerle deniz türküleri
ağlama dizlerine vurma öyle
bu fırtınada denize açılıyorum

ne zaman keder bir yağmur gibi inse gözlerine
la paloma on yıl öncesinden kalkıp gelir
bir bulvar kahvesi oturur karşıma
biraz içkili biraz karanlık bir camda
bozkırın beyaz bulutları durur

kederliyim ama sevmiyorum hazin şarkıları
ne zaman baksam yirmi üç mavi baharına
rüzgârlı bir dağ başında yüreğim
oysa uzaktasın çiçekli erik dallarından
hani yaşamak var ya meme uçlarında
burun kanatlarını kımıldatan yaşamak
ıslak otlara başını koyup
korkmadan yıldızlara bakmak

gözlerinde biraz durdum uzaklaşırken
koparılmış dağ papatyaları öyle kenarda
fırtınadan kaçan yapraklar gibi bir şeyler
dayanamam öyle bakma düşerim belki

ateş gülü

yüzünün bir yanı bizim köylü mustafa
saçları kıvırcık kuzey afrikalı gibi bir şey
gözlerinde kaçak sert tütün dumanı
denizler gelip vuruyor kapısını hep gece yarısı
hep bakıyor ağzında uzak kırların gelinciği
— dövüşe dövüşe vardın tutsaklığa bir sabah

vaktimiz kısa dönüp bakma gece orda
orda haramilerin bıraktığı ölüler yalnız
yeni direnmeler kaldırıyor yorgun kollarımı
çoban ateşleri tutuyor dağ başlarında
göğüsler delik deşik zarar yok yoldayım
dokunuyorum ateş gülüne yanmıyor elim
başladım tırmanmaya ağustoslu bir dağa
baktım yakmış şahin'in türküsünü insan dayanıklığım
ötede namussuz kara böcek gibi sürüyor geceyi
hain yumuşak bir korku karanlıkta
böylesi usul usul yaklaşır erkenden akdeniz'e
sokak ortasında öylece yüreğini koyup gider
sonra bir akdeniz şarkısından çıkar umutlu yüzün

meydanlarda rıhtımlarda karanlık dalgakıranlarda
geceleri saat bir'den sonra senin özgürlük
senin yanında yeri kutsal yüreklerin
tüm hançerelerin ses telleri özgür aryaya durmuş
alto sesiyle rüzgârda sarsıyor pencerelerimi

afrika'daki kulübemiz

geç vakit ispanyalı bir gül
yola çıkmış saçlarına takılıp
susarak bekliyor kulübemiz
kuru otlara basarak gelmeni

bir gemici ateşinde dudakların
alev alev ama yanık değil
cezayirli cemile'nin anısından çıkıp
oturdu kitaplarımın sayfalarına
yaşamak dedi durdu meme uçları
tutulmuş elektrik akımına
tavana doğru ölümün kurşun soluğu

saçları ıslak bir yağmur
kırdı gözyaşlarımın camlarını
kımılda bir adım at ayaklarım
rüzgârlarına hasret kaldı göğüs tahtam

camlarda ağustos göğünden birkaç parça
yüzünü bana çevirdikçe soluk soluğa
gözlerinde bir yangın silueti durur
temmuz'da yüzün düşünür denize karşı
türkülerdeki çekileri geride bırak
afrika'nın dudaklarında yaşamaya devam

türkiye

"biz ilhamlarımızı gökten ve
gaipten değil doğrudan doğruya
hayattan almış bulunuyoruz"

mustafa kemal

türkiye biraz ışık istiyor
"karanlıkta göremiyorum yaklaş" diyor anadolu
aylardan mayıs bulutlar beyaz
ağaçlar tekrar yaşamaya durmuşlar
akdeniz'den kopup gelmiş çivit mavisi bir gök
biraz ışık istiyor kerpiç kulübeler küçük kasabalar
akşamlar memleketimin tütününden acı
gözlerdeki efkârı bıçak kesmiyor kardaş
işte o sıra "merhaba" diyor mustafa kemal

öyle bir gece sarmış türkiye'yi
ak kâğıt üzerinde anlatılamaz
ağır uykusundan uyanmış kalkıyor
samsun dolayları sıvas'taki ırmak kıyıları
mustafa kemal ışık tutuyor yüzlerine
havzalı tütüncülerin erzurumlu dadaşların
türkiye'nin üzerinde bir bulut durmuş
bir solukta samsun'dan kütahya'ya varacak
nasıl delinmiş yeşilırmak'ta sular anlatamam
tanıdı bütün yüzleri bir bakışta kardaş
yürekleri geniş büyük kederlerle geldiler
beyaz kanatlı bir kuş soluk soluğa
selam götürdü antepli şahin'e

AY IŞIĞI

uykusuz bir sonbahar

kırmızı sarı yapraklar düşüyor
çıtır çıtır kumlara
dudaklarımda gülüp ayaklarımda üşüyor
miyop eylül çekmiş başını omuzlarına
ayrılıkları bir bir saymış birini unutmuş
yapraklar dökülmüş kapımın önüne
senden ayrılacağım günü saati bilmiyorum
bayburtlu zihni kitabı bıraktı yarına
çıkarıp gözlüğünü daldı kop dağlarına
koskoca yemyeşil ölümsüzlük
turna katarı geçiyor gözlerimin önünden
mutluluk ile mutsuzluk karşıda yan yana
sabahları banliyö katarları götürüyor bizi
uzakta mavi bir çizgi denizin iyotu
mutsuzluğun dudaklarında kupkuru öksüzlük
avuçlarımda kokularıyla dağların otu
karanlık bir akşam deniz yönünden
yaklaşıp tutuyor ellerimizi
konuşmadan oturuyoruz tahta kapenede
şiirlerde ağlayan biri var zihni okudukça
yanıbaşımda yirmi üç yaşımın gülhane parkı
yaprak dökümü rüzgâr yağmur gecede
kederi itiyorum pencereden dışarı
biraz güneşli hava inse saçlarıma
on yaşımın sarı gagalı arı kuşları gelse
yürek ağrıları yıllarca uzakta daha
enfaktı tanımamışım dönüyor ömrümün çarkı
takılmış güzel günlerin peşine yürüyorum
geri çevirmiyor kışın tipisi karı
sanki iki bin yılına varmışım
otuz iki yıldır bu düşü görüyorum
oysa tonlarla keder yüklü bir marşandiz
sabaha karşı göğsümün üzerinden geçiyor

iki bin yılını düşünmek

akşam bir yangınla gelir camlara
görünür altın saçlı sevgilimiz
ne zaman böyle bir yolculuğa hazırlansam
sızlar durur 1945'teki yaram
seni öpüp kokladığım saati anımsarım
bir vakit bekler karşıda
kırmızı ayaklı bir güvercin
sonra avucumu gagalar
1870'i mırıldanır
uzaydan habersiz
alıp götürür bütün sevi düşlerimi
kurduğum dünya uzakta kalır

başımı maviliğin yastığına dayayarak
şöyle bir oh derim dururum
düşünü gördüğüm bahçe
kımıldamaz yaprak
dağların salıncağında kolan vururum
başlar fundalıklarda böceklerin uğultusu
çekip gider alnımdan zından uykusu

kondu pervazıma sabah yıldızı
elinde kütahyalı bir ot yastık
on sekiz yaşım karanfillerin beyazı
tepeden seslenir bana gün ışığı
— al sana bir kilometre dağ rüzgârı
beş mil soluk mavi durgun deniz
bir bardak pembe gençlik nektarı

siz ne derseniz deyin doğayı severim
daima ölümsüzlüğü uzatır bana
solsa bile dün bıraktığı yaban güllerim
devam eder küçücük tohumda hayat

sıcak çorbadan sonra
çiftleşir iki insan
bir idare lambasından duvara geçen serenat

yanımda mutsuzluğu söyleyen ozan
hep üzgün sözcüklere daldırma kaşığı
bu üşüyen eller bulacak mı bilmem
ateşlerde yürüyen ferhat gibi
yiğit âşığı
içimden geçiyor bir marşandiz katarı
küçücük ateşlerini etrafa saçarak
getiriyor bana fakir çocukluğumdan
bir aşk şarkısı
yeşil bir yaprak
götürüyor benden vagonlarla acıyı
birkaç kez öldüm çünkü
hey gidi günler
birkaç kez dirildim
mutsuzluğu yırtarak

belleğimden sıçrayıp konar bazen
mavi pullu bir mektupta
paris'in kuzey garı
sabah saatinde yaklaşır bir uğultu
bulvarlara bakar pencerelerden
dişi ile erkeğin aşk saati
balkonuma çeksem hangi bulutu
cinsel bir tutkuyu geçirir bahçelerden
üzüntü müzüntü hepsi masal
hey annesinin kucağındaki pembe çocuk
senin iki bin yılına varman garanti
sakın "yetmiş iki" nin bulutlu göklerinden
camlarımıza düşen kirli zamanı götürme

iki bin yılında düşünceler süt mavisi
hangi özgürlüğün çimeninde yürüsen
anayasal
gelin duvağı götür
ilkyaz sabahları götür
yakılan kitaplardan bir çelenk götür
kuru fasulyesiz
ekmeksiz evreni bize bırak
gece yirmi dört'ten sonraki eziyet
bize kalsın
bize kalsın yürekteki enfakt
bize kalsın
gözlerimiz avuçlarımız yanarak

ışıklı bir gemi geçiyor içimden
beyaz alüminyumdan yapılmış bir gezegen
ay ışığında kolan vuruyorum
doğanın bütün pencereleri aydınlık
daha epeyce uzakta belki
iki bin yılının konçertosu
seni duyuyorum

. camların aynası

oturdum doğanın penceresine
bulutlar geçiyor camların aynasından
bütün kapıları kapamış üstüme evren
düşüme yansır bahçeli eski bir ev
belleğime düşer aklın kurnasından
altın damlası ince yüzün
gözlerinde gümüşi parıltı iyimserlik
otururuz karşı karşıya
sofanın bütün perdeleri inik
keten mendilinde soluk alırdı eskiden
haziran güneşindeki mavilik

gözyaşı ile yıkadım şiirlerimi
bazı dizelerim batmış insan sevgisine
bazıları andırır bir japon volkanını
bazıları çıkmış altındağın zirvesine
bir ucundan sen tuttun
şefkatin atlas yorganını
bir ucundan ben
tırmandı ağaçlara rüzgâr yorgun
yaslandı kocaman harpına
söylüyor ağlar gibi bir sesle
kul nesimi oturmuş kapıma

mavi gökyüzünü kenara çekip
eğildi üzerime sıcak bir nefesle
çocukluğumda arkasından koştuğum
gökkuşağı
içimdeki dağ başından geçiyor
tüy gibi hafif bulutlarla
ıslak toprağa pirinç eken
yaşlı bir kadın çocuklarla
oturdum kıyısına akdeniz'in

ölmek ya da yaşamak
asılıp kalmış göğe yıldızlarla
yüzyıl oldu gözlerinde durmadığım
yüzyıl görmediğim yüzün
kitaplarımın arasında kalmış
saçlarından üç tel üç hüzün
sert bir taşa koydum başımı
kaygı duvarında durup düşünüyorum
almışım yanıma pir sultan apdal'ımı
sıvas ellerinden öfkeyle geliyorum
umut gibi yemyeşil sıra dağlarla

gün ışığı

karanlık geceleri sevemem
bir zından örtülür sanki üstüme
ne güllerin açılışını görürüm
ne çocukların gözlerindeki mavi gülüşü
ıslak kıyıya dizilse bile yıldızlar
        oraya doğru yürüyemem
gece başladı mı bir yerde
yarım kalır dudaklarımda türküm
karanlıkta güzel değildir gülüm
saçları başak kokan
        köylü kızının yürüyüşü

sabahın ilk ışıkları nerde
bursa'nın şeftali bahçesi gibi girer
açık penceremizden kapımızdan içeri
hani gürleyen dalgalar bazen bizi sürükler
ak köpükler içinde götürür engine
sonra tekrar getirir geri
işte öyle ilk aydınlıkta
uçurmalı rüzgâr uykumuzu
doğa bir sergi uzatır
başlar cümbüşü yeşil ile mavinin
doyamazsın her birinin rengine
akmaya başlar belim kalınlıkta
yaprakları sürükleyen bir su
alır gözlerimizden saçlarımızdan
        altın çocukluğumuzu

devam eder hayat
devam eder bir okul bahçesinde
bulutlara sürtünüp geçen
        meleklerin uykusu
bir park kanepesinde otururum

orada takıp iki kanat
süzülürüm uzaklara
fakir bir ev bulurum
açarım bütün pencerelerini
alıp çocukları kanadımın altına
kocaman gün ışığını yayıp parklara
onları bindirip atlı karıncalara
çimenlerin üzerinden seyre dururum

gece başladı mı bir yerde
ağır kurşun bulutlar iner üzerime
açıp penceremi sorarım
açlıkla yoksulluk kolkola durakta mı
kaygılı bir gölge düşer gözlerime
gün ışığının kapısında oturup
fırat suyunu anlatır bana karım
orada dağlarda rüzgârı durdurup
büyük asi ırmaktan geçer
renk renk ışıklarım
getirip onlardan arşın arşın
bütün okullara dağıtırım

hastanede yirmi birinci gün

saat kaç duvarda kararmış gümüşten ışık
pervazlar ağaçlar kiremitler sırılsıklam
yaraya tuz basar gibi batan gün camda
karşı dağda inadına masmavi bir akşam
kırlarda rüzgâr gibi yaklaşıp uzaklaşıyor
burnumun kanatlarına vuran ot kokusu

anılar yürüdü üstüme karmakarışık
yavaşça bulutların şezlonguna uzandım
yorgun başımı dayadım maviliğe
uğultu ile gidiyor ömrümün altın zamanı
alnıma indi nisan güneşinin uykusu
penceremize oturdu kilometrelerce deniz
konuşmasak aramızda gülümser bir anı
camlara vururdu sıcak haziran yağmuru

masamızda keten örtü ile ben bahtiyardım
bulutlara bakardık erken gelen akşamdı
susardık nezval'in bir şiirinde gözlerimiz
sen beni seyrederdin yandan gizlice
gözyaşlarını saçlarımda duyardım
camlardan keder boşaltırdı gece
dışarda istanbul ıslak bir duvardı
doğrulmak ister ince bileğinden tutardım
acının en güzeli gizlice içimde ağlardı
ne zaman çalınsa edith piaf'tan bir şarkı
bulvarda arkamızdan gençliğimiz bakardı
titreşimlerle dönerdi on beş yaşımın çarkı
karamsarlığı yırtıp dışarı atardım
denize sarkıtmış ayaklarını balkonumuz
karşı damda bacalar uyandı uyanacak
eskiden olsa bir cıgara yakardım
ses olarak düşen yalnız kuru yapraklardı

bu odada yirmi gündür ne kadar yorgunuz
keder tasa ne varsa atalım kör kuyuya
farzet ışıklı bir gemi ile açıklardayız
dövüyor bordamızı ak köpüklü dalgalar
istesek beş dakikada yıldızlardayız
farkında olmayız ay tepemizden bakardı
konuşmadan sabaha kadar otursak
düşlerden kurtulup iki bin yılına atlardım

yolculuk

yataklı vagonun camları buğulu
parmağımla çizdim cama senin yüzünü
göründü dışarda uçsuz bucaksız ovanın yağmuru
çimen yeşilinden ağaç yeşiline atlıyor gözlerim
kiremit rengi kuleler sivri damlar hızla geçiyor
uyanmayasın diye örtüyorum üstünü
sabahın bu saatini paylaşmam seninle
çayırlar uzaktaki kulübeler yalnız benim
şimdi sütlü kahve bir cıgara olsa
dumanların arkasından seyretsem ukrayna'yı
bir dağ başı rüzgârını katıp önüme yelkenimle
tüy gibi geçerdim
ıslak çimenlerin üzerinden
bu sabah saatinde yapayalnızım derken
açıldı kompartımanın kapısı
iki büyük fincan sütlü kahve
sarışın bir gülümseme bayan vera
kaçamak cıgarayı koridora üfüyorum
ince ince düşen yağmuru alıyorum içeriye
karımın gözlerinden uykuyu çekiyorum
ilk erginlik düşümden çıkmış gibi hafiflemişim
temmuzda böyle ince yağmuru meğer severmişim
"biraz sonra moskova garındayız"
diyor bayan vera
"hemen uçak alanına gideceğiz"
"oradan sıcak tiflis'e uçacağız"
"sizin özlediğiniz sıcak"
"tiflis sıcak demektir zaten"
"kura ırmağı ikiye böler kenti"
"kaynağı türkiye'den geliyor"
"şimdi tiflis'te kımıldamaz yaprak"
bense kafkasya üzerine hayaller kurmuşum
istanbul'un sıcak temmuz güneşiyle geçiyorum

geniş asfalt bulvarların yağmurundan kaçarak
havaalanında kırmızı damlara karşı durmuşum
arabadan inince rüzgâr vurdu yüzüme
yüreğimin bir kapağı kapandı
açıldı öbür kapağı
kocaman çınarların atlıkarıncasına astım
beyaz kanatlarıyla yanımızdan geçen bulutları
aşağıda toprağın üzerinde yürüyordu
temmuz sıcağı yemyeşil ağaçlarıyla
kura ırmağı on çeşit yeşili götürüyordu
kıyısına dizilmiş küçücük evlere saçarak
uçağın penceresine nasıl sığdı
dokuz gürcü kızı bakraçlarıyla
onları seyrettim iki dakika kuşbakışı
ne kadar yaklaşsa sarı ekinlerin evreni
hiç durmam orada
kaçarım kederli dakikalardan
böyle anlarda başımı çeviririm
umutla bakarım senin balrengi gözlerine

bir resim

biliyorum güneşte ilerliyor zaman
gecenin geç saati yaklaşıyor penceremize
ölümsüz kitaplar resimler ama insan
usulca yaklaşır gözbebeklerimize

ayrılık yanıbaşımızda sessizce oturur
kurnaz bir zalimliğin içinden bakar bize
pencerede yıldızlı gece asılı kalmış
masada üç pembe karanfil
fotoğraflarda yüzün mutluluğa dalmış

hiç dokunulmamış şeker kutusu açık
gözlerinde umut pırıltısı isyanla durur
oysa ölü ekim güneşi gidiyor dağın arkasına
sokaktan çocuk sesleri duyuyorum

güneşli sabah

sonbaharın savurduğu şu bahçede
dönüyor kırmızı sarı yapraklar
senin anlattıklarını yudum yudum içiyordum
ikimiz yürüyorduk gecede
konuşmadan gözbebeklerinde duruyordum
işte şu ağacın altındaki yerim
eski bir bahçe kanepesi
sıcak çorba kâsesine eğilmişim
biraz önce dokuz yaşındaydım şimdi elli iki
hüzün sarkmıştı pencerelere nerde şimdi
bugün gibi sıralanıyor gözümün önünde
şuraya nasıl yorgun gelmişim
güneşli sabahları severim demişim sana
kitabımın kenarına yazmışım bunu
rüzgâr hızla gidiyor önünde akşam
tuz ve yağmur deniz yönünde
üşüdü omuzlarım biraz ateşte ısınsam
yüreğim cesaretin kapısında sınır yorgunu

mektup

akşam saat altı
çıktı çoban yıldızı hücresinden
başladı çayırların saltanatı
rüzgâr açtı gecenin kapısını
sabah akşam erzurumlu emrah ile birlik
hazin şarkılar söylenir memleketimde
yüzünü görmedim tanıyorum ağlar sesinden
fatma kadının erzincan'da duran yazgısını

bir deniz var içimde
karanlık bastı mı yıldızlar sıralanır
adım adım yaklaşır mavi serinlik
kerpiç bir bacadır yüreğim tütmeye başlar
bir köy evinin kapısı aralanır
dikilir karşıma yanık yüzüyle
yirmi yaşımdan gelen hasretlerim

gece

kederli şarkılara kapalı pencerelerim
doldurdum gözbebeklerime taze çimenleri
çaykovski'ye açık kalmış gecelerim
bilirsin geçen zaman bir daha gelmez geri

ölüm düşüncesini karanlıkta dışarı attım
bu saatte ayaklarının ucuna basarak dolaşıyor
ayrılıklarla yan yana kavuşmalar
ötede yalnızlıklar dolu rüzgâr
boş bir evde uçuruyor perdeleri

pancurları sıkı sıkıya kapattım
içimde sarı ışıklı bir yolcu treni
dumanlarını bırakıp fırat'ı aşıyor
ortancalar pembe pembe açınca
çamlıca'daki ev geliyor karşıma
sarmaşıkların sarıldığı boyası yeni
bahçesinde dalgın gümüşten yüzün

yalnızlık

birlikte yaşadık kasım aralık aylarını
kederli şiirler yazdıran mevsim
mangalda kül bağlamış ateşler
dizeler duruyor aramızda
benden çıkmış sana ulaşmamış
umutla bakıyoruz sözcüklere

aralık aylarının birinde bir daha
yeşil otlarıyla kırları düşler
güneşsiz bulvarda yürürdük
içimizde kapalı bir kesime
yani çamlıca'ya yağmur düşerdi

şiir okumaya gelirdim sana
içimde çın çın ederdi
dizelerin gümüşten teli
yetmiş iki'den kalma
kirli zamanı camlarda görürdük

rüzgâra kapılıp gidecek bulutumuz,
sonra elinde sıcak bir somun ile gelecek
tak tak vuracak kapımızı
baldan tatlı mutluluğumuz

ay ışığı

fakir damlarda gezinir ay ışığı
inip sallanır bahçede salıncakta
masmavi bir rüzgâr geçer ağaçlardan
senin alnında kırk yılın kırışığı
süzülür saçlarımıza bulutlardan
yakılan kitaplar çizgi çizgi keder
yüzüne alevlerin aydınlığı vuran çocuk
küçücük avuçlarına dolduruyorum
iki bin yılına bizim gözlerimizi götür
avuçlarımıza bak da çektiklerimizi götür

gökte yıldızlar pır pır eder
suyun aynasında görünür yüzleri
dar sokaklardan sessizce geçer
etsiz sütsüz gözbebekler
bağırmak yasak konuşsalar bile
dizelerin içinde kalır sesleri
kimsecikler cevap vermez
ozanların altın yüreği olmasa
kimse bilmez alıp verdikleri nefesleri
içimde kımıldamadan durur
gönen çayı'nda çocukluğumun ay ışığı
söğütler altında tahta masa
eğildim mi anılar akarsuya vurur
başlar benim için sallantılı bir gece
sabaha kadar yürür sokaklarda sarhoşluğum

gül

uykusuz gecemiz sarktı dağın arkasına
iniyor kâğıtlarıma yirmi üç yaşımın müzü
avlunun taşlığında duruyoruz öyle
bir an yansır saçlarımıza güneş
ne yapmalı der gibi dalışımız
hani çayırlarda rüzgâra dönüp yüzümüzü
nezval'in şiirinden dizeler yakalayışımız

kırk iki saattir uykumuz paramparça
kanlı gözlerinden geçiyor marşandiz katarı
istasyonlar kendi kendine — yalnız — düşünceli
akşam yıldızını-çobanyıldızını nasıl özlemişiz
giderken yeşildi bu otlar — şimdi sarı
arkamızda kaldı akdeniz'in turuncu mavisi
haydi kımılda biraz — gülüm — dağ çiçeğim
bu karanlık geceden çıkalım
merhaba diyelim gün ışığına
merhabadan sonra ıssız kırlara açılalım
yaşama tutkumuz kalsın dudaklarımızda

bahçemize sonbaharı getiren hüzün
camlara inen suskun mavi gökyüzü
durgun suda özgürüm diyen yüzün
gözlerini kırpmadan bakıyor uzaklara
yaklaşıyor sarhoş sallantılı bir gün

bir kanadında ak umut
öbür kanadında zından karası
usul usul kayıyor ormana bir bulut
o an mardin'in kanlı kirpiklerinde durdum
trahomlu çocukların unutulmaz yalnızlığı
çaresizlikle oturdu göğsüme

ateşte yanan bir gül benim yurdum
yedi yüz yıldır tütüyor
kerpiç bir bacada
silkip at artık bu afyon uykusunu
koca dağ çatladı ortasından
kaçışıyor fareler tilkiler yılanlar
ateşler yakılıyor bir yerlerde
geliyorsun biliyorum

kendi kendime

esintili bir yağmur geçmiş camlardan
sonbahar inmiş damlara gözleri kapalı
ilk ışıklar yansımış uykusuz gözlerine
kaç yıl var bu keder yüzüne ineli
bakıyorum çığlıklarla gidiyor kuşlar
kopmuş beyaz bir bulut
hızla kayıyor kavaklara

belleğime indi birden
1945'te bıraktığım ışıltılı yüzün
nerde güzel akdeniz'in aydınlığı
bozkır yolu gibi karanlık şimdi
denize inen akasyalı bulvarımız

odamda döndüm dolaştım
bir dakika durdum pencerede
deniz kokan esmer çocuk
birdenbire düştü aklıma
baktım kuru otların getirdiği bir gece
kımıldamadan durdu sokağın ucunda
bu saatte gelsen yapıştırsan yüzünü cama
kıyıdan kurtulan bir kayık gibi
açılırız nezval'in sevdiği kırlara

dedim kendi kendime
dağ yollarından geçtim
yaban gülleri kopardım sana
diken doldu ellerime
sonra çile verdin çektim
bir serçe telaşı girdi göğsüme

bu yürekle zap suyunu geçtim
oysa damarım tıkanmıştı altı yıl önce
ağır iyot kokusu — karanlık deniz
alıp götürdü beni yoksulların gözbebeklerine

sonra uyandım martıların çığlıklarıyla
dövüyordu kıyıyı deniz
hani seninle cıgaraları yakıp oturduğumuz
dalgalı şile denizini anımsa biraz
görünmüştü mavi sabahın ışıltısı
milyon veririm şimdi ruhum
öyle bir an'ı yaşamak için

trenle ıssız kırlardan geçiyorum şimdi
gecenin bu vakti yavrum
dedim kendi kendime
sabaha ne kadar var acaba
uyku çekti gitti yanımdan
saçlarındaki karanfil düştü yere
yüzünü karanlık camda gördüm

bir dağ başı düşüncesi

şimdi siyaha giren mavi akşam
camlarımızda
dev gibi karanlık yaklaştı
yaklaşacak
sisli bir dalgınlığın arkasında
galata kulesi
sevişen güvercinler kuytu birer köşede
tüy gibi kanatlarının
sesini duymaktayım
kirpiklerinden iniyor düşünceler
gelmiyor yunus
oysa bu gece
ineceğim senin anı defterine
ilkin karanlıkta
yürümek gibi olur belki
sonra çıkarırsın beni aydınlığa
sonra pir sultan bakar
gözlerimizin içine
kimse göremez göğsümde
çırpınan serçeyi
her zaman sabırlı olmak
özgür olmak
derim ama
unutamam 1944'ün karanlık gecesini
dibi görünen denize
gözbebeklerinden inerim
yamaçtaki kulübemiz
dargın bir yüz olur
tren biraz dursa
çakıl taşlarında yürüsem dersin
dudaklarındaki gülümseme
fotoğrafta kalır
kaç yıl önce geçip gitmiş

bir dağ başı özgürlüğü saçlarımızdan
erzurum'da dokunmuş bir kilim
kulübemizin sedirinde ağlıyor
gecenin bu vakti diyorsun
korkunun bileklerinden tutup
açılsak kırlara diyorsun
rüzgâr çarpar diyorsun yüzümüze yaprakları

tutsak günlerin çilesini unutup
yürürdük çimen kokusunun peşinden
belleğimizin mavi yalnızlığında uçar gider
hırkasını ağaçta asılı bırakmış pir sultan
sonra atlıyor aklımın zembereği
1938'den ikinci büyük savaş yıllarına
bakıyorum yollarına zincirler düşürüyorlar
bütün kentleri sarıyorlar silahlarıyla
gene de ilerliyor ülkemin asi böceği
dağ tepe demeden ulaşıyor
        doğmamış yarına
bütün çileleri çiğneyip
        örse koymuş bakıyorsun
dövüle dövüle pirüpak olmuş
        ak karanfil gibi
beklemeyi öğrenirsen eğer
birbirimize tutunarak yürüyeceğiz
daha kim bilir kaç yıl

bir buluta takılıp gitmek

ıslak toprak yolda tek başınayım
bahar göründü ince kavak ağaçlarıyla
duvara tırmandı yeşil kertenkele
baktım ufukta perulu bir aydınlık

fotoğrafta seni kederde görüyorum
bir duman sarmış etrafını
yakına geliyor uzaktaki çam ormanı
bekliyor bizi kulübemiz kapısı açık
artvinli bir akşam geçiyor göklerden
bakamam gözlerine kurtaramam seni

sonra bahar beni götürür bir yere
seni alır dağ başında koyup gider
bahar mutluluk mevsimi olmalı
oysa yalnızlık yanıbaşımda oturur
ben kalkarsam yerimden
benimle beraber yürür durursam durur

çok yıldızlı bir gece — girmiştik seninle
sıcacık bir mutluluğun kapısından içeri
konuşmadıklarımız duruyordu aramızda
deli bir sevgi yıkıyordu yüzümüzü saçlarımızı
sonra ay ışığı döküldü yanaklarından avuçlarına
aylardan haziran — bulutlar parça parçaydı
baktım gülümsüyordun — ama görmüyordun beni
sonra kederli bir geceye girdim
beni benden alıp yalnız bıraktılar
daha ötelerde sen varsın diyordum
oturdum kütahya parkında kanepeye
mavi ağustosta seni bulacağımı biliyordum
ağaçların ardında bulamadıklarım
bulutlara takılmazdık bizsiz sürüklenirdi onlar

bir hapisten çıkmak bir hastalıktan kalkmak
kızgın bir mardin akşamı gibi bizi sarardı
bir de bakardık oturmuş yanımıza mutluluk
ne rüzgâr ne ırmaklar alabilir onu bizden

gözlerimiz

otların türküsü dökülüyor dudaklarımızdan
esvaplarımız tozlu
    üç yıldır yorgunduk
biraz uzağımızda kuru bir ağaç
bir dalında kuşlar kımıldamadan
sanki yoksul bir pencereden bakıyorlar
bırakılmış köylerimiz
    gözyaşının içinden geçmiş
kerpiç evler
    karanlıkta soluk almıyor sanırdınız
ne kadar yaklaşsanız susarak dururlar
    beyaz minareli köyler
tozlu yollarda yürüdükçe
    insansız burası dedim arkadaşıma

omuzlarımızda eski heybelerimiz
    ayaklarımız ağır geliyor artık
bir saat önce lamba ışığında
    duvarda gölgelerimiz
mutasarrıf salih bey'den ayrılınca
    başlamıştı gece
geçiyorduk büyük kalpağının altındaki gö: lerinden
kırçıl sakalı
    kalın kaşları keskin bir bıçak
cesaretimizin üzerine
    usulca bırakmış onu
karanlıkta bir ara baktım
    doktor besim bey'e arkadan
bir samanyolu akıyor düşüncelerinin peşinden
tozlu patika yoldan yürüyecektik
    bütün gece
bir kulübenin bacası ne kadar sabrederse
bir hançer üzerinden yürüyerek susacaktık

köyün kenarından geçtik usulca
yağmuru bekleyen tarlalarda oturduk
uzakta sakarya düşünür durur
keder dağıtan bir ufuk çizgisi
        uyandırır bizi
bir akşam üsküdar'da
        kahvenin camlarında bıraktığımız yağmur
düş kadar uzak kaldı şimdi
beyaz kanatlı kuş kadar yumuşak
yeni fırınlanmış demir gibi sert
alaturka bir şarkının tellerinden geçiyoruz
öğle saati gözlerin
        hüzün titreşimleri görüyorum
ilkin sonbahar yaprakları geçer savrularak
arkasından rüzgâr sarsar
        doğruluruz birdenbire
dalgınlıktan kurtulunca
        mavi gökyüzü başlar
ağaçlarla göz göze geliriz
doktor besim bey'i görseniz
        tasalı bir insanın sakalı var onda dersiniz
ama kulaklarına dökülen inanılmaz saçları
bana umut ateşlerini yakmıştır her zaman

sabahın ışıltısı nerdeyse başlayacak
istanbul karanlık bulutlarıyla
        uzakta şimdi
"deli gönül kurtul artık
        kafesinden" dedik
kibrit alevinde gözlerine bakıyorum
orada shelley'in "bulut" şiirindeki anlam
puşkin'in dizelerinden geçip
        onun isyanında durdu

cebinde yıpranmış *savaş ve barış*
bir sayfasında sen
oysa kaç yıldır
savaşın gözbebeklerinden geçiyorsun
bense yürekte bir gün bile tutmadım
korkuyu
aklımın ucunda yorgun bir serçe yok benim

mutluluk düşüncesi

yalınayak yürüdük düşümde bir sabah
sarı otlar kanattı ayaklarımızı
çok acılar çekmiş gözlerimiz saçlarımız
kütahyalı bir bulut durmuş üzerimizde
eğilip dedi ki kulağımıza
mutluluk geçiyor yanınızdan
mavi rüzgârın önünde çiçekler kırmızı
o zaman dönüp yüzüne bakarım
balrengi gözlerinde görürüm ilk kez
bahardan bir mor salkım
bahardan kopuk kopuk bulutlar
iranlı zincirlerimiz kırılmış
kılıçlarımız dövülmüş sanki eski örste
dudaklarımızda en yeni dizelerimiz
kötülükler geride kalmış yunus'um derim
şirazlı bir bahçeden geçer gibisin rüzgârınla

sen bozkırı bilirsin yunus'um
sarının yanında nasıl durur susuzluk
kırk bir yamalı hırkanı çekeriz üstümüze
kocaman bir taşa koyarız başımızı
kalbin tellerinden iner türkümüze
bir tutam zenginlik dağ gibi büyük yoksulluk
dikenli otların açık yeşile duruşu
dokuz yaşımın kırlarına götürür beni
kuyunun kapağını açarım aynasında sen
susarak bakar karşı yamaçtan
tek tek bodur ağaçlar
maviyi kızıla çeviren bulutlar uzakta
ne yapsak atına biner gider zaman

simsiyah gözlerin parıltısından girersin akşama
çıra ışığında görürüm yanık yüzünü
rüzgâr derim karanfil derim saçlarını okşarım
ağır bir gece kokusu geçecek birazdan
kim demiş yoksul yüreklerin kapısı kapalı

yıldızlı bir gece

saat hangi sularda ilerliyor
içimde bir deniz yürüyor gece yarısı
yüzün mektuplarından çıkıp geliyor karşıma
ne kadar zayıflamışsın
        gözlüğün düşecek burnunun üstünden
gür saçların dökülmüş kulaklarına
gözlerin yirmi yıl önceki gibi parlak
        bir ayrılıktan dönmüş gülümsüyor
otursan biraz pencere kenarına
elektrik ışığında görsem yüzünü
üşüyorsun galiba
        odamız serin
dışarda yıldızlı gökyüzü
arada rüzgâr geçiyor ağaçlardan
ellerini bu kadar zayıf görmemiştim
bir kitabın yapraklarını
        çeviriyorsun yavaşça
1937 yılını mı arıyorsun yoksa
savaş kopmamış daha
ekmekler küçülmemiş bu kadar
hava akınlarını bilmiyor çocuklar

gözlerimi yumuyorum tekrar
1937 yılının güneşinde yürüyoruz
        birlikte
sonra susuyoruz karşılıklı oturup
çamların gölgesinde ne konuşuyorduk dostum
çehov'un "vişne bahçesi"nden çıkmıştık yola
"iyice sonbahar indi omuzlarıma"
"ancak baharda ve yaz'da sürer yaşam"
"yapraklar sararınca ölümü düşünürüm hep"
sen böyle konuştun ama
yaşam sürdü 1938 kışında da

tam on üç gün karda yürüdük
geceleri biraz pencere açsak
soğuğun ucunda bir bıçak girerdi
sanki içeri
şimdi oturuyorsun karşımda
savaş ve barış'ı karıştırıp susarak
beşiktaş tramvayında beraberdik
camları dövüyordu yağmur o gece
dalmışız biraz kederle
son durağa geldik
çıplak bir dağdaydık sanki
ilk gençlik ateşiyle
birden yıldızlı gök çıktı karşımıza
ne kadar yürüdük
nerede ayrıldık
oysa yakınımızda düşünceye dalmış
kayıklarında fenerleriyle haliç
tanıdık bir yüz gibi duruyor az ışıklı gecede

karanlık merdiveni çıkmaya başladım
basamaklarda eski çıtırtılar
mangalda küllenmiş ateşleri açıyorum
soğuk bir rüzgâr geçiyor yastığımdan

günlük

1.

1944'ün yağmurlu kışından geçtik mi biz
gözlerimizi yakmadılar mı ilk gençlik çağımızda
içkili bir gecenin sabahında gölgemiz
iki yanımızda götürülmedik mi mevcuden
sonra güpegündüz karanlığa itivermediler mi bizi
şimdi beyaz bir kuş olsa okşarım kanadını
miyop bir ampul yani yirmi dört saat karanlık
gazeteyi okuyamıyorum diye yazmışım günlüğüme
geceye böyle mi girmeli müziksiz kitapsız

2.

kalktı gözbebeklerinden kalender vapuru
ıssız kırların rüzgârı geçti aramızdan
bana sorarsan iskelenin ışıkları yanmıyor
kanepede oturup kendi kendime dedim
dört yıl önceki gibi baksam yüzüne
pencerede dalgınsın kör olmuşsun biraz
susuyorsun gözlerin konuşuyor durmadan

3.

— işte ortaköy durağı kaçak bir akşam
karşıda kahvenin camları yağmur
ıslak saçlarını görüyorum dışarı baksam
fotoğrafta yüzün buğulu cam arkasındasın
yanımda bakır acılığında bir yalnızlık
cigarasız içkisiz yakalamış beni burda
sanki lizbon'da pasaportumu almışlar elimden
parasız pulsuz ıssız bulvarlara düşmüşüm
soruyorum uzak bir sokak fenerine

ilk ışıklar dağın arkasında mı
bu geç saatte uzak uzak geliyor
sarita montiel'in şarkısından çıkan madrit
biraz rüzgâr biraz gece bırakıp gidiyor sonra

4.

— doktor yüreğimi dağlarda bıraktım
tam kitabın usturası üzerindeyim
bakıyorum gece yarım
kapatıyorum masa lambamı
karanlık bir deniz alıp götürüyor beni
başlıyor çocukluğumun saçlarını okşamaya

5.

pencerelerden pazar günü sessizliği giriyor içeri
üç saat sicim gibi yağmur düşüyor dallara
"haydar" türküsüyle geliyorsun donup kalıyorum
o an ıssız anadolu istasyonları dizilir karşıma
taze ekmekle zeytin düşler dururlar makasçılar
kenarda kulübeleriyle yozgat'ı görürüm çorum'u görürüm
nisanda alıp götürür kederli sakarya'nın çağıltısı
kurşunlu kasabasının yeşil bahçelerini

6.

savaştan sonra arkadaşım samin bağçeban
rüzgârsız bir saatte getirmiş karşıma
kanlı iran minyatüründe hüseyin fatimî
garda oturmuştuk sıcak bir öğleüstü
ağzımızda burukluğu kaldı öyle
bol limonla rengi açılmış çay bardakta

sanki dağ başındayız tütünsüz kalmışız
yürüyoruz kitapların sabırlı sayfalarından
sen iran'a dönemiyorsun karşında asyalı uçurum
bense esvabımda bozkır kokusu türkiye'den çıkamıyorum

kırık bir pencere

loş odamız — duvarda ilk gençlik fotoğrafın
seninle oturmuştuk bir şubat öğlesi
dalmıştın duvarda takvim yaprağına
gene böyle soğuk bir kış günü
ağaç köprüden geçiyorduk çocukluğumuzla
söğütler yapraksızdılar
üzerimize eğilmişler bulutlarla birlikte
sen çocuksu gülüşlerle bakıyordun kuşlara
takvim yaprağı pencerenin kenarından
hayvanların çiftleşme zamanını gösteriyor usulca
söğütten bir dal kırıp sulara bıraktın
sonra döndük gönen'de ahşap evimize
aynaya takılı sarı fotoğraflar
batan güneşin ışıklarından geçerek
eski yaşamımızı getirirler karşımıza

şimdi ne ağaç köprü var geçmekte olduğum
ne benim altın çocukluğum
kör bir sokağın köşesinde duruyorum
açık pencerede chopin'in ince yüzü
beni sana yaklaştırır biraz karanlığa karışarak
beşiktaş parkında kaçak bir özlemle
burun kanatlarını kımıldatır iyotlu rüzgâr
anımsa bu rüzgârla seyrettiğimiz akdeniz'i gece vakti
az ışıklı fenerle okumuştuk şiirlerini
uzakta bir adada kirli saçlarıyla düşünen
ak köpüklü denizin öfkeli adamı yani ritsos

seninle oturmuştuk bir şubat öğlesi
kitapların sayfalarını yiyorduk konuşmadan
gözlerimizle saçlarımızla susuyorduk
oysa dilimizin ucunda özgürlük — patlayacak
umudu karanlıkta bile taşımış gözleriyle

yarısı siska akşamın ışıklarından çıkıp
yarısı rüzgâr olan insanları düşündüm
biliyorsun seninle gece saat bir'den sonra
deniz ıslaklığında gül kokusuyla yürüdük
bazı akşam kırık bir pencere yüreğim
kapımın önünde ağlayan çocuğu okşasam
gelir karşıma dikilir karanlıktan çıkarak
vietnamlı mutsuzluk çıplak ayaklarıyla
geri ver bana diyor yanık tarlalarıyla ülkemi
yıkılmış bambu kulübemi
dağ başlarındaki beyaz bulutlarımı

şubat ayı daha sonra telli turna ilkbahar
ardından ilkyaz günleri yağmur gibi gün ışığı
yüreğim kırık bir pencere demiştim sana
vietnam'da rüzgâr esse ben sallanırım
üç gündür mekong deltasına yağan yağmur
bilin ki benim üstüme düşüyor sicim gibi
böyle karanlık böyle ıslak bir gecede
anıların sıcak yüzünü getiremem sana
ama gözbebeklerindeki savaş parıltısını tanırım
uykusuz gecelerinde saçlarını okşarım biraz

bir akşamın ucunda

seyfettin ekrem bey siz anımsayacaksınız
kurtuluş savaşından çıkalı kaç yıl olmuştu
külrengi bir akşamın ucundaydınız
sanki birden saçlarınız kırlaşmıştı
birbirimizi görmeyeli
kaç yıl oldu demiştiniz

yeni yeşeren ovanın üzerinden geçmiş leylekler
her telgraf direğinin dibinde yorgunluğumuz
bir kuyu araştırıyorduk gözlerimizle
sonra yorgunluğu alıyorduk
atlarımızın sırtına
yeniden yürüyorduk
aydınlık bir denize
ama varamıyorduk ona hiçbir zaman

bir yere geldik
otların kokusunda akşam
ayaklarımızın altında birer kurşun külçe
iki büyük taşın yanına oturduk bir süre
en zehirinden iki cıgara dumanı
karıştı birbirine
yirmi beş yıl sustuk gibi geldi bana
karanlık bir rüzgâr
vurmaya başladı saçlarımıza
yüzümüzden omuzlarımıza indi bir ürperme
atlarımız başlarını kaldırdılar
dağlara doğru
ayaklarını değiştirdiler
bir süre bakıştık
oysa görmüyorduk
gözlerimizdeki tutkunun ateşini
bir maşrapa suyun özlemini getirmiştik

dudaklarımıza
baktım susuzluğumuz
ağır bir taş gibi uzatıyor eziyetini

devam ediyor yirmi yıl önceki aşkımız
devam ediyor ufuktaki kızıllık
çaykovski'nin konçertosundan geliyor
düşüncelerimiz
bir beyaz kuş olup iniyorduk
ıslak galata rıhtımına
siz o zaman gözlüklerinizi çıkarıyordunuz usulca
bakıyordunuz
miyop gözlerinizin durgunluğundan
sonra tekrar bakıyordunuz korkusuzca
çok okunmuş kitapların satırları arasından
öksüz bir kız çocuğu gibi ıslanmıştınız
durmadan konuşan akşamın kaçmıştınız kederinden
cıgaranızın dumanında gözlerinizi görüyordum
açık bir meyhane kapısı nasılsa öyle
"düş gibi gelip geçecek ömür" dese de safiye
öyle kolay aşınmaz ömür
doldurulursa aşkla
ağır bir yenilgi bile yıldırmaz
daha çelikleşip gelirim demiştiniz bana
o zaman anladım
korkunun kıymığı uğramamış yüreğinize

bin dokuz yüz on dokuz

yağmurlu mayıs çimeninde sabah
kayalar ağaçlar camlar ıslak
belleğime iniyor karanlık samsun gecesinden
sivas'ta düşünen çınar dalındaki yaprak
ölmek ile yaşamak aynı pusulada

çıplak dağ dedi ki doruğuna
ışığını yaklaştır biraz türkiye'me
göremiyorum gözbebeklerini anadolu'mun

karanlığın kenarında çobanyıldızı
bir at geçti rüzgârını bırakıp
        gümüş beyazı
iyi seçemiyorum köprü kavşaklarını
sıska tütün tarlalarım kapkara henüz
kımılda bir adım at susan halkım
kırışık alnına vurunca gün ışığı
çıkalım dağlara al atlarım
altın sarısı kızların tüm kederi
antep'te şahin'in gözlerinden geçer
hep susar toros dağları
ama bir ses gelirse uzaklardan
yamaçlarda yankılanacak göreceksin

bütün kıyılarım işgal edilmiş dilim dilim
istanbul yaldızlı bir duman şimdi
martıları güvercinleriyle gülüm
kurşun kubbelerde dalgın bir yüz
        özlem çeker
— biraz daha sabret delice gönlüm
yedi yerde demir dövülüyor kızgın ateşte
zifiri karanlıkta bile görürüm seni
doğrulduğun yerde şafak söker

çivit mavisi gök sabah ilk güneşte
ışık tut kahramanım erzurum'a sivas'a
bir atlayışta geçersin kızılırmak'ı
ben geceyi görürüm sen ağaran tanyerini
bir de bakarsın uzakta tek tek ışıklar
ağır uykusundan uyanmış köroğlu dağı
çapaklı gözlerinde yüzyılların kederi
karanlıkta göremiyorum
yaklaş diyor anadolu'm
rüzgârlı bir dağda görünüyorsun
sonra sakarya düzündesin kederden arınmış
"ulusal bağımsızlık benim kişiliğimde" diyorsun
"kişiliğimde açılır kırmızı karanfil gibi"

ATEŞTE BİR KARANFİL

(SON ŞİİRLERİ)

sunu

çok uzakta nokta gibi yürüyorum
belki kırk sekiz saat ayakta yorgunum
rıhtıma çıkmışım seni görüyorum
kaç gece var başım yastık görmemiş
şöyle parktaki çınara yaslanıyorum

on yıl var seni uzaktan seyretmemişim
bedrettin unut demiş her gün
belleğimin penceresinden seni indirememişim
bin kez gitmiş akşam üzgün
iman tahtama dizmişim
senden kalan binlerce resim
bin kez başlamış gene umutla gün

şili I

santiago'da jimenez bulvarı'nda
üniversiteli bir kız vardı
iri siyah gözlerinden inerdim
uzun şerit gibi şili'nin kıyılarına
and dağlarının mavisinde gülümserdi bana
akşamları lorca kitabevi'nde otururdu
sedeften ellerinde bir avuç yıldız
soluk mavi bir camdan bakardı

ne zaman geuvera anıtını sorsam ona
limon ağacının yeşiline dalardı
eskiden olsa diyorum şimdi ben
neruda yeni yazdığı dizeleri okurdu
yüreğinin ağırlığını göğsümde duyardım

şili II

pampalardan gelen iri yeşil bir kuş ile ben
dağlardan kopmuş bir buluta binerdim
oradan peru'nun yedi renkli kırlarına inerdim
uzaktan el eder gelsene derdi bana

iki havana purosu yakardı
kibrit alevinde görürdüm yüzünü
yüreği nasıl kan kırmızı vururdu
birini bana uzatırdı puronun
dudaklarının kenarında keder çizgisi
bir gözünde hasret sevinç ve tasa
tıpkı nâzım'daki gibi yan yana dururdu

şili III

on bir eylül'de karanlık yağmur camlara vurmasa
sevda sözcükleri getiren türkünü
belleğimin duvarlarına yazardım
öbür gözünde kırmızı gül mutsuz yaşam
cesur yüzün gelir karşıma biraz dalsam
şimdi senin topraklarına yaklaşıyorum
bir gece yarısı sınırı aşacağım
bütün kurşunlar geçti gitti benden
çok kanlarım aktı gene yaşıyorum

beni santiago'ya gizlice girdi sanacaklar
bazı aydınları meydanlarda asacaklar
etimin içine işlese bile yaralar
her sabah güneşin doğuşu nasıl önlenemez
altın tarlalarda nasıl durmaz rüzgâr
öyle durmadan yürüyecek ışıklarım
ben özgürlük'üm geleceğim gene mutlaka

salıncak

durup dinlenmeden akan bir ırmakla
binsek ağrı dağının salıncağına
kolan vursak en hızlı rüzgârınla
ne güzel bir orman dolusu yeşil yaprakla
geçip gitmek kilometrelerce ıssızlığı

sen yaşamanın türküsünü sümbüle sor
gömütlerin pembe çiçeklerini geride bırak
durup dinlenmeden ateşler yak
alevler sönse bile kalır biraz kor
yunus pir sultan dizeleriyle yaşıyor
okudukça bahar yağmuru çiseler içime

düş

uyandıracak gece geç vakit dede sultan
karanlıkta siyah bir kuş inecek çınar dalından
uyumadan çıkmışım güneşli sabaha
bin iki yüz sayfalık kitabın yarısındayım
aklın zembereği sıçrayacak bir daha
dağların üstünde bir yanıp bir sönecek
birlikte seyrettiğimiz çobanyıldızı

ekmeği suyu getir artık uyumayacağım
şurda soluk soluğa aydınlık sabahım
balkonda güllerin oturacak karşısına
dalgakırandan gelen sesleri duyacağım

yalınayak da olsa gel benim mutluluğum
özledim seni mavi gömleğinde deniz kokusu
güneşi aldım içeriye gitmiş bütün yorgunluğum
açsam göğsümü kıpkırmızı yürek dokusu
yaşama dizeleri söyleyecek kulağına

üç gün üç gece

ormanın uğultusu nasıl yaklaşacak
gümüşten altından gönen, karanlık gece
rüzgâr şu karşıdaki kavaklarda pul pul
birdenbire yaz yağmuru başlayacak içimde
avucumda ateşböceğinin bir yanıp bir sönüşü
senin gençlik yüzünü getirecek karşıma
ansızın çıkan rüzgâr vuracak cama
duvardaki resminle göz göze geleceğim
anımsadım fotoğrafçıda o sarışın gülüşü

yanımda başkaldıran insanların yüzleri
sanma yüreğim hep böyle susacak
yırtıp atacağım yüzyıllık karamsarlığı
ateş hattında kalmışım üç gün üç gece
ak bir bulut gibi sarmışım dağ başını
gül bahçesi değil bu gel yirmi üç yaşım
bu yürekle çarpıştım ben iranlı arkadaşım

altın mavilik

güneş çıkar damdan bulutları yırtarak
beton pencerede ne saksı vardır ne gül
çıplak ağaçta kurşuni bir kuş düşünür
bir aşk şiirinden dizeler uzatır bana
tel örgülü kapıda battal'ın anası görünür
düşüncenin aralığından bakar gözleri ıslak

ben kaçarım önümde koşar altın mavilik
suskun sarı düzlükte yana yana
bir an dumanlı dağ yeşiline yaslanırım
bir soluk bir soluk daha telli kavak
açılır yüreğimin sol kapağı akışını duyarım
aşağılarda söğütleri sürükleyen kızılırmak

arkamdan gelir kederin acımasız yüzü
ruhun getirir güneşli sabahı içime
uzun gecelerin yüksek dağlarına atlar
karlı yamaçların mavi güneşinde yürür
yüreğime oturur şili'nin kahraman müzü
bu asi yürekle her gece sınırları aşarım
parmaklıkların gerisinde santiago'yu dolaşırım

sırtüstü

otları tutuşturup yaklaştı mı akşam
içimde karanfil kokulu
ince yüzün belirir biraz dalsam
sendeki keder bir ırmaktır ruhum
kütahya'da köpürür bayburt'tan akar

duvarda başlar günün oyunu
tavandan bir çift göz bakar
sıçrayıp bir ormanda dururum
sırtında pırıltılar bir tilki geçer
saçlarında taşırsın yıldızlarıyla geceyi
dağ başı rüzgârları camlara vurur
bir sabah dönüşünü anımsar bölünür uykum

toprak ana

bende çok eski bir yalnızlık var
hep onunla türkü söylüyorum
oysa aramızdan geçiyor yavrum
bir bol köpüklü dicle bir asi fırat
bazen hırçın bazen kuşkulu
istersen şu eski anıları at

doğa dövmüş toprakları sırılsıklam
kop dağına çıkmışım gece simsiyah
sen mavi akdeniz düşündesin
oysa benim içimde güneşli bir sabah
sarışın bir çocuğun gözlerinden iniyorum
bir söğüt düşünüyor havuzda uykulu
birden yelkenin beyazlığı dalar odana
kırlarda [illegible]mış ağzını toprak ana
balığın gözlerine girer yemyeşil yosunlu
duvara tırmanır mutlu kertenkele

keder saati

dışarda bulutlar kızarmaya başlar
kaç tür keder varsa sıralanır pencereme
birincisi cıgaramın ateşinde yanar
ikincisi karanlıkta yitip çığlık çığlığa
bir dalgakıranı yürür yağmur altında

dışarda ekin tarlasında görürüm seni
yüzünde kızgın maraş güneşi
içerde nasıl kararır hava birden
bir buluta binip inerim senin gözlerine
tek başıma denizde gezerim bir saat
getirir arkasından doğa bir sağanak
beyaz bir yelken gibi geçer serinlik
eskimiş pervazlar soluk alır içerden

güneşli pencere

camlara inmişim dağdaki bulutlarla
böyle yapayalnız akşamın dumanı
belleğimde dokuz yüz kırk beşten bir anı
susarak bakar resimden umutlarla

sabrın yeşil kitabını kapadım
oradan çıkıyorum ağaçlı yola
geliyor saçlarıma kutsal doğa
acılarla yürüsem de diyemem ağladım

hangi pencereden bakarsan bak
yüzün hep baharda hep güneşte
içimde çığlık çığlığa bir insan saat beşte
dağdan dağa seslenir gibi durur uzak

kuru otlar tutuşur yanar
görür gibiyim dumanlı alevde yüzünü
sanki yaşamamışız ömrün güzünü
gene gözlerinde yirmi üç mavi bahar

karanlıkta uyanırım rüzgârı dinlerim
gece yarısı akan bir ırmaktır senden bana
gösterir ruhunu gümüş bir ayna
ne yapsak kapıyı vurmak üzere kederim

bir temmuz sabahı

açtım odamızın pencerelerini
doldu içeriye sabah aydınlığı
çok uzakta dumanlı dağ başları
aşağı sarkan mavilik aldı yerini
sanki berrak dağ gölüne eğilmişim
ak yeşil taşları seyre dalmışım
sabah karanlığında bu dalgınlık ne demişim
masada keten örtü dumanı tüten cıgara
senin susuşunu mutsuzluk sanmışım

yanıbaşımıza oturmuş gül kokusu
sarmaşıklara girip çıkıyor balarıları
şimdi ormanlarda kaplanlarla birlik
bir yapraktan öbür yaprağa atlıyor hayat
göllerde alabalıkların yarım kalmış uykusu
yeşilin arkasından gelmiş mavilik
şu dağ yağmurluydu güneşliydi koyu yeşildi
bazı sabah götürürdü ikimizi bir kanat
gömleğimizden içeri girerdi iyimserlik
masamızda oturan mutsuzluk değildi
geçip gitti acılı günlerle yüklü ak bulut

bebeğin gözleri

bir akan ırmaklar bir göldeki su
bir hızla giden ak bulutlar
bir karanlıkta dağların uykusu
oturmuş bebek anasının kucağına
bakarım altın parıltılı yüzüne
mavi gözlerinden geçer elli yıllık ömrüm

senin dünyana yürüyünce aydınlık
ben belki çoktan gitmiş olacağım
gene dizilecek dallara kuşlar
sen eğilip bakınca aynasına
deniz yeşili pul pul gümüşi balık
hızla girecek yosun dünyasına

ben susarsam

pir sultan tırmanır çınar dalına
saklanırım bir ağacın arkasına
geçirirler önümden öldürülmüşüm
on yıl önce pencerene bıraktığım gül
hiç solmamış taptaze ıslak
bir akarsuya kapılıp geliyorum sana
bolu dağından sesleniyorum havayı yırtarak

karanlık ormanlardan geçiyorum sessizce
bir ardıç'ın dibinde öksüz sümbülüm
ülkemde herkes susarak bakıyor
yalnız ozanlar konuşuyor gülüm
oysa rüzgâr sert esiyor ırmaklar akıyor
ben susarsam yaşamam ölürüm

bir gece yarısı düşüncesi

içimdeki ağaç büyüyecek
kederi cıgaramın ucunda yakacağım
merih'e göndereceğim ak karanfilleri
orada kırmızı güller açacağım
kırlarda dolaşan sarışın çocuk
sen uyurken yüzüne bakacağım

yüzyıl olmuş görmemişim
yüzyıl geçmiş seni özlemişim
uyuyup uyuyup uyanmışım
karlı bir gecede yürümüşüm
şafak sökerken görülmüşüm
ıslak giysilerim ıslak şapkam
ben koşarım arkamdan gelir şilili akşam

dede sultan

karşıda güneşli deniz mavilerin hepsi
oturdu gözlerime artvin'deki dağ yeşili
açtı su kıyısında öksüz sarı çiçek
bir yaprağında iki damla gözyaşı
öbür yaprağında dede sultan
gizlice kızılırmağa inip su içecek

bir zamanlar senin pembe dünyanda
ben de türkülerle gezdim dolaştım
bulutlara takılıp köyler kentler aştım
on yaşında ilk tren yolculuğum
burnuma yaklaşır şu anda
kurumla karışık deniz kokusu
binerim içimdeki mutluluğun salıncağına
belleğimin penceresinde gene görürüm
bin kez yaşamak bir kez ölüm

doğaya bakan çocuk

hani gürleyen dalgalar bazen bizi sürükler
ak köpükler içinde götürür engine
sonra tekrar getirir geri
işte öyle ilk aydınlıkta
uçurmalı rüzgâr uykumuzu
başlamalı cümbüşü yeşil ile mavinin
doyulmaz her birinin rengine
akmaya başlar belim kalınlıkta
yaprakları sürükleyen bir su
alır gözlerimizden saçlarımızdan
altın çocukluğumuzu

sürüp gider yaşam
sürüp gider bir okul bahçesinde
bulutlara sürtünüp geçen
meleklerin uykusu
bir park kanepesinde otururum
orada takıp iki kanat
süzülürüm uzaklara
fakir bir ev bulurum
açarım bütün pencerelerini
alıp çocukları kanadımın altına
kocaman gün ışığını yayıp parklara
onları bindirip atlı karıncalara
çimenlerin üzerinden seyre dururum

orada dağlarda rüzgârı durdurup
büyük asi ırmaktan geçer
renk renk ışıklarım
getirip onlardan arşın arşın
bütün okullara dağıtırım

mavi gözlerdeki resim

mavi gökyüzünü kenara çekip
eğildi üzerime sıcak bir nefesle
çocukluğumda arkasından koştuğum gökkuşağı
içimdeki dağ başından geçiyor
tüy gibi hafif ak bulutlarla
ıslak toprağa pirinç eken
yaşlı bir kadın çocuklarla
oturdum kıyısına akdeniz'in
ölmek ya da yaşamak
asılıp kalmış göğe yıldızlarla

sert bir taşa koydum başımı
duvarın dibinde düşünüyorum
almışım yanıma pir sultan abdal'ımı
sivas ellerinden öfkeyle geliyorum
umutla bakan sıra dağlarla

SONNET'LER

rali otelinde bir sonnet

sen uykudayken usulca kalkıyorum
kısık lambada ölülere ilişkin dizeler
resimlerimiz karşı karşıya göz gözeler
sanki senin aydınlık yüzüne bakıyorum

yapraksız ağaçlar karanlık daha ortalık
belleğimin çok uzak bir dağında durup
kendimi mavi denizden gözlerine doldurup
şu susan gecede yalnız değilim artık

pir sultan elerini yüreğimize koymuş
sazını asılı bırakmış yüce kop dağında
meğer yüzyıldır bizi sivas'a çağıran oymuş

sen bir sofya gecesini anımsatıyorsun
ekşi narda sarışın alkolü dizelerimizin
o çok acı içkide tatlı anılara dalıyorsun

sonnet II

bir süre zoe parkının ağaçlarına takıldım
vetuşa dağının salıncağında kızgın güneş
kocaman bir taş — kırk bir'de ölmüş — sayfa yüz beş
arkamdan seslendi yürür yürümez on adım

usul usul dokundu omzuma yapraklar bakır
vaktim olsa dedim gece seyretsem bu parkı
kurşun rengi batı az sonra işletecek çarkı
dostluklar gidecek yalnızlık gelecek ağır

en çok bu saat biner insan özlem bulutuna
ne için için ağlamak ne dağlara bağırmak
hepsi boş bir daha yaslan dağların yeşil otuna

sevi saati insanlar uyandı uyanacak
dağda rüzgâr ormanda yağmur diyecek yaşadım
burnun mavi denizde iyot kokusuna dalacak

sonnet III

dağ başlarında aydınlanırken ortalık
dilimde kuruluğu uzak tuz gölünün
usulca kalkıyorum yanından bir ölünün
elinin anısı kâğıtlarda küçücük bir balık

kırmızı akşamı camlarda yaşamışım
bir resim çizmiştim suların düştüğü yerde
ben yirmi yedisinde sen o masmavi yirmi üçlerde
gecenin örsünde ellerim yanarak yazmışım

saksıdaki sardunya keder verir bana
kımıldamadan düşünmeyi öğrenirsin belki
oysa dağlardaki gibi tutulmalıyız rüzgâra

sonnet IV

bir gün oturdum denize karşı dağları düşündüm
çocukluğumda akşam karanlığında gelirlerdi pencereme
rüzgâr büyük uğultuyla yaklaşırdı düşünceme
ormanın önce serinliği başlardı sonra görürdüm

gümüş renkli deniz yaklaşıp yaklaşıp kaçardı
inerdim senin gözlerinden mavi derinlere
balkon dolusu ışığı sererdim merdivenlere
gölgede kalmış bütün ortancalar açardı

hani bir öğle sonrası alkol dumanı aramızda
yirmi beş yıl sürgünde kalmış aptal bir karanfil
gözyaşlarını kadehe koymuş beklemiş kör kapımızda

sen orada dur sabrederse biraz daha bu yürek
mayıs güllerinin kırmızısını saçlarına takacağım
çünkü o kadar uzak değil kahkahalarla gülmek

sevgi'ye sonnet

taa uzaklarda mavi belki de açık mor
sabahın pancurundan bakıyor yıldızlar
yürek tellerine sıralanmış korkusuzlar
pencereyi açıp acıları dışarı atıyor

sen üzülme körler bile gördü güneşli günleri
bulvarda kimi akasyalar tepeden tırnağa umut
kitaplar yazacak nasıl olsa sen olanları unut
bir fırtına götürecek bütün erken ölümleri

mahpusluğu bir şişeye koydum attım denize
havada yanık kokusu bu nedir aman
bu nasıl kırmızı sonbahar düştü ellerimize

bu şişeyi denizde kimsecikler bulamaz
bir balık onu denizin dibinde yitirdi
sevgi bir cıgara yak gülümse biraz

mihriban kız'a bir sonnet

kimse yok mu diye çağırır bozkırın ortasından
durur karşımda tutuklular penceresi
yüreğimi ısırıyor bir acı hani son nefes öncesi
içime bakar çatlak dudaklar susuzluk tasından

dede sultan'ın ağzında kırmızı gül
bir dizesi sinop'tan gelmiş bir duvar
bir dizesi sivas'ta dama tırmanmış salkımlar
ağaçtan ağaca sıçrıyor öldü sandığın bülbül

çekip oturtuyorum otuz yıl öncesini karşıma
nektar'ın buğulu camındayız ikimiz de
sait faik siroz olduğunu bilmiyor daha

biralar unutulmuş bir öyküye girmişiz
son çiçeğini bize uzatıyor mihriban kız
bir de bakmışız bardaklar boşalmış içmişiz

hücre'de bir sonnet

kalktım adliye kahvesinden yürüdüm yağmurda
cıgara dumanları saçlarımda kaldı
muhittin gene tek başına hayale daldı
günlük güneşlik park bir vakit oturdu şurda

sansaryan'ın penceresinde gözlerimle durdum
reşat fuat karlı gecede yarı çıplak
ay ışığı hiç olmamış bu denli parlak
iki yanımda siviller koridorda yürüyordum

iki aylık sakalımla dertleşiyordum arada bir
çıtır çıtır yanan bir sobayı belleğime oturtarak
çocukluğumdan kalkıp geliyordu sıcacık sedir

"bana bir demet gül gönder" diyor nâzım
"hepsi gonca olsun çamlıca'dan getirilmiş
"ölmek kötüymüş dostum on dört yıldır yalnızım"

dağ başında bir sonnet

saçlarında yüzünde nisan ıslaklığı ne güzel
çarpıntılar yürekte saklı — gözlerinde durdum
şöyle yıldızlara doğru bir kolan vurdum
uzaklarda da olsam sesini duyarım — çabuk gel

denizi yürürüz burnumuza vurur iyot
kulağımızda on yedi yaşında bir kahkaha
devrimi görmeden ölümü alma içeri daha
çayırlar pencerenin aynasında — fısıldadı bir ot

"— abûzer bir saat konukum sana — söndür lambayı
üç gün tırmandım dağları cıgarasız türküsüz
öyle karanlık ki bekledim yıldızları ayı

karşıda tek tek ışıklar — haydi davran oğlum
köyler kara gecelerde ama yalnız değil
biraz sonra sabah — ateşlerle açılacak yolum"

şafakta bir sonnet

bir altın aynada seyrederim kendimi
arkada sıra sıra ak karanfilli saksılar
saçlarım felaket gözbebeklerimde acılar
göğsümdeki yürek hep yıkmış bendini

gene altın sarısı aynada doğan gün
genç kızın mor gömleğinde geniş bir soluk
paramparça yüreği kavgaya hazır yumruk
başlıyor güneşli sabah sen olma küskün

güneş dağlardan kırmızı camlara vurur
kocaman mavi gözlerinde şafak böyledir işte
karanlıkta oturdum taşa yüreğim ışıkta durur

gök salıncağından bir yıldız iner kumsala
yaklaşır vurur göğüs tahtama güm güm
sabret deli yürek silahlı çatışma sürüyor daha

taylan özgür ile jale yeşilnil'e bir sonnet

içimde tek başına türkü söyleyen altın çocuk
kumsala sıralanan yıldızların şavkını getir
tutukevinde de olsan yüzünü aydınlığa çevir
gizlice çıkmalıyım yola sırtımda gocuk

dağlardan inen akşamı pencereye astım
hâlâ atıyor iki yüz elli bir kırmızı genç yürek
kanlı gömülerinden bakıyorlar imrenerek
gördüm yanıp sönen ışığı elimi silaha bastım

her şafakta kapımı çalar taylan özgür
avucunda yüreği konuşmadan bakar
sonra uçar gider bir kırlangıç gibi hür

gece geç vakit pencereme rüzgâr vurur
açarım pancuru avuçlarıma bir yıldız akar
sorar jale yeşilnil'i kavaklara asılı durur

sonnet

yanan camın mavi köşesinde durdu keder
göz göze geldik içimde kapandı bir pencere
hani bir saat vardır akşamdan az önce
bir kadeh içki ile başlar yaklaşırsan eğer

işte o anı tutup oturttum karşıma
giysisi rüzgâr kokan eski tanıdık bir mevlevi
bilirsiniz yıllarca uzakta kalmış ibadetevi
açtık kitabın ilk yaprağını bir elyazma

"bir daha bir daha karanlık aynaya baktık"
"açıldı yüreğimizin kırmızı kapısı"
"tutuşturduk büyük dağları ırmakları yaktık"

"şimdi gecenin geç vakti usul usul yürü"
"yılanların sefere çıkacağı saat bu saat"
"çok yakındayım diyor, sabır gerek, bundan ötürü"

bir buluta sonnet

kurşunlarla delik deşik yirmi bir yaşım
biraz gülümse derken çanları çalan ölüm
yok artık çimenlere basa basa yürüdüğüm
kalkamaz şiir kitaplarına düşen başım

yaslandım kestane ağacına yarı yolda
aşağıda kaldı yağmurlar acılı yüzler
sabah yıldızından iniyor masmavi müz'ler
iki of çekince tutuştu yüreğim istanbul'da

zamanı avlayamam artık gözlerim duman
kapalı kaldı yüreğimin kırmızı kapağı
dağ başlarında bir bulutum aman aman

yamaçtaki kulübeye indim penceresi aydınlık
duvardaki resimden bana bakar annemin gençlik çağı
şafak vuruyor camlara sonra bütün ülkem ışık

28 ocak'ta bir sonnet

bir uçtan bir uca karanlığı çekiyorum
kop dağına tırmandım yüreğimin kanadı pır pır
anamın eli saçlarımı okşar yıldızlardan uzanır
anlamıyorsun kırk yıl ateşler yaktım diyorum

bir şiirde rastladım baktım yüzünde ay ışığı
el ayak çekilince suphi'nin mektubunu okuduk
on dört arkadaşı ile denizin dibinde oturduk
kırk yıl belleklerde yaşayıp geliyorsun hey halk âşığı

"aylardan ocak ayıydı dondu ilkin ayaklarım"
"belleğimin son yaprağı gemici fenerinde kaldı"
"ölüm oturdu karşıma kirpiklerinden içeri baktım"

"denizin altı mavi karanlık ne ağlanır ne gülünür"
"ne telefon edilir gece yarısı geliyorum diye"
"ama çok güneşli bir sabah yaklaşıyor işte bu düşünülür"

bedrettin için gözyaşı yerine bir sonnet

biraz temmuz sıcağından al saat sekiz kırk beş
bu siyah zeytin az tuzlu ondan da tat
rıhtıma vuran şu mavi denizi gözlerinde yaşat
görmüyorsun kır çiçekleri atıyor sana güneş

ekmekler daha fırında az sonra ellerin yanacak
gökyüzünden biraz temmuz kırmızısı al vaktin çok az
hain faşistler gülümsedi beş dakika sürmez bu son yaz
bulutlar gözlerine doldu işte kapandı kapanacak

güpegündüz zifiri karanlık gidiyor tren
sırtüstü seyrettiğin pencereler saat dokuz buçuk
seni düşündükçe içime yağmur yağıyor incecikten

artık bitti dilsiz bir acı akıyor iki yanımdan
kapıyı açtı bana saçları ıslak senin altın çocuk
getirdi gözlerime görmediğim fotoğraflarından

ateşlerden geçen bir sonnet

dağların ak sabahında elimi silaha attım
soğuk zifiri karanlıkta kıvılcımlar saçarak
hızla tırmanacağım patikaya sönen ateşleri yakarak
çobanyıldızını gördüm usulca pusuya yattım

hey yirminci yüzyıl ilk yıldırımlar seninle çaktı
devrimler bayraklar alev saçan kitaplar getirdin bize
küçücük mutlulukları birleştirdin bıraktın gözlerimize
bir sabah dersin ki kırmızı güneş camlardan baktı

geleceksin biliyorum sıcak müthiş bir rüzgârla
atacaksın kalabalıklara gelincikleri papatyaları
kahkahalarla güleceksin fidel'inki gibi bir sakalla

sordun bana işte yanıt yenilgiyi yaşamından silersen
ölüm bir akşam soğuk ay ışığıyla gelse de aldırma
serçe titremesi değil bahar şarkıları gelmeli yürekten

ahmet cemil'in mektubundan bir sonnet

bir gün "en çok neyi seversin?" diye sordun bana
"doğanın kendi başına yürüdüğü dağlar ırmaklar"
"on yedi tür yeşil saydığımız fundalıklar"
"hiç almadan veren anadolu" demiştim sana

yüreğim güp güp vurur ne zaman bozkıra çıksam
bir dadaş kızının masmavi gözlerine yaklaşırım
onunla birlikte ağıtlardan uzaklaşırım
ışıklarla yıkanırım ölüm döşeğinde de olsam

dostum ahmet cemil'den bir mektup aldım
"kitabımın arasında gönderdiğin taflan yaprakları"
"onları koklayınca milas'ta sanki ormana daldım"

"az ışıklı milas çarşısında yürüdüm tek başıma"
"damların üzerindeki akşam mavisi başka yerde yok"
"biraz özlem karıştı bu geceki aşıma"

güneşli sabaha bir sonnet

hey deli dumrul kim bilir öyküm nasıl bitecek
karşımda değilsin ama görüyorum seni
unutmuşum mavi camdaki gülümsemeni
biliyorum kırmızı güneş bir gün kapımı itecek

yaklaşık yirmi bir yıl gözaltında yürüdüm
şiirlerimi antolojilerin kapılarında durdurdular
hatta yazın erleri bileklerime kelepçe vurdular
oysa benim güzel günleri yazmakla geçti ömrüm

birlikte tırmandık dağları al şafakta
acıları buruşuk kâğıtlar gibi rüzgâra atmışız
ne ölüm var ne korku yürü dostum toprakta

kitapları yakmışlar insanlara kurşun sıkmışlar
yenileri basılır bebekler büyür anasını satmışız
bizler gitsek de aldırma yanar tepedeki ışıklar

NOTLAR-AÇIKLAMALAR

KISALTMALAR

Fü.T. — Füruzan Toprak
Ö.F.T. — Ömer Faruk Toprak
İ. — İnsanlar
H. — Hürriyet
Y. — Yürüyüş
D. — Dikmen
YE. — Yeni Edebiyat
A. — Ant
P. — Pınar
Yel. — Yelken
SHD. — Seçilmiş Hikâyeler Dergisi
ŞY. — Şairler Yaprağı
DAY. — Dağda Ateş Yakanlar
K. — Kaynak
F.ve S. — Fikir ve Sanat
YA. — Yeni Asır
Yığ. — Yığın
YS. — Yeni Sanat
V. — Varan
YT. — Yeditepe
SA. — Susan Anadolu
SE. — Sanat Edebiyat
Yo. — Yosun
YD. — Yeni Dergi
Pap. — Papirüs
G. — Gerçek
Yan. — Yansıma
Süm. — Sümerbank
TY. — Türkiye Yazıları
S.ve T. — Sanat ve Toplum
Cum. — Cumhuriyet
S. — Saçak
TD. — Türk Dili
M. — Militan
E. — Eleştiri
GN. — Genç Nesil

TARANAN DERGİ VE GAZETELER

Uyanış-Servetifünun
Yeni Mecmua
Dikmen
Varlık
Yeni Edebiyat
Yeni Ses
Yürüyüş
Ant
İnkılâpçı Gençlik
Seçilmiş Hikâyeler Dergisi
Hayat
Kaynak
Ocak
Şairler Yaprağı
Yurt ve Dünya
Adımlar
Yeditepe
Ülkü
Kemalist Ülkü
Türk Dili
Türk Solu
Yeni Sanat-Edebiyat
Çevren
Sesler
Yirminci Asır
Hamle
Yeryüzü
Ses
Yenilik
Mavi Dergi
Varan
Toprak
Karadeniz

Çağıltı
Yosun
Kovan
Tohum
Yeni Adımlar
Ilgaz
Doğuş
Emre
Harman
Çığır
Güney
İnanç
Oturum
Pınar
Barış
Dost
Dikmen
24 Saat
Pazar Postası
a dergisi
Soyut
Yığın
Şimdilik
Fikir ve Sanat
Yeni Asır
Tercüman
Hergün
Vatan
Son Havadis
Yeni İstanbul
Yeni Ortam
Dünya
Oturum

Cumhuriyet
Tanin
Tan
ABC
Dost
Hamle
Yücel
Yön
Ataç
Militan
Yeni Dergi
Sümerbank
Günümüzde Kitaplar
Yansıma
Papirüs
Halkevi
May Sanat Dergisi
Oluşum
Gerçek
Gelecek
Dönemeç
Türkiye Defteri
Eleştiri
Sanat Dergisi (Milliyet)
Sanat Emeği
Hakimiyet Sanat
Hür Gençlik
Halkın Dostları
Forum
Sosyal Adalet
Fikir Hareketleri
Sanat ve Toplum
Genç Nesil
Saçak

ÖMER FARUK TOPRAK'IN İLK ŞİİRLERİ

Ö.F.Toprak ilk şiirlerini Gelenbevi ve Kumkapı ortaokullarında yazmaya başlar. Bunlar hece ölçüsüyle yazılmış, çoğunlukla doğaya dönük, duygusal şiirlerdir. Kendisi edebiyata olan sevgisini *Duman ve Alev* [1] adlı yapıtında şöyle dile getiriyor:

"İşte benim edebiyat ateşim, ortaokulun ilk iki sınıfında kül altında için için yanarken, Baha Bey'in [2] derslerinde körüklenmiş bir demirci ocağı gibi iyice alevlenmeye başlıyor. İster istemez öbür dersleri biraz seriyorum. Bazı geceler ölçülü uyaklı üç, dört şiir yazdığım oluyor. Ertesi gün sınıfta okuduğum zaman, Baha Bey şiirlerimi dize dize açıklıyor, anlatıyor öğrencilere. Ozanlık bir rüzgâr gibi beni önüne katıp sürüklemeye başlıyor. Dur durak demiyor, doğanın tellerine vuruyorum. Ve bir ırmakla kayıyorum denize doğru sanki."

İlk kez ozanın şiirleri "Servetifünun — Uyanış" dergisinde yayımlanır.

Bunları "Yeni Mecmua", "Dikmen", "Varlık" dergilerinde çıkan şiirler izler. Toprak, bu dergilerde çıkan şiirlerini çıraklık dönemi ürünleri saymış, bu nedenle yapıtlarına almamıştır. Daha sonra 1940 ve 1941 yıllarında "Yeni Edebiyat", "Yeni Ses" dergilerinde toplumcu atılım gösteren şiirleri yayımlanır.

Taramam sonucu, bulabildiğim şiirleri tarih sırasına göre sundum; bunların sayısı yirmi üçtür.

1 *Duman ve Alev*. Günlük-Anı. May Yayınları 1968 (Fü.T.)

2 O dönemde, "Kırmızı Sakallı Baha Bey" diye ün yapmış bir Türkçe öğretmeni. Asıl adı: Baha Kâhyaoğlu (Fü.T.)

İNSANLAR KİTABI ÜZERİNE

Ö.Faruk Toprak'ın ilk şiir kitabı "İnsanlar", 1943 yılının Şubat ayında İstanbul'da, Sebat Basımevi'nde basılmıştır. 1943 yılı, İkinci Dünya Savaşı'nın beşinci yılıdır. Açlıkların, yoklukların alıp yürüdüğü korkunç bir dönemi simgeler. Gazetelerin iki yaprak çıktığı, kağıdın pek az bulunduğu, bunalımlı bir zamana rastlar bu kitap. Kitap dizilip basılacağı sırada ancak bir top kâğıt bulunabilir. Bu yüzden 333 adet basılır. Bazıları bu 333 sayısını, ozanın bir kaprisi sanırlar. Oysa bulunan bir top kâğıttan bu kadarcık kitap basılabilmiştir.

Kitabın kapağındaki balıkçı portresini Nuri İyem yapmıştır. Yazılar İsmet Toprak'ındır, [1] Kitabın içinde gene Nuri İyem'in bir, İsmet Toprak'ın bir, Faruk Morel'in iki, A.Arad'ın bir deseni vardır. *İnsanlar* üç formadır, içinde şu başlıkları taşıyan dokuz şiir vardır:

BUNA OL HİKÂYE DEDİK, YEŞİLTULUMBALI AHMET, BIÇAKÇI SÜLEYMAN, SALİH'İN HİKÂYESİ, DENİZE, AĞLAMAYA ve GÜLMEYE DAİR, TAHTABACAKLI KAPTAN, İNEBOLU'ya ve ILGAZ ORMANLARINA DAİR, SİNOP MAPUSANESİNDE İDRİS'in SÖYLEDİĞİ TÜRKÜ, HALİÇ.

İnsanlar, o denli az basılmıştı ki, beş on gün içinde tükendi. Toprak'ta bile kitap kalmadı. Sonradan, her yakın arkadaşının kitabından on adet satın alan Hüsamettin Bozok, Toprak'a bir adet verdi de, Toprak'ın kitaplığında *İnsanlar* yapıtı böylece yerini aldı. Ama, "Önsözde" de söylediğim gibi ozan: "Şiirlerimden seçmeler yapsam, *İnsanlar* kitabından şiir almam" demişti.

Böyle demesine demişti ama, bir babanın evlâtları arasında ayırım yapamaması gibi o da *İnsanlar* yapıtını gene göğsüne bastırıyor. Bakın Adil Gülvahap'ın bu konuyla ilgili bir sorusunu nasıl yanıtlamış: [2]

"...1943 yılında ilk şiir kitabım *İnsanlar* yayımlandı. Bu kitaptaki şiirler, ilk gençlik ürünüdür. Ama ben o kitaba sıkı sıkıya bağlıyım. Bazı ozanlar ilk kitaplarını yadsırlar. Ben onu son kitabım kadar seviyorum."

1 İsmet Toprak, F.Toprak'ın ağabeyi, resim öğretmeni
2 Ömer Faruk'la bir Söyleşi. Adil Gülvahap. Halkevi. Sayı 11 Ekim 1979

İNSANLAR KİTABI VE İÇİNDEKİ ŞİİRLER ÜZERİNE KAYNAKÇA

Yazının Adı	*Yazarın Adı*	*Yayımlandığı Yer*	*Tarih ve Sayı*
Şiirimizde Realist Cereyan	A.Kadir	Ocak	6.3.1943 121'78
İnsanlar		"Memleket Postası" (İzmir)	15.3.1943 10
İnsanlar	K.Sülker	Yürüyüş	25.3.1943 14
Bazı Neşriyat Dolayısıyla		Pınar	4.4.1943 2
İnsanlar	Dr. Mehmet Kaplan	İnkılâpçı Gençlik	1.5.1943 87-88
"İnsanlar"a Dair	Hüsamettin Bozok	Yurt ve Dünya	Haziran 1943 30
Falsolu Sesleri Susturalım	Muvaffak Sami Onat	Dikmen	15.6.1943 37-38
Yeni Şiirimizde Gruplaşma	Kemal Bilbaşar	İzmir Kültür Gazetesi	1.7.1943 16
Ö.Faruk Toprak'ın Şiir Kitabı: İnsanlar	Y.Kenan	Yeni Ses	19.7.1943 2
İnsanlar	B.S. Boran	Adımlar	Ağustos 1943 4
Şairler Arasında	Nahit Sırrı Örik	Tanin	13.9.1943
Genç Neslin İnsancı Şairleri	İlhan Egemen	(Kitap) İst.	1944
Yeni Şiirimiz	Suut Kemal	Ulus	3.10.1944
Realist Şiir	Ömer Bedrettin Uşaklı	Ülkü	1.6.1944 65
Şair Niçin Yazar?	Suut Kemal Yetkin	Vakit	6 Nisan 1945
Eski-Yeni Şiir	Atillâ B.İlhan	Hergün	Temmuz 1945
Bugünkü Türk Şiiri	Saffettin Pınar	Yücel	Aralık 1945 110
Ömer Faruk Toprak Şiiri "İyi İnsanlar"ın Türküsü	Ali İhsan Mıhçı	Halkevi	Ekim 1979 11

BUNA OL HİKÂYE DEDİK

Bu şiir, ilk kez "Yürüyüş" dergisinde yayımlandı, "İnsanlar I" adıyla.

(Y.Sayı 10.5 Sonteşrin (Kasım) 1942.S: 19)

"Yürüyüş" deki şiirle kitaptaki şiir arasında sadece dize düzeni bakımından ayırım var.

YEŞİLTULUMBALI AHMET

Bu şiir ilk kez "Dikmen" mecmuasında yayımlandı: *İnsanlar* (Yeşiltulumbalı Ahmet)

(D.Sayı 22. 15 Birinciteşrin (Ekim) 1942. S: 2)

"Dikmen"deki şiirin dibinde şu not var: "Şairin yakında çıkacak olan *İnsanlar* adlı kitabından."

"Dikmen"deki şiirle kitapdaki şiir arasında dize düzeni ayrımından başka şu ayrım var:

İşte kardeşim Süleyman böyle günlerde,
balıkların tembel tembel teknemize yaslandıkları zamanlarda
tırmanırdık rüzgârın kanat açtığı yüksekliğe.

(D.1942)

İşte kardeşim Süleyman,
balıkların tembel tembel
teknemize yaslandıkları saatlerde
tırmanırdık rüzgârın kanat açtığı yüksekliğe;

(İ.1943)

İnsanlar kitabında ilk yayımlandığı dergiyi bulamadığım şiirler:

BIÇAKCI SÜLEYMAN
SALİH'İN HİKÂYESİ
DENİZE AĞLAMAYA ve GÜLMEYE DAİR
TAHTABACAKLI KAPTAN
İNEBOLU'YA ve ILGAZ ORMANLARINA DAİR
SİNOP MAPUSANESİNDE İDRİS'in SÖYLEDİĞİ TÜRKÜ
HALİÇ

HÜRRİYET KİTABI ÜZERİNE

Hürriyet kitabı, 1945 yılının Ağustosunda İzmir Güneş basım ve yayınevinde 1000 adet basılmıştır. Kapağını "en büyük tehlike" broşürüyle olay yaratan, Ressam Faris yapmıştır. O yıllarda Ankara'da çıkmakta olan "Ant" dergisinin yayınlarındandır. (İç kapakta: Ant Yayını : I)

112 sayfa olan kitabın 1-52 sayfalarında Ömer Faruk Toprak'ın, öbür sayfalarda ise S.Taşer'in şiirleri yer almaktadır. Ö. F.Toprak'ın şiirlerinin bulunduğu bölüm ikiye ayrılmıştır: I, II. I'de şu şiirler vardır: İTHAF — MEMLEKETİM — HÜRRİYET — İYİ İNSANLAR — KÂZIM'a MEKTUP — BAHAR ÇIKMIŞ YOLA — HAYIR, AFFETMİYORUM SEVGİLİM.

II olarak gösterilen bölüm ise şu şiirleri içermektedir:

İSTANBUL'A YOLCULUK — BAFRALILAR — ALPIKÖY — "KORKAKSU" KÖYÜ — MANAVGATLI İSMAİL — ALİ'YE İTHAF — YALNIZ SEN DEĞİL.

Kitabın fiatı 100 kuruştur. İkinci Dünya Savaşı bitmiştir. Ama ekonomik etkileri yoğun bir biçimde sürmektedir. Kâğıt sıkıntısı vardır gene. Bu nedenle kitap, gramajı düşük samanlı kâğıda basılır.

Yapıtın üçüncü sayfasındaki şu satırlar dikkati çeker:

"Bu şiirler,

Hürriyet için doğanlara, hürriyet için yaşayanlara, hürriyet için çalışanlara, kafalarını ve yüreklerini hürriyete bağlayanlara, hürriyet için ölenlere, canlarını hürriyet için saklayanlara armağan edilmiştir."

Ö.F.TOPRAK S. TAŞER

Bu kitap epeyce gürültü koparır. Kitabın ilanını yayımlatmak isteyen S.Taşer'i Ulus gazetesi geri çevirir. Bunun üzerine ozanlar Tan gazetesine bir mektup yollarlar gazete mektubu birinci sayfada, çerçeve içinde yayımlar, mektubu olduğu gibi aşağıya alıyorum:

DİKKAT !

Hürriyetten Korkan "Ulus" !?

Aşağıdaki imzalarla aldığımız bir mektubu aynen nakl-ediyoruz:

Son haftalar içinde *Hürriyet* adlı müşterek bir şiir kitabı yayımladık. Ankara'nın tek gazetesi olan Ulus'a kitabımızın ilanını koydurmak üzere müracaat ettik. İlan memuru ilana bir göz attıktan sonra "Bu ilanı alakadar zata göstermem lazım, muvafakat ettikleri takdirde koyarız." dedi. Ve neşretme ihtimalini göz önünde tutarak ilan ücretini de aldı. Ertesi günü uğrayıp sorduğumuzda, ilanı koyamayacaklarını kesin olarak söyledi. Ve paramızı geri çevirdi.

Ulus gazetesi yarı resmi olduğu kadar aynı zamanda bir ticaret organıdır da... Dilediğini neşreder, dilemediğini etmez. Buna sözümüz yok. Bizi hayrette bırakan kitabın adından ve başındaki ithaf satırlarından çekinilmiş olması düşüncesidir. Bütün iyi niyetlerimize rağmen başka türlü bir izah tarzı bulamadığımızı açıklarız. Hürriyetten çekindiği anlaşılan Ulus gazetesi, vaktiyle Nazi Almanyası'nın çeşitli dillerle basılan ve dünyanın her tarafına Nazilik tohumu serpmek amacıyla en seri taşıt vasıtalarıyla yayılan ve sudan ucuza satılan meşhur "Sinyal" dergisinin ilanlarını neşretmekte bir mahzur görmemişti. "Sinyal" in ilanını neşretmek ticari bir zaruretten ileri geliyor idiyse, hürriyetçi ve demokrat olduğunu her gün her sayfasında açık açık söyleyen Ulus, acaba bizim hürriyet için çalışanlara ithaf ettiğimiz ve *Hürriyet* adı ile neşrettiğimiz şiir kitabının ilanını koymakta ne mahzur gördü ? Acaba Hürriyetten bir şey kazanamayacağını mı zannetti ? Soruyoruz.

(Ö.F.TOPRAK
Suat TAŞER)

İlave edilecek tek söz şudur: Hürriyet korkusu.

"Tan gazetesi 23 Eylül 1945"

Hürriyet yapıtındaki şiirlere Orhan Seyfi Orhon, Suut Kemal Yetkin, Ömer Bedrettin Uşaklı yayımladıkları peşin yargılı eleştirilerle hücum ederler. Alışageldikleri şiir türünü bulamadıkları için bu yeni şiirleri yadırgamış, onları yaratanlara yani ozanlara ilişkin siyasal jurnaller düzmüşlerdir. Kısa süre sonra, bu jurnaller etkisini göstermiş, polis yasa dışı buyruklarla, kitapçılardan *Hürriyet* kitabını toplatmıştır. Oysa toplatma kararı yoktur.

HÜRRİYET KİTABI VE İÇİNDEKİ ŞİİRLER ÜZERİNE KAYNAKÇA

Yazının Adı	Yazarın Adı	Yayımlandığı Yer	Tarih ve Sayı	
Bir Makale Dolayısıyla	Ahmet Kutsi Tecer	Ülkü	1.2.1942	
	A. Adnan Adıvar	Akşam	26.9.1945	
Hürriyet	Rüştü Şardağ	Tan	21.10.1945	
Hürriyet (Bibliyografya)		Gün	3.10.1945	
Hürriyet	M. Şırıl	Ses	9.10.1946	1
Ö. Faruk Toprak'ın Şiirinde 2. Dünya Savaşı ve Özgürlük Teması (Araştırma)	Doç. İbrahim Tatarlı	Türkiye Yazıları	Ağustos 1979	29

HÜRRİYET KİTABINDAKİ ŞİİRLER ÜZERİNE NOTLAR VE AÇIKLAMALAR

Bu ciltteki *Hürriyet*, Ö.F. Toprak'ın hazırladığı bu kitaptaki düzeltmeli nüshanın eşidir. Bu şiirlerin çoğunda noktalama işaretleri ve büyük harf kullanılmamıştır.

"ithaf"

Bu şiir ilk kez "Yürüyüş" dergisinde, (Y. 29 Mayıs 1943. Sayı 16.S:8) "Dünyaya,
Bütün insanlara
Ve nimetlere dair"
adıyla yayımlandı.

Dergide ve kitaptaki "ithaf" şiirleriyle bu kitaptaki şiirin ayrımları:

Stebin bodur ağaçları vardır;
ve iyi toprakta çoğalan,
baharda tabiat gibi ayaklanan
ve mütehammil ve korkusuz insanları.
(Y.)

Stebin bodur ağaçları vardır
ve iyi toprakta çoğalan,
baharda tabiat gibi ayaklanan,
mütehammil ve korkusuz insanlar.
(H. 1945)

bozkırın sarı otları vardır
ve iyi toprakta çoğalan
baharda doğa gibi ayaklanan
dayanıklı korkusuz insanlar
(1979)

Saçları uzun ve sarı
o kahrolası daussıla içinde,
mâzi ve kinden âri,
üzerine titrediğim çatlak dudakları,
(H. 1945)

saçları uzun ve sarı
o kahrolası özlem içinde
üzerine titrediğim çatlak dudakları
(1979)

Bu kitaptaki düzeltmeli şiirde ozan, yukarda görüldüğü gibi, "mâzi ve kinden âri" dizesini çıkarmıştır.

Koşan çocuklar gibi mütebessim,
çalışmanın o mukaddes ve sıcak
avuçları sızlatan hazzıyla,
taze ekmek ve zeytin ve karpuz bölüştük.

Bazen stepte, bazen karanlıkta
ve bazen aydınlıktasın.
Tanıdık veya tanımadık,
(H. 1945. S: 8)

koşan çocuklar gibi güleç
çalışmanın o kutsal sıcak
avuçları sızlatan hazzıyla
taze ekmek zeytin ve karpuz bölüştük
bazen bozkırda bazen karanlıkta
bazen aydınlıktasın
tanıdık ya da tanımadık
(1979)

Ve sen gene zeytin dallarına vuran gün gibi,
toprağa ve bilcümle kuvvetli ve zayıf,
ve alın terini silen insanlara yakınsın.
(H. 1945)

sen gene zeytin dallarına vuran gün gibi
toprağa bilcümle güçlü zayıf
alın terini silen insanlara yakınsın
(1979)

"memleketim"

Hürriyet kitabındaki şiirle bu yapıttaki şiir arasındaki ayrımlar:

kaybolacak yeşil yaprak, taze güller.
(H. 1945. S: 9)

yitecek yeşil yapraklar taze güller
(1979)

sırtını dayayıp o mükemmel toprağa
(H. 1945)

sırtını dayayıp o bereketli toprağa
(1979)

o insanlar öğrenmişlerdir yeryüzünü,
Yenan eyaletinden harbeden Katof'a kadar...
(H. 1945. S: 10)

Bu yapıttaki şiirde ikinci dize tümüyle değişmiş:

benim insanlarım öğrenmişlerdir yeryüzünü
ilk kurşunu atan antepli şahin'e kadar
(1979)

Onları tanıdığımı inkâr etmiyorum;
(H. 1945)

dağlarda bellerde onları tek tek tanımışım
(1979)

biliyorum, taş taşımışlar, ekmeklerini bölmüştürler...
(H. 1945)

taş taşımışlar ekmeği bölerek yemişler
(1979)

Yıllardır görmediğim ak saçlı anam,
hasret türkülerini ezberler olmuş.
(H. 1945)

yıllardır görmediğim ak saçlı anam
özlem türkülerini ezberler olmuş
(1979)

"HÜRRİYET"

Bu şiir ilk kez "Yürüyüş" dergisinde yayımlandı, "Hürriyet'e Şarkı" adıyla.
(Y. 1943. Sayı 14. 25 Mart 1943. S: 16)

"Yürüyüş"teki şiirle *Hürriyet* kitabındaki şiir arasında

adından başka hiçbir ayrım yoktur.

Ö.F. Toprak "Hürriyet" şiirini, yeni kitaba noktasından virgülüne kadar hiç değiştirmeden, olduğu gibi almıştır.

"iyi insanlar"

Bu şiir "Sizler Yaşadınız mı?" adıyla "Yeni Edebiyat"ta yayımlandı.

(YE. 1 Temmuz 1941. Sayı 18. S: 2)

Bahtiyarlık onlara zaman zaman yaklaşırdı.

(YE. "Hürriyet" 1945)

Mutluluk onlara zaman zaman yaklaşırdı.

(1979)

"nâzım'a mektup"

1944-1945 yılları, Türkiye'de yazarlar ve aydınlar üzerindeki devlet baskısının en yoğun olduğu yıllar... Anlaşılan ozan, açık açık "Nâzım'a Mektup" diyememiş de "Kâzım'a Mektup" demiş *Hürriyet* kitabındaki şiirin başına. Ama o dönemin Parmaksız Hamdi diye ünlü Polis Şefi, sorgusunda alttan alta gülerek, parmağını sallayıp: Faruk Bey, Faruk Bey bu "Kâzım'a Mektup", aslında "Nâzım'a Mektup" değil mi? diye ona sormaktan kendini alamamış.

Ö. F. Toprak'ın dosyasındaki yeni şiir yani "nazım' a mektup" şiiri *Hürriyet* kitabındaki "Kâzım'a Mektup" şiirinden çok ayrımlı.

Hürriyet yapıtının 15 ve 20. sayfalarında "Kâzım'a Mektup" adı altında uzun bir şiir var. Bu şiir üç bölümden oluşmuş.[1] Ö. F. Toprak'ın dosyasındaki şiirin adı ise "nâzım'a

mektup" ve şiir çok değişik. Ozan ikinci bölümü olduğu gibi çıkarmış, bir hayli uzun olan üçüncü bölümden de kısa bir parça almış. İki şiir arasındaki ayrımı iyice anlamak için *Hürriyet* kitabındaki "Kâzım'a Mektup" şiirini olduğu gibi buraya almayı uygun buldum.

1 *Hürriyet* kitabındaki "Kâzım'a Mektup" şiirinin üçüncü bölümü ilk kez "Anı" dergisinde çıktı. (A. 16 Temmuz 1945. Sayı 9)

kâzım'a mektup

Dostum, yak bakalım bir cıgara daha,
gün inmiş yaklaşıyor akşam.
Sanki cephelerde "Ateş kes!" emri verilmiş,
konuşmuyor artık beş kıt'ada toplar.
Bir daha, bir daha söylese şarkısını,
step kokan, okyanos kokan hürriyet!
Bir akşam vakti esmeğe başlar,
katar önüne ardıç yaprağı, buğday sapı.
Düşmüş döl, atılan tohum canlanacak elbet!

Bu akşam çalma kapımı dedim,
neyleyim bir defa çaldı kapımı keder.
Kırık söğüt dalını konuşturan el,
anlat diyor ahvalini insanoğlunun.
Bardağıma şarap doldurmuşlar,
bakıyorum cıgaramın dumanına.
O iki cihanda dert ortağı olmuş,
kanayan yaraya kabuk bağlatmış derler.
Ben bir defa sevmişim onları,
tekmil hünerleri cemeden elleriyle.
Yoldaşlık etmişim yolculuklarında,
cana cân katmış söylediğim sözler,
cıgaramın ateşi ateş olmuş avuçlarına.
İhtimal ki şimdi çok uzaklarda,
yakmıştır ateşlerini çobanlar,
seyre dalmışlar ağacı, toprağı ve suyu.
Ne çare yüreğim konuşmak istiyor,
boşaldı önümde bardağım.
Bu saatte gece olmuştur elbet Bursa'da,
süt bakracında, buğday toprak altındadır.
Dağları duman sarmış yüceden.
Mahpushanenin kiremitlerine karşı bulutlar,

uzanacaklar sanırım dağlar arkasına.
Bir akar su geçiyor uykunun yanı başından,
silmiş hâfızadan fâni düşünceleri.
Haydi bir cıgara daha yak!
Gece başlamış kimi yerde top ateşiyle,
nemli rıhtımlara konan martılarla,
kimi yerde kaputu ıslak nöbetçiyle.
Evet, tekmil ateşi ve sükûniyle başladı gece..

II.

Bu saatte, kirli yatağına uzanmış bir adam,
dudaklarının arasında bir köylü cıgarası,
düşünüyor bir yangının önüne katılan insanları..
Hatıraları arasında daima yaşamakta,
Terkos gölüne çakıl taşıyanlar
ve patrona kafa tutan adamlar.
Demet demet ekinler ateşe verilmiş,
yakılmış hünerli ellerin kurduğu şehirler.
Yetimler, dullar, ihtiyarlar öldürülmüş,
mitralyöz ateşine tutulmuş delikanlılar,
halbuki onlar ölmeyi kabul etmemiştirler.
Mavzer, kurşun, kan ve terle yuğrulan,
üç baş soğan, bir kara somun için,
ondört saat çalışanların var olduğunu söylüyor.

III.

Turnayı saldık Kuruçeşme'den,
kanadı kırık cefâkâr turnayı.
Kendimizi bir garip kişi bilip sual ettik,
vatan deyip onsekiz saat sayan dostları.
Dağlar, taşlar yol vermeyebilir,
bu tank ve motör asrında.

Ölmek kolay, lâkin biz kolay ölmeyiz,
yaşamaktan yana nasırlı avuçlarımız.

Yüreğim parçalanıyor turnanın süzülüşüne,
kanlı bir asker esvabı görmüş gibi.
Evet sâkin değilim, çok konuşacak bu yürek.
Bu akşam sebil edecek aşkımı kalbim,
bir kenar mahalle çeşmesi kadar.

Bilirim benden yanadır bütün çalışanlar,
sırları çoktandır mâlum olmuş bana.
Mektuplarını okumuşum, siyasetten bahsetmişim onlara.
Cıgarama ateş getirmiş kahve ocağından.
Kundurama pençe vurmuş dört saatte,
Cuma, Pazar çalışan Âşık Sami.

Ayni memeden süt emmediğiniz halde,
elbet tanırsın bu çehreleri Kâzım,
avuçlarını avuç bildiğin kadar.
Dünyanın geniş olduğunu söylemişler,
benim gibi Malrauks'ya kardeş diyen şairler,
belki de kara ekmek yedikleri için.
Bizim elden ele dolaşan kitaplarımız,

neşredilmemiş şiirlerimiz var.
Lâleden bahsetmediğimiz halde,
mısrâlarımızı ezberleyenler olmuş,
ne onlar bizim yaşımızı bilir,
ne biz onların sayısını.

Gün battı, efkâr dağıtıyor akşam,
yürek bu, susmaz, ümit ister, sabır ister.
Biraz sonra inecek yıkanmış caddelere,
kahrolmasını dilediğim zifiri - karanlık!

Bir kardeş sofrasında içtiğimiz akşamlar,
dile gelmiş senin "dokuz nüfuslu Gümrükçü"
ve cıgaramıza kibrit çakmış "garson Nuri".

Ne kadar çok insan sevdik,
yarın doğacağ güneşi düşünerek.
Dünya güzel, hele bir sıcak somun,
bir kâse çorba, bir demet gül.
İnadına çok yaşasın isterim insanlar,
sevsinler birbirlerini yürekten,
aziz bilsinler çalışmayı ve hürriyeti.

Düşünürüm boşalmış bardağımın karşısında,
Barselon'a seyahat eden "talihsiz Yusufu",
demir alıp, yelken açtığı halde,
karşı kıyıya varmadığını rivâyet ediyorlar.
O halde bir gemi daha indirilsin kızaktan,
yırtılmaz yelkenler takılsın direklerine.

Neylersin gene düşünceye daldım,
İşte tekrar görüyorum onları.

Kimisi sarı saçlı, bizim osman gibi,
şayak ceket, pantolon giyer yaz kış.
Kimi ocakcılık ediyor, "Of" kahvesinde,
yemek içmek dahil, haftalık on liraya.
Kimi sakadır, on iki saat su taşır mahalleye.
Kimi berber, kimi usta, kimi çırak,
saymakla bitmez bunlar dostum Kâzım!..

"bahar"

Bu şiir, ilk kez "Yürüyüş" dergisinde yayımlandı, "Bahar Çıkmış Yola" adıyla.

(Y. 29 Nisan 1943. Sayı 15. Arka kapak şiiri)

Hürriyet kitabında da şiirin adı "Bahar Çıkmış Yola"dır.

Kitaptaki şiirin adı "bahar"

Yağmurla yüklü bulutları
ve kabarmış ıslak toprakları
ve ağılları dolduran kuzularıyla,
bahar çıkmış yola.
(H.1945. S: 21)

yağmurla yüklü bulutları
kabarmış ıslak toprakları
ağılları dolduran kuzularıyla
bahar çıkmış yola
(1979)

Bırak taze,
bırak sonsuz,
bırak çoktandır uykusuz,
yeşil tabiatı sevgilim.
(H. 1945)

bırak taze
bırak sonsuz
bırak çoktandır uykusuz
yeşil doğayı sevdiğim
(1979)

beş kıt'ayı sarsan toplarıyla,
bahar çıkmış yola.
(H.1945. S: 22)

beş ülkeyi sarsan toplarıyla
bahar çıkmış yola
(1979)

Bir defa dolmamış gözlerin,
ölüm haberleriyle.
(H. 1945)

bir kez dolmamış gözlerin
ölüm haberleriyle
(1979)

Yalan değil sevgilim
hasta bülbüller ölmüş.
(H. 1945)

yalan değil sevdiğim
hasta bülbüller ölmüş
(1979)

"hayır affetmiyorum sevgilim"

Bu şiir ilk kez,"Harp Bitti"başlığıyla"Ant"dergisinde yayımlandı. (A.16 Mayıs 1945. Sayı 5.)

Ne kadar çok bahsetmiş olsalar,
insanoğluna yaşamaktan, hürriyetten,
gün batmadan bir akşamüstü,
veya karanlık ve bulutlu bir öğle vakti,
terketmişlerdir sevmeyi, havayı ve suyu.
(Hürriyet, 1945. S:23)

ne kadar çok sözetmiş olsalar
insanoğluna yaşamaktan hürriyetten
gün batmadan bir akşamüstü
ya da karanlık bulutlu bir öğle vakti
ayrılmışlardır sevmekten havadan sudan
(1979)

Bir gece sabaha karşı hudutlar aşılmış,
tekmil nöbetçiler öldürülmüş olur.
(H. S:24)

bir gece sabaha karşı sınırlar aşılmış
tüm nöbetçiler öldürülmüş olur
(1979)

veya dökecekti asmalar yapraklarını.
Aziz yaşamak kurşuna dizilmesine rağmen,
ana rahmine düşmüş olacak yüzlerce insan,
Lyon'lu ipek işçisi artık türkü söylemez,
dağbaşlarını gece sardığı halde
ve karşıdaki mevzilerin susturulmasına rağmen.
(H.)

ya da dökecekti asmalar yapraklarını
kutsal yaşamak kurşuna dizilmesine rağmen
ana rahmine düşmüş olacak yüzlerce insan

lyonlu ipek işçisi artık türkü söyleyemez
dağbaşlarını gece sardığı halde
karşıdaki mevzilerin susturulmasına rağmen
(1979)

Onların son sözleri ulaştırılmaz,
hürriyeti aziz bilen ana ve babaya.
(H.)

onların son sözleri ulaştırılamaz
hürriyeti kutsal bilen ana babaya
(1979)

Belki bir saat, belki yedi saat sonra,
tekmil meskûn yerler kurtarılmış olur,
bir daha gadredilmez insanoğluna.
(H.)

belki bir saat belki yedi saat sonra
tüm köyler kurtarılmış olur
bir daha kıyılmaz insanoğluna
(1979)

Ukrayna'da maden işçisi, Girit'te gemici
Belgrat'ta üniversite talebesi.
(Ant. 1945)

Ukrayna'da maden işçisi, Girit'te gemici,
Belgrat'ta üniversite talebesi, Çin'de ırgat.
Bir ölüm rüzgârı katmış önüne,
hürriyeti seven bütün insanları.
(H. S: 25)

belgrat'ta üniversite öğrencisi, çin'de ırgat
bir ölüm rüzgârı katmış önüne
hürriyeti tutan bütün insanları
(1979)

Dudaklarında daussıla, gözlerinde kin.
(H.)

dudaklarında özlem gözlerinde kin
(1979)

İkinci dünya harbinin çocukları,
yaşamak hakkınız hürriyet gibi aziz olsun!..
(H.)

ikinci dünya savaşının küçük çocukları
yaşamak hakkınız hürriyet gibi kutsal olsun
(1979)

Bundan sonraki şiirler *Hürriyet* (1945) yapıtındaki II. Bölümde bulunan şiirlerdir:

"istanbul'a yolculuk"

Bu sırada tütmektedir dumanı
sahilde yakılan ateşlerin.
(*Hürriyet* 1945. S: 28)

bu sırada tütmektedir dumanı
kıyıda yakılan ateşlerin
(1979)

Bu saatte avuçları yanıyor,
tekmil fındık dibi çapalayanların.
(H.S: 29)

bu saatte avuçları yanıyor
tüm fındık dibi çapalayanların
(1979)

Bu türkü hazindir, teselli vermez,
lâkin ölümden söz açtığı görülmemiş,
yalnız yaşamaktan bahsetmiş insanoğluna.
(H.)

bu türkü hazindir avutmaz
lakin ölümden söz açtığı görülmemiş
yalnız yaşamaktan söz açmış insanoğluna
(1979)

ve bir sarsılma hisseder her canlı,
(H. S:30)

bir sarsılma duyar her canlı
(1979)

gözleri ıslak, kanadı yoluk daussıla.
(H.)

gözleri ıslak, kanadı yoluk özlem
(1979)

insana yeni bir seyyahatten bahsediyor,
ama muhayyel bir seyyahatten değil.
(H.)

insana yeni bir yolculuktan söz ediyor
ama düşte kalan bir yolculuk değil
(1979)

avdet etmektedir yedi tanesi,
(H.)

geri dönmektedir yedi emekçi
(1979)

Nakledilecek gurbet sofrasında,
(H.)

anlatılacak gurbet sofrasında
(1979)

ihtimal aşktan ve hürriyetten bahsedecekler.
(H. S: 31)

herhalde aşktan söz açacaklar
(1979)

yeni urbalar ve göğüslerinde ümit.
Diğerlerinde küllenmiş artık,
insanoğlunu yakan daussıla ateşi.
(H.)

yeni urbalar göğüslerinde umut
öbür arkadaşlarda küllenmiş artık
insanoğlunu yakan özlem ateşi
(1979)

avuçlarında yaşamamış deniz kokusu,
lâkin hissetmişlerdir demirin sertliğini.
(H.)

avuçlarından uçup gitmiş deniz kokusu
ama duymuşlardır demirin sertliğini
(1979)

"bafralılar"

Bu şiir ilk kez "Ant" dergisinde yayımlandı.
(A. 1 Mayıs 1945. Sayı 4)

Turnayı saldık haber'ilen
(*Hürriyet* 1945. S:32)

turnayı saldık mektup ile
(1979)

Ve bu beyaz köpüklü deniz
(H.)

bu beyaz köpüklü deniz
(1979)

lâkin kanatları beyaz değil
(H.S: 33)

ama kanatları beyaz değil
(1979)

turna melûl süzülürken
(H.)

turna boynu bükük süzülürken
(1979)

Lâkin bilekleri sızlıyormuş geceleri
maden amelesinin çamaşırından sonra.
(H.S: 34)

ama bilekleri sızlıyormuş geceleri
maden işçisinin çamaşırından sonra
(1979)

Gene söylemeye başladılar
o mükemmel daussıla türküsünü.
(H.)

gene söylemeye başladılar
o güzelim özlem türküsünü
(1979)

avuçlarımızın mübarek terini.
Sarı öküz haçzedildikten sonra,
(...)

selâmetledi bizi üç yol ağzında.
gayri bir kerre düşmüşüz yollara.
(H.)

avuçlarımızın kutsal terini
sarı öküz satıldıktan sonra
(...)

uğurladı bizi üç yol ağzında
gayri bir kez düşmüşüz yollara
(1979)

"alpıköy"

Bu şiir ilk kez "Pınar" mecmuasında yayımlandı. "Fabrika I" (Alpıköy) başlığıyla. (P. Sonkânun (Ocak) 1944 Sayı 4 S: 77)

Bir step çalısı gibi taşlara sarılmış
(*Hürriyet* 1945. S: 35)

bir bozkır çalısı gibi taşlara sarılmış
(1979)

yüz otuz haneli Alpıköy
(H.)

yüz otuz evli alpıköy
(1979)

Bayırları taşlı kel dağlar
Vadilerinde memeleri sütsüz keçiler koşar,
(H.S: 36)

bayırları taşlı kel dağlar
buralarda memeleri sütlü keçiler koşar
(1979)

Nemli ağaçları ve ıslak çınar yaprakları
Ve gittikçe uzakta kalan Alpıköy.
(P.)

Nemli ağaçlar ve ıslak çınar yaprakları
gittikçe uzakta kalan Alpıköy.
(H.)

gecede ıslanmış çınar yaprakları
gittikçe uzakta kalan alpıköy
(1979)

mütevekkil insanlar uzanmıştılar,
(H.)

tanrıya bağlanmış insanlar uzanmıştılar
(1979)

Ve tenhalaşmış tozlu yollar
(P.)

tenhalaşmış tozlu yollar
Kırık bir dal kadar yaşamaktan mahrum,
(H.)

tenhalaşmış tozlu yollar
kırık bir dal kadar yaşamaktan yoksun
(1979)

bir gurbet türküsü kadar merhametli
(H.)

bir gurbet türküsü gibi acımalı
(1979)

haczedilmiş danalar yürüyor şimdi
(H.)

el konmuş danalar yürüyor şimdi
(1979)

ahşap köprünün direklerine yaslanarak
(H. S:37)

tahta köprünün direklerine yaslanarak
(1979)

diğeri sırtında taşıdı tuğlaları
(H.)

öbürü sırtında taşıdı tuğlaları
(1979)

bir hafta sıcak tuttu bacaklarının harareti,
(H.)

ir hafta sıcak tuttu bacaklarının ateşi
(1979)

dam aklarında tadını hatırladıkları,
bir m yvanın teması var.
(H.S: 38)

damaklarında hatırladıkları
bir meyvenin tadı var
(1979)

"korkaksu" köyü

Şimdi tekmil işçiler uykudadır,
sureti ahvalini ayan etmiyor gece.
(H. 1945. S:40)

Düzeltilmiş yeni dosyada "tekmil" sözcüğü yerine "tüm" sözcüğü konmuş, alttaki dize ise çıkartılmış.

şimdi tüm işçiler uykudadır
(1979)

Ve namını ipka kılan Korkak Su
(H.)

Karanlıkta adını söyleyen "korkaksu"
(1979)

dilinde bir hasret türküsü var
(H.)

dilinde bir özlem türküsü var
(1979)

Anlatılmıştır ona herkesin müşkülü,
mâlum ona, toprağın ve insanın hâli.
(H.)

anlatılmıştır ona herkesin derdi
açık ona, toprağın insanın hali
(1979)

Ve demir parmaklıklı pencereler haber vermez,
(H.)

demir parmaklıklı pencereler haber vermez
(1979)

eğilirler toprağın verdiği mahsule.
(H.S: 41)

eğilirler toprağın verdiği berekete
(1979)

yeryüzünde çalışanların iki tanesidir.
Yanık çehrelerinde okunur,
kolların ve bacakların çektiği eziyet.
Senenin altı ayını Merinos fabrikasında,
parmaklarının marifetini makinalara bırakırlar.
(H.)

yeryüzünde çalışanların iki tanesi
yanık yüzlerinde okunur
kolların bacakların çektiği acı
yılın altı ayını merinos fabrikasında
parmaklarının hünerini makinelere bırakırlar
(1979)

Erkekleri yağız ve cesur kişilerdir.
(H.S: 42)

erkekleri yağız ve yiğit kişilerdir
(1979)

zamanı-evaildenberi hürriyeti.
(H.)

taa öteden beri toprak özlemini
(1979)

"manavgatlı ismail"

kışın deli deli akan bir çay vardı.
(H. 1945. S: 43)

kışın deli deli akan bir çay vardır.
(1979)

kimi beyaz donlu cesur ve zalim
Kimi "karalar" değirmenindeki vak'adan,
onbeş yıl Gönen mapushanesinde yatmış,
kırksekiz yaşında doldurmuştur çilesini.
(...)
mavi renkli cam bilezikler.
(H.S: 43-44)

kimi ak donlu yiğit ve uysal
kimi "karalar" değirmenindeki olaydan
on beş yıl gönen damında yatmış
kırk sekiz yaşında doldurmuş çilesini
(...)
mavi renkli halhallar
(1979)

Tarlada doğmuştu ama,
tarlada ölmek istemezdi.
İsterdi ki bu yetmiş iki çift kolun,
on günde yaptığı işi,
bilcümle toprağa ve güneşe hükmeden
ve kara taşı sıksa su çıkaran demir ve çelik,
gün "Çalıoba"dan yükselip,
"İncirli Dağı"na kavuşuncaya kadar yapsın.
(H.)

tarlada doğmuş ama
tarlada ölmek istemez
ister ki bu yetmiş iki çift kolun
on günde yaptığı işi
tüm toprağa hükmeden
kara taşı sıksa su çıkaran demir çelik
gün "çalıoba"dan yükselip
"incirli dağı"na kavuşuncaya dek yapsın.
(1979)

Ve onun avuçları ve bilekleri
(H.)

onun avuçları bilekleri
(1979)

bütün canlı mahlûkat
(H.S:45)

tüm canlı yaratıklar
(1979)

işte o vakit kadın, çocuk ve erkek
yağmur yiyen toprak gibi ayaklanır.
(H.)

işte o vakit kadın çocuk ve erkek
bütün gün tütün çapalar tarlada
(1979)

ve taze soğan ve su ve kara ekmek.
Şimdi gözlerde çalışmanın en umutlu pırıltısı,
(H.)

taze soğan su ve kara ekmek
gözlerde çalışmanın en umutlu pırıltısı
(1979)

Zihnen hesabederdi Manavgatlı
(H.)

kafadan hesap ederdi manavgatlı
(1979)

Yoksa bırakmak mı lâzım Tahsinin meyhanesinde,
on günlük kol ve bacak kuvvetini?
(H.)

yoksa bırakmak mı gerek tahsin'in meyhanesinde
on günlük kol ve bacak gücünü
(1979)

Kadınlara yarım lira ile öderler,
toprağın o muazzam bereketini.
(H.)

kadınlara yarım lirayla öderler
toprağın o koca bereketini
(1979)

"ali'ye ithaf"

çıkıyor hafızasının yokuşundan
(*Hürriyet* 1945. S: 47)

çıkıyor belleğinin yokuşundan
(1979)

bilekleri kelepçeli götürülmüştü.
Yalnız bir çıkın tutuşturmuşlardı eline.
(H.)

bilekleri kelepçeli götürülmüştür
yalnız bir çıkın tutuşturmuşlardır eline
(1979)

cahil fakat merhametliydiler.
(H.)

cahil fakat merhametli
(1979)

Ben bu ağrıyı ilk defa
(H.)

ben bu ağrıyı ilk kez
(1979)

"yalnız sen değil"

Hürriyet yapıtının son şiiri olan "yalnız sen değil", "Yelken" dergisinde bazı değişikliklerle yayımlanmıştır. (Yel. Sayı 71.1963 Ocak. S: 29)

Baştaki dizelerdeki 've'ler kaldırılmıştır. Öbür ayrımlar ise daha aşağıda verilmiştir:

Bu gece tek başıma ve karanlıktayım.
Affet beni, biraz kalbimi dinleyeceğim.
Gerçi ne varsa, hürriyet, keder ve aşk,
bu katı ve hassas yürekte hepsi mevcut.
(*Hürriyet* 1945. S: 50)

Bu gece tek başıma karanlıktayım
Affet beni biraz kalbimi dinleyeceğim
Gerçi ne varsa hürriyet keder aşk
Bu katı hassas yürekte hepsi mevcut
(Yel.)

bu gece tek başıma karanlıktayım
bağışla beni biraz kalbimi dinleyeceğim
gerçi ne varsa hürriyet keder aşk
bu katı duygulu yürekte hepsi var
(1979)

saatlerce onlara dair konuştuğumu bilirim
(H.)

saatlerce onları konuştuğumu bilirim
(1979)

ilk defa seven bir yüz, umutlu bakışlarıyla,
konuşmaya başladı işte tekrar..
(Yel.) (H.S: 51)

dizelerinden sonra gelen şu dört dize "Yelken" dergisinde ve yeni nüshada yok.

"Beş oğlunu kaybeden Çapek'in "Ana"sı,
Prağ'da çığlıklarını dinliyor Avrupa'nın.
Madrit'e doğru yola çıktık "Espoir" ile birlikte.
Kanlı kara gömlekliler kayboldu ufukta."
(H.)

İlk kez seven bir yüz umutlu bakışlarıyla
(1979)

Ben de çok istiyorum aşka dair konuşmayı
lâkin Çin'de daha kurtarılmamış şehirler var.
(H.)

Ben de çok istiyorum aşka dair konuşmayı
Ama Asya'da daha kurtarılmamış şehirler var.
(Yel.)

ben de çok istiyorum aşktan konuşmayı
ama çin'de daha kurtarılmamış şehirler var
(1979)

Her üç şiirdeki yukarıya aldığım bu iki dizeden sonra gelen şu üç dize "Yelken"deki şiirde yok.

Çekik gözleri, örgülü saçlarıyla biliniyorlar.
Binlerce hektar araziye pirinç ekilir,
gene binlerce hektar toprağı su basmış derler
(H.)

orada binlerce hektar araziye pirinç ekilir
(1979)

Her sabah güneşle beraber işbaşı ederler
Bıçakçı Süleyman ve Yeşiltulumbalı Ahmet.
(H. ve 1979).

Her sabah güneşle beraber işbaşı ederler
Kaynakçı Süleyman Dalgıç Ahmet.
(Yel.)

Cömert yürekleri, tertemiz bakışlarıyla
hikâyesini anlatmışlardır Manavgatlı İsmail'in,
bir öğle paydosunda veya soğuk bir akşamüstü,
Çok zaman teselli etmiştir onları mısralarımız.
(H.)

Cömert yürekleri, tertemiz bakışlarıyla
Hikâyesini anlatmışlardır Ateşçi İsmail'in
Bir öğle paydosunda ya da soğuk bir akşamüstü
Çok zaman teselli etmiştir onları mısralarımız
(Yel.)

cömert yürekleri tertemiz bakışlarıyla
hikâyesini anlatmışlardır manavgatlı ismail'in
bir öğle paydosunda ya da soğuk bir akşamüstü
çok zaman avutmuştur onları mısralarımız
(1979)

Kilometrelerce yol kateden kamyonlar
(H.S: 52)

Kilometrelerce yol aşan kamyonlar
(1979)

Tuna üzerinde Feribot işletenler, Dok amelesi
Düşman elindeki köprüleri atan vatanseverler.
Cherbourg'ta mitralyöze göğüs veren çavuş Henri.
velhasıl bütün hürriyet müdafileri,
sizler en aziz hatıralarım arasındasınız.
(H.)

Velhasıl bütün hürriyet savaşçıları
(Yel.)

tuna üzerinde feribot işletenler dok işçisi
düşman elindeki köprüleri atan yurtseverler
cherbourg'ta mitralyöze göğüs veren çavuş henri
velhasıl bütün hürriyet savaşçıları
sizler en kutsal anılarım arasındasınız
(1979)

DAĞDA ATEŞ YAKANLAR KİTABI ÜZERİNE

Ömer Faruk Toprak'ın üçüncü şiir kitabı *Dağda Ateş Yakanlar* "Seçilmiş Hikâyeler Dergisi" şiir özel baskısı olarak 1955 yılında 4000 adet basılır. Büyük boy, 36 sayfa olan Nuri İyem ile Kemâl İncesu'nun desenlerinin süslediği bu yapıtta yirmi şiir vardır. Eleştirmenlerce Toprak'ın şiirinde bir aşama olarak gösteriliir. Ataç, Nâzım Kemâl, Fahir Onger, Ahmet Oktay, Ahmet Köksal, Halim Yağcıoğlu kitabı öven yazılar yazmışlardır. O sırada Dinar'da yayımlanmakta olan "Şairler Yaprağı"nda açılan bir soruşturmada, *Dağda Ateş Yakanlar,* o yılın en beğenilen şiir kitapları arasında gösterilir. "Seçilmiş Hikâyeler Dergisi" o yıl bu dizide dört şiir kitabı yayımlamıştır. Kitapların özgün biçimleri de, içerikleri gibi uzun süre unutulmamıştır.

Ö. Faruk Toprak, kitaptaki (1955) "Dağda Ateş Yakanlar" şiiriyle "Sabır" şiirini, bu kitapta birleştirmiş "Dağda Ateş Yakanlar" adıyla tek bir şiir yapmıştır. Bu nedenle yapıttaki 20 şiir 19'a inmiştir.

Bu yapıta giren şiirlerde büyük harf kullanılmamıştır.

DAĞDA ATEŞ YAKANLAR KİTABI VE İÇİNDEKİ ŞİİRLER ÜZERİNE KAYNAKÇA

Yazının Adı	*Yazarın Adı*	*Yayımlandığı Yer*	*Sayı*	*Tarih*
İki Şiir Kitabı		Cumhuriyet		13.4.1955
Günce	Nurullah Ataç	Son Havadis		17.4.1955
Dağda Ateş Yakanlar	Samim Kocagöz	Yeditepe	85	15 Mayıs 1955
Dağda Ateş Yakanlar	Nâzım Kemâl	Yeni Sabah		23 Mayıs 1955
Dağda Ateş Yakanlar	Ahmet Arkon	Şimdilik	5	Mayıs 1955
Dağda Ateş Yakanlar	Ahmet Oktay	Yeditepe	86	15 Haziran 1955
Dağda Ateş Yakanlar	Fahir Onger	Yeni Ufuklar	21	Haziran 1955
Dağda Ateş Yakanlar	Ahmet Köksal	Şairler Yaprağı	15	Eylül 1955
Dağda Ateş Yakanlar	Halim Yağcıoğlu	Varan	11	4 Ekim 1955
Ö. Faruk Toprak'ın Yeni Kitabı	Tahir Alangu	Yön		23. 9. 1966
	Zühtü Bayar	Türk Solu	42	3.9. 1968
Dağda Ateş Yakanlar	S. Soran	Kaynak	107	Haziran 1955
Üç Eser Hakkında	Nusret K. Otyam	Kaynak	113	Haziran 1956

"ağır..."

"Ağır" şiiri ilk kez "Seçilmiş Hikâyeler Dergisi"nde, "Collision Şiirleri" adı altında çıkmıştır.
(SH D Ekim - Kasım 1955. Sayı 45 - 46. S: 31)

Kenara çekilip biraz duruyoruz
(*Dağda Ateş Yakanlar* 1955. S: 5)

kenara çekilip biraz durduk
(1979)

Hep böyle uzaktan bakmıyacağız saadete
(DAY.)

hep böyle uzaktan bakmayacağız mutluluğa
(1979)

"sen katı yürekli müz"

İlk kez "Seçilmiş Hikâyeler Dergisi"nde çıktı. Altta şöyle bir not vardır: "Şairin, yayınlarımız arasında çıkacak *Dağda Ateş Yakanlar* adlı şiir kitabından."
(SHD Temmuz 1954. Sayı 30. S: 39)

"benim sarı başağım"

Bu şiir ilk olarak "Kaynak" dergisinde yayımlanmıştır.
(K. 15 Ocak 1953. Sayı 71. S: 37)

Aynı sayfada baştaki iki kesek'in İngilizce çevirisi de var. O çeviriyi olduğu gibi aldım:

MY SUNNY SPIKE

You, the radiation to my eyes, you my green leave
You, the Aroma in your own hair of fresh carnations
You are, the blue falling down to my window frame
Hush... You will soon be in the wind.

The fresh May flowers soon will occupy the room
You, my first felt pain, my first bleeding wound
I am in a vehement love, and so passionate
If I let my emotions free, my hands will tremble
Wait for me not, it is not easy to be calm
Different are my verses and different is my pronouncing poetry
As you bristle for a moment and close your eyes
You have a mood in taciturnity, that I am aware of
Bird that rest on the end of the branch speak to me
Speak of my town where rain drops fall on the roof
Speak to me, of the window with fallen plaster

Çeviren: İlyas Halil

"ılık bir nehir akıyor"

Bu şiir ilk kez "Seçilmiş Hikâyeler Dergisi"nde çıkmıştır. (SHD. Haziran 1954. Sayı 29. S: 28)

Şiirin altında şu not vardır:

"Yayınlarımız arasında çıkacak olan *Dağda Ateş Yakanlar* şiir kitabından"

"benim yüreğim"

Bu şiir ilk "Benim Kalbim" adıyla "Kaynak"ta yayımlanmıştır.

(K. 1 Ekim 1953. Sayı 84. S: 70)

Kitaptaki şiirin başında şu dize var:

"Gülümse ey iç açıcı serin soluklu toprak"
Walt Whitman

Ergin çağımın titremelerini duyuyorum
Benim kalbim okyanus dalgaları gibi
Yıllardır hürriyet kıyılarına çarpıyor
Sen ağır ve merhametsiz aşkım
Dinle biraz Akdenizin anlattıklarını
(DAY S: 10)

o an ergin çağımın titremelerini duydum
oysa benim kalbim okyanus dalgaları gibi
yıllardır özgürlük kıyılarına çarpıyor
sen ağır ve acımasız halk aşkım
dinle biraz akdeniz'in anlattıklarını
(1979)

Ozan, şiirin son dizesinden önce bir yeni dize koymuş:

İşte yaklaşıyor sab ıhın ilk saatleri
Biraz daha yavaş çarp kıyılara Akdeniz
(DAY.)

İşte yaklaşıyor sabahın ilk dakikaları
sesleneceğim sana biraz sonra
— daha yavaş çarp kıyılara akdeniz

"nerde olursan ol..."

Sadece son dörtlüğün ikinci dizesindeki "kaybetmedim" sözcüğü "yitirmedim" olmuş.

Yenilsek de açık kalmalı kapılarımız
Kaybetmedim bir gün bile umutlarımı
(DAY.)

yenilsek de açık kalmalı kapılarımız
yitirmedim bir gün bile umutlarımı
(1979)

"bütün mutluluk şarkıları senin"

Bu şiir ilk kez "Bütün Neşeli Şarkılar Senin" adıyla "Seçilmiş Hikâyeler Dergisi"nde çıkmıştır.
(SHD. Ağustos 1954. Sayı 31. S: 42-43)

Altta şu not vardır: "Şairin yayınlarımız arasında çıkacak *Dağda Ateş Yakanlar* adlı şiir kitabından".
Kitapta şiirin adı aynıdır. Yeni nüshada ise "bütün mutluluk şarkıları senin" adını koymuştur ozan. İki şiir arasındaki ayrımları aşağıda belirtiyorum:

Sıcak bir umut sarar kalbimi
(DAY. S: 13)

Sıcak bir umut sarar yüreğimi
(1979)

Birden havalanır kuşlar
Bütün neşeli şarkılar senin
(DAY.)

birden havalanır kuşlar
bütün mutluluk şarkıları senin
(1979)

İşte bir anda ölmek veya yaşamak
(DAY.)

işte bir anda ölmek ya da yaşamak
(1979)

Pencereler açık denize karşı
Kalbimize âşina bir türkü tutturmuş
Yelkenleri kurutan İstanköylü balıkçı
(DAY.)

pencereler açık denize karşı
"bir adam ve kadın" [1] başlıklı türküyü tutturmuş
yelkenleri kurutan İstanköylü balıkçı
(1979)

Avuçlarında her zamanki sıcak memleket
(DAY.)

avuçlarında her zamanki sıcak ülke
(1979)

"böyle her akşam"

Bu şiir olduğu gibi bu yapıta alınmıştır.

"açıl bana"

Bu şiir ilk kez, "AÇIL BANA" adıyla "Seçilmiş Hikâyeler Dergisi"nde "Collision Şiirleri" başlığı altında yayımlanmış-

[1] "Bir Adam ve Kadın" başlıklı türkü B. Brecht'in yazıp bestelediği bir parçadır

tır. Sayfanın bir yanında bu şiir, öbür yanında kitabın ilk şiiri olan "AĞIR"vardır.

(SHD. Ekim-Kasım 1955. Sayı 45-46. S: 30)

Yeşilırmakla beraber akıyorum
(DAY.)

yeşilırmakla birlikte akıyorum
(1979)

"biraz ışık..."

İlk olarak, "biraz ışık" başlıklı şiir "Şairler Yaprağı" dergisinde yayımlandı.

(ŞY. Şubat 1955. Sayı 10. S. 2)

Yeni nüshada şiirin başlığı tırnak içine alınmış:

Kız gibi topraklarım gerinir bulutlara karşı
(DAY. S: 19)

Kız gibi gerinir topraklarım bulutlara karşı
(1979)

"yaşadık diyelim"

Bu şiir ilk olarak "Kaynak" dergisinde, "Yaşadık..." adıyla çıktı.

(K. Temmuz 1954. Sayı 96. S: 195)

Dağda Ateş Yakanlar yapıtında ve yeni nüshada şiirin adı "Yaşadık Diyelim"dir.

"çaresiz değil"

İlk kez "Fikir ve Sanat" dergisinde "Sensiz Olamam" adıyla yayımlanmıştır.

(F. ve S. 5 Nisan 1950. Sayı 2. İlk sayfa.)

Sonra bu şiir Yeni Asır gazetesinin sanat sayfasında "Çaresiz" adıyla yayımlanmıştır.

(YA. 16 Nisan 1954. S: 4)

Dağda Ateş Yakanlar yapıtında bu şiirin adı "Çaresiz" yeni nüshada "çaresiz değil"dir.

Sen orada masa başında hareketsiz lâkin umutlu
Aynen dünyanın konuşmıyan insanları gibi susuyorsun
(F. ve S. DAY. S: 21)

Sen orada masa başında hareketsiz lâkin mutlu
Aynen dünyanın konuşmıyan insanları gibi susuyorsun
(YA.)

sen orada masa başında hareketsiz ama umutlu
tıpkı dünyanın konuşmayan insanları gibi susuyorsun
(1979)

İlk önce demire su veren eller için şiir yazdım
Sonra tutuk tutuk konuştu, yorgun kalbim
Anlattı kumral saçları elâ gözlerdeki kini.
(F. ve S.)

önce zeytin dalı söğüt yaprağı için şiirler yazacağım
sonra tutuk tutuk konuşacak yorgun kalbim

anlatacak kumral saçları elâ gözlerdeki kini
(DAY. ve 1979)

Benim asfalt cadde üzerinde kendi kendine konuşan
Benim kısılmış idare lâmbası altında gazete okuyan
(F. ve S.)

Benim asfalt cadde üzerinde kendi kendine konuşan
Benim gece saat 10'dan sonra denizlere hâkim olan
Benim kısılmış idare lâmbası altında gazete okuyan
(YA. ve DAY.)

Bazen nefesim duracak kadar heyecanlanıyorum.
Kimse duymuyor boşuna feryatlarımız elâ gözlüm.
(F. ve S.)

Nefesim duracak kadar heyecanlanıyorum bazen
Kimse duymayacak boşuna feryatlarımız elâ gözlüm
(YA. DAY. 1979)

Benim asfalt cadde üzerinde kendi kendine konuşan
Benim gece saat on'dan sonra denizlere egemen olan
(1979)

"Benim gece saat on'dan..." diye başlayan dize "Sensiz Olamam" şiirinde yok.

Benim asırlardır karasabanla çift süren
(F. ve S. — YA)

Benim yüzyıllar karasabanla çift süren.
(DAY.)

benim yüzyıllardır karasabanla çift süren
(1979)

"dağda ateş yakanlar"

Kitapla aynı adı taşıyan bu şiir ilk kez, "Yığın" dergisinde "Vatan Şarkısı" adı altında yayımlandı.
(Yığ. 15 Kasım 1946. Sayı 4. S: 5)

Son bölüm, *Dağda Ateş Yakanlar* kitabında "Sabır" adı altında bağımsız bir şiir olarak sunulmuş.
"Dağda Ateş Yakanlar" şiiri kitaptaki öz ve biçimiyle "Şairler Yaprağı" dergisinde yayımlanmıştır.
(ŞY. Mayıs 1955. Sayı 13. S: 8)

"Vatan Şarkısı" "Dağda Ateş Yakanlar" ve "Sabır" şiirleri arasındaki ayrımları dize dize göstermektense şiirleri olduğu gibi aşağıya almayı yeğ tuttum.

VATAN ŞARKISI

Bir şafak vakti başlıyacak yolculuğumuz,
Cıgaramız sönmüş parmaklarımızda.
Düşünmemek mümkün mü gelecek günleri?
Bir başka makam üzre başlamış şarkılar..
Seslerini duyuyorum görmediğim şehirlerin,
milyonlarca insan karşılamış orda hürriyeti.
Şu mavi gökyüzü, bu ıslak asfalt caddeler.
Okyanus kıyıları ve işte yeşil sırtlı balıklar.
Say sayabildiğin kadar, hepsi yeryüzünde,
Onların hasretini sizler kadar kimbilir?
Hürriyet için çalışan bütün vatanseverler gibi,
korkusuz uyanacağınız sabahları düşünüyorsunuz..

Demir parmaklıklı pencerelerin arkasında,
başladı işte, akşam saatlerinizin hüznü.
Dile gelmiş bırak, dört duvar konuşuyor
Kimdir onlar!. diye sormayın bütün insanlar
Ben bilirim o hürriyetsiz sabahları
Gün doğmuş kuşlar cıvıldaşır dışarda.
Bir ince duman tüter bacalardan,
şakır şakır güneşle yıkanır kiremitler,
haberin olmaz, çiçek açmış yemyeşil dallardan.
Nasıl unutabilirim işte karşımdasın.
Dilimde hâlâ tadı var dudaklarının
ve yaşamak ne kadar mümkünse o kadar güzel!
Elbette hürriyet adına konuşmak kolay değil..
İstemem artık, göz yaşı, korku ve keder,
yalnız aydınlık bir dünya için konuşacağız.
Bilmem sen de bunları düşünüyor musun?
Yaşamak sade ıstırapla, kanla yoğrulmamış.
Bir defa da alınterinin, saadetin hakkını düşün..
Düşün zafer türkülerini, düşün sulh adına atılan topları!

Bazen, yıldızsız gecelerde seni düşünürüm Anadolu!
Gizlice nefes almaktadır ışıksız köylerin.
Ölümle beraber bütün çalışanlar dökülmüş yollara.
Yağmur çiseler dar sokaklı şehirlerine.
Nasıl beklemesin kırkbin köy, dörtyüz kasaba?
Ağır ağır yaklaşan aydınlık günleri..
Her sabah haber sorarsınız, gümüş kanatlı kuştan..
Artık âşinanız olmuştur esmer duvarlar.
Sabır birikmiş gözlerinizde yaş yerine.
Biliyorum, bir duman gibi tütüyor karşınızda,
geniş caddelerde hürriyetle bareber yürümek..
İşte Galata rıhtımı, en kalabalık saati köprünün.

Farkında mısın, Balıkpazarında bütün dükkanlar açık.
Göğüs dolusu hasreti var onların şimdi,
Bütün hür yaşıyan insanlara karşı...

Şimdi *Dağda Ateş Yakanlar* kitabındaki şiiri olduğu gibi aktarıyorum: (S: 22-23)

DAĞDA ATEŞ YAKANLAR

— Bu saatte Kuzey Afrikanın
dağlarında ateş yakanlar var —

Bir şafak vakti başlıyacak yolculuğumuz
Cıgaralar sönmüş parmaklarımızda
Düşünmemek mümkün mü gelecek günleri
Bir başka makam üzre başlamış şarkılar
Seslerini duyuyorum görmediğim şehirlerin
Milyonlarca insan karşılamış orda barışı
Şu mavi gökyüzü bu ıslak asfalt caddeler
Okyanus kıyıları işte yeşil sırtlı balıklar
Say sayabildiğin kadar hepsi yeryüzünde
Onların hasretini sizler kadar kim bilir
Afrika kıyılarında çarpışan vatanseverler
Korkusuz uyanacağınız sabahları düşünüyorsunuz
Mavi salkımlı pencerelerin arkasında
Başladı işte akşam saatlerinizin hüznü
Dile gelmiş bırak dört duvar konuşuyor
Kimdir onlar diye sormayın bütün insanlar

Ben bilirim o cana kıyan sabahları
Gün doğmuş kuşlar cıvıldaşır dışarda
Bir ince duman tüter bacalardan

Şakır şakır güneşle yıkanır kiremitler
Haberin olmaz çiçek açmış yemyeşil dallardan
Nasıl unutabilirim işte karşımdasın
Dilimde hâlâ tadı var dudaklarının
Yaşamak ne kadar mümkünse o kadar güzel
Elbette özgür konuşmak kolay değil
İstemem artık gözyaşı korku ve keder
Yalnız aydınlık bir Afrika için konuşacağız
Bilmem sen de bunları düşünüyor musun
Yaşamak sade kederle kanla yoğrulmamış
Bir defa da alınterinin saadetin hakkını düşün
Düşün zafer türkülerini düşün barış adına atılan topları

Dağda Ateş Yakanlar kitabındaki "Sabır" şiirini aşağıya aldım. Bu şiir, bu yeni yapıtta "Dağda Ateş Yakanlar" şiiriyle birleştirilmiştir, "Vatan Şarkısı"nda olduğu gibi.

SABIR

Bazen yıldızsız gecelerde seni düşünürüm Anadolu
Gizlice nefes almaktadır ışıksız köylerin
Güneşle beraber bütün çalışanlar dökülmüş yollara
Yağmur çiseler dar sokaklı şehirlerine
Nasıl beklemesin kırkbin köy dörtyüz kasaba
Yaklaşan büyük çimento çelik fabrikalarını
Her sabah haber sorarım gümüş kanatlı kuştan
Artık âşinam olmuş dağda ateş yakanlar
Sabır birikmiş gözlerimde yaş yerine
Biliyorum bir duman gibi tütüyor karşınızda
Karacaoğlan'ın yaktığı türkülerle beraber yürümek
İşte Galata rıhtımı en kalabalık saati köprünün
Farkında mısın Balıkpazarında bütün dükkanlar açık

Göğüs dolusu hasreti var Afrika'nın şimdi
Bütün özgür yaşayan insanlara karşı

"mutluluk"

Bu şiirin adı *Dağda Ateş Yakanlar* kitabında "Saadetimiz" dir.

İlk olarak "Yeni Edebiyat" dergisinde yayımlanmıştır.
(YE. İkinci teşrin (Ekim) Sayı 25. S:3)

Çıkınımızı açıp esmer ekmek taze zeytin yiyelim
(YE. DAY. S: 25)

çıkınımızı açıp esmer ekmek siyah zeytin yiyelim
(1979)

"sen söyle ceylan"

Bu şiir ilk olarak "Fikir ve Sanat" dergisinde, "Sana İhtiyacım Var" adıyla çıkmıştır.
(F. ve S. 5 Mart 1950. Sayı 1. S: 2)

Daha sonra "Şairler Yaprağı" dergisinde, "Sen Söyle Ceylan" adıyla yayımlanmıştır.
(ŞY. Kasım 1954. Sayı 7. S: 3)

Konuşacak Madrit, konuşacak Selânik, Atina
(F. ve S.)

Konuşacak Madrit, konuşacak güneyli bir zenci
(ŞY.)

konuşacak madrit konuşacak afrikalı bir zenci
(DAY. 1979)

Kaç defa yaşamak için birleşmişti avuçlarımız
(DAY.)

kaç kez yaşamak için birleşmişti avuçlarımız
(1979)

Bir ayva dalına konmuş olan hicranlı bülbül
(F. ve S.)

bir ayva dalına konmuş özlediğimiz bülbül
(DAY. 1979)

Gerçi tek tesellim tek ümidim sen değilsin
(F. ve S.)

Gerçi tek tesellim tek umudum sen değilsin
(ŞY. DAY.)

gerçi tek avuntum tek umudum sen değilsin
(1979)

Avuçlarım sıcak olduğu müddetçe sen de varsın
Çiçek açan nar ağaçları çubuklarına su yürüyen asma
Hepsi mevcut dünyamızda nefes alıp veriyorlar
(DAY)

avuçlarım sıcak oldukça sen de varsın
çiçek açan nar ağaçları çubuklarına su yürüyen asma
hepsi var dünyamızda nefes alıp veriyorlar
(1979)

Dağda Ateş Yakanlar kitabındaki "Sen Söyle Ceylan" şiirinin başında şöyle bir özdeyiş var:

"Fırtınalı havalarda ruhum çılgınlaşıyor."
(Diderot)

"ağlayan nar"

Bu şiir ilk kez "Kaynak" dergisinde "Hele Biraz Daha Sabır!" adıyla çıktı. Daha sonra yayımlandığı dergiler, adları ve şiirin adı:

Dergi	*Şiirin adı*
"Kaynak" Mart, 1948. Sayı 3.S: 29.	Hele Biraz Daha Sabır!
"Fikir ve Sanat" Haziran 1950. Sayı 4 S: 1	Sabır...
"Seçilmiş Hikâyeler Dergisi" Eylül-Ekim 1954 Sayı: 32-33 S. 35	Ağlayan Nar Ağacı
Kitap	
Dağda Ateş Yakanlar, 1955	Ağlayan Nar Ağacı
Bu kitaptaki şiir, 1979	ağlayan nar

"Hele Biraz Daha Sabır" şiiri, "sabır" şiirinin aynıdır, ancak :

"Sen eli kolu bağlı sesi derinden gelen" dizesiyle başlayıp;
"Gelir elbet çatlamış dudaklarıyla saadet" dizesiyle biten ve "Sabır", "Ağlayan Nar Ağacı", "ağlayan nar" şiirlerinde ufak ayrımlarla var olan altı dizelik bölüm, bu şiirde yoktur.

Şiirler arasındaki ayrımlar:

Ağaçlar tomurcuklanmadılar henüz
Bense kalbim yorgun kollarım tâkatsiz
(DAY.)

ağaçlar tomurcuğa durmadılar daha
benimse kalbim yorgun kollarım güçsüz
fırtınadan kurtulmuş bir gemi gibiyim
(1979)

Tarlalar da insanlar gibi güneşi bekliyor
(DAY.)

tarlalar insanlar gibi güneşi bekliyor
(1979)

Sen eli kolu bağlı sesi derinden gelen
Sen aylardan beri köprüden geçmemiş üniversiteli
İşte böyle dostum her tarafta duvarlar
Hele biraz daha sabır çok sürmez gelir elbet
gelir elbet mavi salkımlı sabahlarıyla hürriyet
Gelir elbet çatlamış dudaklarıyla saadet
(F.ve S.)

Sen eli kolu bağlı sesi derinden gelen
Sen aylardan beri dağda ateş yakanlara hasret
İşte böyle dostum her tarafta umudun yeşerir
(SHD.)

"İşte böyle dostum her tarafta umudum yeşerir."
(DAY.)

Hele biraz daha sabır çok sürmez gelir elbet
Gelir elbet mavi salkımlı sabahlarıyla bahar
Gelir elbet çatlamış dudaklarıyla saadet
(SHD. DAY.)

sen eli kolu bağlı sesi derinden gelen
sen aylardır ateş yakanlara hasret
işte böyle dostum her tarafta umudun yeşerir
hele biraz daha sabır çok sürmez gelir elbet
gelir elbet mavi salkımlı sabahlarıyla bahar
gelir elbet çatlamış dudaklarıyla mutluluk
(1979)

Önce karşımızdaki duvarların hikâyesi
Sonra sütbeyaz kuşlar getirsin mektuplarını
Biraz hava biraz ışık isteyen vatanseverlerin
(K-F.ve S.)

Önce karşıdaki dağların hikâyesi
Sonra sütbeyaz kuşlar getirsin mektuplarını
Biraz hava biraz ışık isteyen Beethoven'in
(SHD. DAY.)

önce karşımızdaki köylerin öyküsü
sonra sütbeyaz kuşlar getirsin mektuplarını
biraz hava biraz ışık isteyen insanların
(1979)

"haber aldığım akşam"

Bu şiir ilk olarak "Ses" dergisinde yayımlanmıştır. (Ses.14.1.1948 Sayı 11)

Dünyamızın mes'ut geleceği için konuşmuş
(DAY. S:30)

dünyamızın mutlu geleceği için konuşmuş
(1979)

Gözlerim yaşarır hassaslaşır katı kalbim
Ne kadar tertemiz mısralar yazmak gelse içimden
(DAY.)

gözlerim yaşarır duygulanır katı kalbim
ne kadar direnen dizeler yazmak gelse içimden
(1979)

nasıl anladın içim ferahlamadı henüz
(DAY.)

nasıl anladın içim ferahlamadı daha
(1979)

Bilirim bütün vatanseverler onlardandır
(DAY.)

bilirim bütün yurtseverler onlardandır
(1979)

Ne dertler getirdi benim başıma bu mısralar
(DAY.)

ne dertler getirdi benim başıma bu dizeler
(1979)

Onlar bana ümitsizleri dost yapıp uzaklaşan
(Ses. 1948)

onlar bana umutsuzları dost yapıp uzaklaşan
(1979)

Hâlâ dudaklarında yarım kalmış saadetin çizgileri
(DAY.)

hâlâ dudaklarında yarım kalmış mutluluğun çizgileri
(1979)

Sizlerin bahtiyar olduğunuzu haber aldığım akşam
(DAY.)

sizlerin mutlu olduğunuzu haber aldığım akşam
(1979)

"ben affetmem"

İlk olarak "Yeni Sanat" dergisinde yayımlandı.
(YS.1 Aralık 1949. Sayı 2. S:2)

Sonra "Şairler Yaprağı" dergisinde çıktı.
(ŞY. 1 Temmuz 1954. Sayı 3. S:3)

Şiirler arasındaki ayrımlar:

Hürriyet için tekrar bin mısra yazabilirim
Unutmuyorum isimlerini ve hâtıralarını
Norveç'deki, Danimarka'daki vatanseverlerin.
Nasıl affedeyim darağacı kuranları
Hürriyeti duvar diplerinde kurşuna dizenleri...
(YS.)

Barış için tekrar bin mısra yazabilirim

Unutmuyorum isimlerini anılarını
Norveç'deki Danimarka'daki vatanseverlerin
Nasıl affedeyim darağacı kuranları
Özgürlüğü duvar diplerinde kurşuna dizenleri
(DAY. S: 32)

barış için tekrar bin dize yazabilirim
unutmuyorum adlarını anılarını
norveç'teki danimarka'daki yurtseverlerin
nasıl bağışlarsın darağacı kuranları
özgürlüğü duvar diplerinde kurşuna dizenleri
(1979)

Kolay değil aşkı ve hürriyeti terketmek
(YS.)

Kolay değil aşkı ve yaşamayı terketmek
(DAY.)

kolay değil aşkı ve yaşamayı bırakmak
(1979)

Bir defa ayağa kalkıp konuşma a başlarsam
(DAY.)

bir kez ayağa kalkıp konuşmaya başlarsam
(1979)

barış... geliyorsun biliyorum gümüş kanatlarınla
(YS.DAY. 1979)

Sulh geliyorsun biliyorum gümüş kanatlarınla
(ŞY.)

Yaşamak ve hürriyet inkâr edilmiyecek
(YS.)

yaşamak ve özgürlük inkâr edilmeyecek
(DAY. 1979)

Hürriyete dair söylenen mısralar
Her birinin çehresini hatırlıyorum;
(YS.)

Özgürlüğe dair söylenen mısralar
Herbirinin çehresini hatırlıyorum
(DAY.)

özgürlük üzerine söylenen dizeler
her birinin yüzünü anımsıyorum
(1979)

Bütün âşinaları alıp götürmüşler
(DAY.)

bütün tanıdıkları alıp götürmüşler
(1979)

Bomboştu Berlinin elektriksiz caddeleri
Bedbin değildim bütün bunlara rağmen.
Ben Türkiyeli demokrat şair
Ben geleceğe inanmış vatanseverlerin kardeşi.
Ben ağaç biçen, yük taşıyan, kazma sallayanların
Yaşamak hakkı ve emekleri adına konuşuyorum.
(YS.)

Bomboş Atina'nın elektriksiz caddeleri
Bedbin değilim bütün bunlara rağmen

Ben Türkiyeli demokrat şair
Ben geleceğe inanmış vatanseverlerin kardeşi
Ben ağaç biçen yük taşıyan kazma sallayanların
Yaşamak hakkı ve emekleri adına konuşuyorum.
(ŞY.)

Bomboş Atina'nın elektriksiz caddeleri
Bedbin değilim bütün bunlara rağmen
Ben Türkiyeli demokrat şair
Ben ağaç biçen yük taşıyan kazma sallayanların
Yaşamak hakkı ve emekleri adına konuşuyorum
Ben geleceğe inanmış vatanseverlerin kardeşi
(DAY. S: 33)

bomboş atina'nın elektriksiz caddeleri
karamsar değilim gene de
ben türkiyeli devrimci şair
ben geleceğe inanmış yurtseverlerin kardeşi
ben ağaç biçen yük taşıyan kazma sallayanların
yaşamak hakkı ve emekleri adına konuşuyorum
(1979)

"pencere camında seyre daldık"

Dağda Ateş Yakanlar yapıtının son şiiri olan "Pencere Camında Seyre Daldık" şiiri, ilk kez "Vatan Mahzun, Ben Mahzun" adıyla "Genç Nesil" dergisinde çıktı.
(GN. İzmir 1948. Sayı 4. S: 6)

Daha sonra "Varan" dergisinde "Pencere Camında Seyre Daldık" adıyla ön sayfada yayımlanmıştır.
(V.1. 3.12. 1954)

İzmir'de çıkan "Varan" adlı fikir-sanat-edebiyat gazetesinin ilk sayısındaki "Bizim Görüşümüz" sütununda (Önsöz) *Merhaba...* başlıklı bir yazı var. İmza: Özdemir Hazar Ö.F.Toprak'la ilgili olduğundan aşağıdaki paragrafları ordan aldım:

"Bu gazete biribirlerini hiç görmemiş ancak yazıları ile tanışan iki dost tarafından çıkarılmaktadır. Bu dost Ankara'da Ömer Faruk Toprak adında şiirleri ile tenkidleri ile kendine hayli isim yapmış bir sanatkârdır. Öteki mâlum, henüz bu alanda emekliyor.

(...)

Gazete çıkarmak fikrimi destekleyip en candan yardımını hiçbir menfaat gözetmeden yapan *şahsen tanımadığım dost* Ömer Faruk Toprak ve gazete ile yakından alâkadar olan bütün arkadaşlara sonsuz saygı ve gazeteyi ellerine alan pek kıymetli okuyuculara ilk olarak MERHABA !..

Özdemir Hazar"

Şiirler arasındaki ayrımlar:

GN. dergisindeki şiir şu dizeyle başlıyor:
"Tekrar kapandı üzerime kapılar."
Gerek DAY. kitabındaki, gerekse bu son yapıttaki şiirde bu dizenin yerini: "Ferah rüzgârlar şişirmiş yelkenleri" dizesi almıştır.

Hissediyorum biraz önce yağmur yağmış olmalı
(DAY. S: 33)

yağmur yağmış olmalı
(1979)

On ikinci dize olan "pencere camında seyre daldık" dizesi "Varan" dergisindeki şiirde yok. Şiire adını vermiş olan bu önemli dizeyi ozan çıkarmış ya da unutmuş olamaz. Hem de onsuz anlam çıkmıyor. Olsa olsa bir baskı yanlışıdır bu, kanımca.

Gemi direklerine çekilen bayraklarını.
(GN.)

Gemi direklerine çekilen bayraklarımızı
(DAY.)

Bir defa anlatmış olsanız çektiklerinizi
Dile gelir asırlardır duyduğunuz hüzün..
(G.N.)

Bir defa anlatmış olsanız çektiklerinizi
Dile gelir yüzyıllar duyduğunuz hüzün
(DAY.)

bir kez anlatmış olsanız çektiklerinizi
dile gelir yüzyıllar duyduğunuz hüzün
(1979)

"Genç Nesil" dergisindeki şu iki dizenin yerini;

Tekrar kapandı üzerime kapılar,
Artık yaklaşma rüzgâr, kâr etmiyor sözlerin.

Dağda Ateş Yakanlar'da ve bu yapıtta şu iki dize yer almıştır:

Ferah rüzgârlar şişirmiş yelkenleri
Bırak beni kalbim hep o hazin şarkılar
(DAY.)

ferah rüzgârlar şişirmiş yelkenleri
bırak beni yüreğim hep o hazin şarkılar
(1979)

Öbür ayrımlar:

Çok zamandır hasretim güneşli sahillere.
(DAY.)

çok zamandır hasretim güneşli kıyılara
(1979)

Saçlarında esvabında kuru ot kokusu
(DAY.)

saçlarında elbisende kuru ot kokusu
(1979)

Ve çürüyen buğdaylarını Anadolunun
(G.N.)

yeşeren buğdaylarını anadolu'nun
(DAY.)

"Yürüyorlar doğdukları günden beri" dizesiyle bitiyor *Dağda Ateş Yakanlar*'daki ve bu yapıta alınan şiir. "Genç Nesil" dergisindeki şiirde ise, bu son dizeden sonra aşağıdaki dizeler var:

Konuşmadı senin karşında daha bir defa bile
3 milyon ton kömür çıkaran 30 milyon insan!
Asmasından koparıp siyah üzümlerini,
Sabah karanlığında getirdiler Bartın pazarına.
Gümüş rengindeki hamsilerini taşıdılar Karadenizin,
Yirmi tonluk, otuz tonluk çatanalarıyla.

Tekrar üzerime kapandı kapılar.
Yeni bir şarkıya başladı okyanus.
Ferah rüzgârlar şişirmiş yelkenleri.
Bu şarkıyı bir daha dinlemek isterim.

Bu durumda, "Yürüyorlar doğdukları günden beri" dizesi, *Dağda Ateş Yakanlar* kitabının ve bu kitaptaki şiirin son dizesi olmuştur.

SUSAN ANADOLU KİTABI ÜZERİNE

Ömer Faruk Toprak. *Susan Anadolu*. Şiirler. Fahir Onger Yayınları İst. 1966. Tan Matbaası. S.48. Fiatı: 3 L. Kapak düzeni: Sait Maden. *Füruzan'a.*

Susan Anadolu, Ömer Faruk Toprak'ın dördüncü şiir kitabıdır. 1966 yılının Ekim ayında yayımlanmıştır. Kitapta on sekiz şiir var. Yapıt, ozanın eşi Füruzan Toprak'a adanmıştır.

Ozan bu yapıtı için sorulan bir soruyu şöyle yanıtlıyor:

"Yeni şiir kitabım *Susan Anadolu* bugünlerde yayımlandı. Şimdilik en sevdiğim kitabım, diyorum onun için. Bütün yaz, bütün sonbahar üzerimde taşıdım onun havasını. O dizelerde yıllarım var çünkü."

(Yeditepe. Kasım 1966. Sayı 127. Yıl: 17. S: 5)

Kitabın 40 ve 45. sayfalarında ozanın şiirleri üzerine çıkmış bazı yazılardan alıntılar var.

Kitap iki bölümdür. Birinci bölümünün adı "PERULU GÜNEŞİM". İkinci bölümünün adı, "GÖZLERİMİ YAKTILAR".

Tahir Alangu, "Yön" dergisine yazdığı bir yazıda *Susan Anadolu*'yu "Promete aşaması" olarak göstermiştir. O yazının bir bölümü kitabın arka kapağına konmuştur. O yazıyı aşağıya alıyorum:

"Şimdi Ömer Faruk Toprak yeni şiir kitabını yayımladı. Bu kitaptaki şiirlerin *Dağda Ateş Yakanlar*'dan sonra daha bir olgun, duru Türkçeye kavuştukları, daha bir anlam zenginliği, toplumcu duyarlık derinliği kazandıkları görülüyor. Onun edebiyatımızda öncüsü olduğu yol, yeni denemelere, şekil cambazlıklarına, aşırılıklara gereksinme duymayan bir 'Promete aşama'sıdır. Son kitabı ile bu büyük inanç ve direnme isteyen yolu seçmiştir. 'Ateş yakacağım uzak kıyılarında senin' diyor. 'Eğitim görmemiş insanlarım düşünmeyi öğreniyorlar' derken hep aynı öncülüğü *(Prometeciliği)* savunuyor.

Ömer Faruk Toprak'ın yeni kitabının hak ettiği ilgiye kavuşmasını, iyice anlaşılarak okunmasını gönülden dileriz."

(Yön. 23.9.1966)

SUSAN ANADOLU KİTABI VE İÇİNDEKİ ŞİİRLER ÜZERİNE KAYNAKÇA

Yazının Adı	*Yazarın Adı*	*Yayımlandığı Yer*	*Tarih ve Sayı*
Kitaplar ve Dergiler	Ayhan Hünalp	Tercüman	11 Kasım 1957
Ö.Faruk Toprak'ın Yeni kitabı: Susan Anadolu	Tahir Alangu	Yön	23.9.1966
Susan Anadolu	Doğan Hızlan	ABC	17-18 Aralık 1966
Ö.Faruk Toprak'la Bir Konuşma	Hüsamettin Bozok	Yeditepe	Ocak 1967 Sayı 129
	Rauf Mutluay	Varlık Yıllığı	1967
Susan Anadolu	Halim Yağcıoğlu	Türk Dili	Ocak 1967 Sayı 184
Susan Anadolu	Sami Özerdim	Varlık	15 Ocak 1967 Sayı 686
Edebiyattan Yankılar	Halim Yağcıoğlu		13.1.1968
Susan Anadolu	Zühtü Bayar	Türk Solu	3 Eylül 1968 Sayı 42
Susan Anadolu	H.İ.Dinamo	Forum	15 Kasım 1968 Sayı 351
Susan Anadolu	Ahmet Köksal	Yeditepe	Mart 1967 Sayı 131
Ömer Faruk Toprak'ın Şiiri	Halit Aksu	Forum	15 Temmuz 1968 343
Ömer Faruk Toprak	Halim Yağcıoğlu	Emre	Şubat 1967 34

Bu kitap yayımlandıktan sonra Ö.Faruk Toprak'a eşinden dostundan pek çok kutlama mektupları gelmiştir. Bir örnek vermek amacıyla bir tanesini sunuyorum:

Sayın Ömer Faruk Toprak, Maraş, 18 Şubat 1968

Susan Anadolu'yu aldım. Teşekkür ederim. Susmuş bir Anadolu'yu dillendirmenin bir ozana verilmiş olması ne kadar sevinilecek bir olaydır! Öyle uygunluklar buldum ki kitabınızla sizin aranızda, "Toprak"la Anadolu'yu birleştirmenin gerçeğini de yaşadım. Şiiriniz biçim anlayışından kopmuş, ondan çok daha güçlü olan bir anlam bütünlüğü kazanmış. Bugün öyle sanıyorum ki, Türk şiirinin sallandığı yöndür bu. Bir anlamdan kopmuş olması... Bir ozana bakıyorsunuz, o kadar şey anlatıyor ki, bunların içinde şiir duyarlığıyle ilgili olanlar da var. Fakat bir sonuç yok! Bence Türk şiiri sonucunu arıyor. Bundan, şiirin sonuçlanacağı anlamı çıkarılmayacağı kanısıyla şunu belirteyim, şiirimiz, güçlü kişisini bulmak için bir kalbur içinde elenmektedir. En iyi yanı bu gidişin, şiirin bir "tesadüfî" öğe olmaktan kurtarılmasıdır. Öyle sanıyorum ki, bunu, sizler gibi bu toprağın kokusunu tohumuyla duyan kişiler başaracaktır. "Anı"daki şiir duyarlığı çok zengin bir ürün. Bir yaşamı bunca özgün, çok az şiirde bulabiliriz.

Saygı ve selamlarımı sunarım.

Adnan Binyazar

SUSAN ANADOLU KİTABINDAKİ ŞİİRLER ÜZERİNE NOTLAR VE AÇIKLAMALAR

"susan anadolu"

Kitaba adını veren bu şiir, ilk kez "Yön" dergisinde yayımlandı. (Yön 23 Eylül 1966. Sayı 182. S: 14)

"yanarak"

İlk olarak "Yön" dergisinde çıkmıştır.
(Yön 28 Ocak 1966. Sayı 148.)

"kızgın mavi gök"

Bu şiir ilk kez "Yön" dergisinde yayımlandı, "Kızgın Gök Mavi" adıyla. (Yön. 1 Temmuz 1966. Sayı 170. S: 14)

(1966) ve bu kitaptaki adı: "Kızgın Mavi Gök".

"gece saat 1'den sonra"

İlk olarak bu şiir de "Yön" dergisinde yayımlanmıştır.
(Yön 24 Aralık 1965. Sayı 143.)

Bu şiirin birinci bölümü, içinde P. Neruda, N. Guillen, Guillevic, Z. Stancu, E.Evtouchenko... gibi ünlülerin bulunduğu yirmi sekiz ülkenin şairlerinin Vietnam üzerine yazdıkları şiirlerden oluşan, Paris'te basılmış Fransızca bir antolojide yer almıştır. Bu çeviriyi Abidin Dino yapmıştır.

chants
pour
le vietnam
80 poèmes, 75 poètes de 28 pays
Les Editeurs Français Réunis. Paris 1967

APRES UNE HEURE DE LA NUIT

Tard, les quais sont noirs le navire au large,
Dans le lointain un disque paresseux.
Après une heure de la nuit pluie au Vietnam.
J'entre par la fenêtre d'une hutte.
Au village de Hoa le silence est entre nous.
L'amertume un peu familière du thé.
Plus bas le clair de lune sans paroles,
Un journal d'Asie mouillé sur le sol,
Coeurs solides contre le napalm.
Sans répit, passent sur les rizières jaunes,
Des nuages tout noirs, haine pétrifiée.
Il faut atteindre le rivage avant que l'aube ne s'étende.
Ces poèmes brulant vivant sur nos lévres,
Jamais nous he les oublierons, la patience est dans
nos regards.
Un tank burd passe et le sol tremble
S'il n'y avait tes yeux, s'il n'y avait le Printemps de
tes yeux,
Si tes mers bleues claires ne brisaient sur nos rivages
Ce coeur ne résisterait pas au Congo,
ne revivrait pas en Espagne.

(Publié dans la revue Yön.)

Trauit du turc par Abidine Dino.

"anı"

Bu şiir ilk kez "Yön"de yayımlandı.
(Yön. 5 Ağustos 1966. Sayı 175. S: 16)

"uzakta bir nehir"

İlk kez "Yeditepe" de "Uzun Bir Nehir" adıyla çıkmıştır.
(YT. Mayıs 1965. Sayı 109 (305) S: 5)

Susan Anadolu'da adı: "Uzakta Bir Nehir."
(1966.S: 18)

"ateşe dönük"

Bu şiir ilk "Yön"de yayımlandı.
(Yön. 29 Ocak 1965. Sayı 96. S: 14)

"cezayir"

"Dost"ta yayımlanmıştır.
(Dost. 1957.Sayı 1. S: 34)

Cezayir şiiri kendi elyazısıyla "Yeditepe"de yayımlanmıştır. Klişesi çıkarılmıştır. (YT. Ekim 1967. Sayı 138. S: 14)

"karşı karşıya"

Bu şiir ilk olarak "Seçilmiş Hikayeler Dergisi"nde çıkmıştır.
(SHD. Mayıs 1957. Sayı 64. S: 65)

"açılsın yüreğimiz"

İlk, "Yosun" dergisinde yayımlanmıştır.
(Yo. Şubat 1956. Sayı 2. S: 10)

"kuru ot"

Yeditepe. Mart 1966. Sayı 119 (315) S: 13

"çayırlarda sırtüstü"

İlk olarak bu şiir "Seçilmiş Hikâyeler Dergisi"nde çıkmıştır.
(SHD. Ağustos 1956. Sayı 55. S: 18-19)

Sonra "Yeditepe"de yayımlanmıştır.
(YT. Mayıs 1966. Sayı 121 (317) S: 7)

Bu açık pencere önünde dalıp gittik
(SA.S: 29)

bir açık pencere önünde dalıp gittik
(1979)

Oysa bazen umutlarımız delik deşik oluyor
(SA.)

oysa bazen umutlarımız delik deşik
(1979)

Büyük nehirler üzerine köprüler kuruyorsun
(SA.S: 30)

büyük ırmaklar üzerine köprüler kuruyorsun
(1979)

Işıkları on birde sönen küçük şehirlerim
(SA.)

ışıkları on bir'de sönen küçük kentlerim
(1979)

"umutlu yüz"

Bu şiir ilk olarak "Sanat-Edebiyat" dergisinde yayımlandı. (SE. 7 Eylül 1958. İlk sayı. S: 8) Adı: "Umutlu Ay".

"Yelken" dergisinde (Yel. Nisan 1963. Sayı 74. S: 14) *Susan Anadolu* kitabında ve yeni dosyada şiirin adı: "Umutlu Yüz"dür.

"dizlerinde açık bir kitap"

(Yelken. Mayıs 1963. Sayı 75. S: 5.)

Esvaplarımız hiç dinlenmemiş hep üstümüzde
(SA. S:33)

Ceketimiz hiç dinlenmemiş hep üstümüzde
(1979)

"ak kâğıt üzerine"

Bu şiir ilk olarak "Seçilmiş Hikâyeler Dergisi"nde çıkmıştır. (SHD. Temmuz 1956. Sayı 54. S: 40)

Bak bu rüzgârda cıgaramı yakıyorum
(SA. S: 34)

bu fırtınada denize açılıyorum
(1979)

"ateş gülü"

Bu şiir ilk olarak "Sanat Edebiyat" dergisinde yayımlandı. (SE. 9 Kasım 1958 S: 10)

afrika'daki kulübemiz

Türkülerdeki çekileri geride bıraktım
(SA. S: 38)

türkülerdeki çekileri geride bırak
(1979)

"türkiye"

Bu şiir "Seçilmiş Hikâyeler Dergisi"nde "1919'daki Işık"adıyla yayımlanmıştır
(SHD. Eylül 1956. Sayı 56. S:45).

Susan Anadolu kitabında ve bu yapıtta da adı "türkiye"dir. Türkiye sözcüğü, dergide Türkeli olarak geçiyor. Örneğin:

"Türkeli biraz ışık istiyor"

AY IŞIĞI ÜZERİNE

Ay Işığı Toprak'ın Yeditepe Yayınları arasında çıkan beşinci şiir kitabıdır. Seksen sayfa olarak ,1973 yılı Nisan ayında yayımlanmıştır. İçinde yirmi üç şiir vardır. Kapak resmini Leylâ Uçansu yapmıştır. Toprak'ın bu kitabındaki şiirlerle yeni özler, yeni söyleyişler getirdiğini söyleyen eleştirmenler olmuştur.

Ahmet Telli, Hasan İzzettin Dinamo, Ruşen Hakkı, Abdülkadir Bulut, Vecihi Timuroğlu, Halit Aksu, Halim Yağcıoğlu... gibi yazarlar *Ay Işığı* üzerine düşüncelerini yazmışlardır.

AY IŞIĞI KİTABINDAKİ ŞİİRLER ÜZERİNE NOTLAR VE AÇIKLAMALAR

"uykusuz bir sonbahar"

"Uykusuz Bir Sonbahar"şiiri,"Yeni Dergi"de yayımlanmıştır. (YD. Yıl 9 Aralık 1972. Sayı 99. S: 250-251)

"iki bin yılını düşünmek"

(Yeni Dergi Şubat 1973 . Sayı 101. S: 46-48.)

"camların aynası"

(Yeni Dergi Kasım 1972, Sayı 98 S: 201-202)

"gün ışığı"

(Yeni Dergi Aralık 1972. Sayı 99 S: 249-250)

Karanlık geceleri ben sevemem
(Ay Işığı S: 17)

karanlık geceleri sevemem
(1979)

saçları başak kokan
köylü kızının düşü
sabahın ilk ışıkları yedi renk
(*Ay Işığı* S: 17-18)

saçları başak kokan
köylü kızının yürüyüşü
sabahın ilk ışıkları nerde
(1979)

"hastanede yirmi birinci gün"

(Yeni Dergi, Kasım 1972. Sayı 98. S: 200)

"güneşli sabah"

(Yeditepe. Yıl 23. Sayı 200 (396) Mart 1973 S: 7)

kitabın kenarına yazmışım bunu
(*Ayışığı* S: 28)

kitabımın kenarına yazmışım bunu
(YT.1979)

"mektup"

(Yeditepe. Yıl 23. Sayı 199 (395) Şubat 1973 S: 5)

"gece"

(Yeditepe, Yıl 24. Sayı 201 (397) Nisan 1973. S: 4)

"ay ışığı"

fakir damlarda gezinir ay ışığı
sonra inip sallanır bahçede salıncakta
(Ay ışığı S. 33)

fakir damlarda gezinir ay ışığı
inip sallanır bahçede salıncakta
(1979)

"gül"

(Yeditepe Yıl 22. Sayı : 189 (385) Ocak 1972 S:5)

"bir dağ başı düşüncesi"

(Papirüs, Sayı : 40. Ekim 1969. S: 44-45)

"bir buluta takılıp gitmek"

(Yeditepe. Ekim 1970. Sayı 174 (370) S: 7)

Bu şiir "Yeditepe"de "Seni Düşünmek" adıyla çıkmıştır. *Ay Işığı* kitabındaki şiir, "Yeditepe"dekinin aynıdır. "Yeditepe"deki şiir ile bu kitapta yer alan şiirin ayrımları:

bahar mutluluk mevsimi olmalı değil mi
(Ay Işığı S: 46)

bahar mutluluk mevsimi olmalı
(1979)

iki saat sonra kederli bir geceye girdim
(Ay Işığı S: 47)

sonra kederli bir geceye girdim
(1979)

ağaçların ardında bulamadıklarım vardı
(Ay Işığı)

ağaçların ardında bulamadıklarım
(1979)

"gözlerimiz"

"May" dergisinde Ö.F.Toprak'ın "Baca" adlı uzun bir şiiri yayımlanmıştır.

(May Aralık 1967. Sayı 3. S: 7

Sonra "Papirüs" dergisinde"Gözlerimiz" adlı uzun bir şiir çıktı.

(Pap. Mart 1970. Sayı 44. S: 37-38)

Bu "Gözlerimiz" şiiri, bazı değişiklikler yapılarak "Baca" şiirinden oluşturulmuştur.

Ay Işığı kitabındaki "gözlerimiz" şiiridir.
Şiirler arasındaki ayrımlar:

kerpiç evler
karanlıkta soluk almıyor sanırsınız.
(Ay Işığı S: 48)

kerpiç evler
karanlıkta soluk almıyor sanırdınız
(Pap ve 1979)

ilkin sonbahar yaprakları geçer savrularak
ardından rüzgâr sarsar
(*Ay Işığı* S: 51)

ilkin sonbahar yaprakları geçer savrularak
arkasından rüzgâr sarsar

(Pap. ve 1979)

"May" da çıkan "Baca" şiirini olduğu gibi aşağıya alıyorum:

BACA

Konuşmadan birbirimize bakıyorduk
Otların türküsü dökülüyordu dudaklarımızdan
Esvaplarımız tozlu üç yıldır yorgunduk
Biraz uzağımızdan bakıyordu kuru bir ağaç
Bir dalında kuşlar duruyordu kımıldamadan
Yakın köylerimiz gözyaşının içinden geçmiş
Kerpiç evlerin karanlığında soluk almıyor sanırdınız
Ne kadar yaklaşsanız susarak dururlardı beyaz minareli köyler
Tozlu yolları dolaştıkça bırakılmış burası derdiniz
Omuzlarımızda eski heybelerimiz ayaklarımız ağır
Bir saat önce lâmba ışığında duvarda gölgelerimiz
Mutasarrıf Salih Beyden ayrılınca başlamıştı gece
Geçiyorduk büyük kalpağının altında çukurdaki gözlerinden
Kırçıl sakalı kalın kaşları keskin bir bıçak uzatmış
Cesaretimizin üzerine usulca bırakmıştı onu
Bir ara baktım karanlıkta Doktor Besim Beye arkadan
Bir samanyolu akıyordu düşüncelerinin peşinden
Tozlu patika yoldan yürüyecektik bütün gece
Bir kulübenin bacası nekadar sabrederse
Keskin bir bıçağın üzerinden yürüyerek susacaktık
Yakılmış bir köyün kenarından geçtik usulca
Yağmuru bekleyen kuru tarlaların kenarında oturduk
Bir cıgara içimi uzaklıkta Sakarya düşünür durur
Keder dağıtan bir ufuk çizgisi gibi uyandırır bizi
Üsküdarda kahvenin camlarında bıraktığımız yağmur
Buğulu camlardaki düş kadar uzak kaldı şimdi

— Evet beyaz bir kuş kanadı kadar yumuşak
Hayır yeni fırınlanmış demir gibi sert
Alaturka bir şarkının tellerinden geçiyoruz
Öğle saati gözlerinde hüzün titreşimleri görüyorum
İlkin sonbahar yaprakları geçer savrularak
Arkasından rüzgâr sarsar doğruluruz birdenbire
Dalgınlıktan kurtulunca mavi gökyüzü başlar
Mola verdiğimiz yerde ağaçla birlikte bakıyoruz
Doktor Besim Beyde tasalı bir insanın sakalı var
Ama kulaklarına dökülen inanılmaz saçları
Bana umut ateşlerini yakmıştır her zaman
Sabahın ışıltısı nerdeyse başlayacak
İstanbul karanlık bulutlarıyla uzakta şimdi
Deli gönül kurtul artık kafesinden dedik
Biran kibrit alevinde gözlerine bakıyorum
Orada Shelley'in "Bulut" şiirinden çıkan bir şarkı
Puşkin'in dizelerinden geçip onun isyanında durur
Cebinde yıpranmış "Savaş ve Barış" bir satırında sen
Oysa kaç yıldır savaşın gözbebeklerinden geçiyorsun
Bense yürekten korkuyu geçirmedim birgün bile
Aklımın ucunda yorgun bir serçe yok benim
Sen Şahin kadar iniyorsun kayalıklardan aşağı
"Dayan hey dizlerim dayan" dediği gibi ozanın
Karacaoğlan misâli gireceğiz bozkır baharına

"mutluluk düşüncesi"

Bu şiir ilk kez "Yaşamak" adıyla "Gerçek" dergisinde yayımlandı.

(G.Haziran 1971. Sayı 2. S: 9)

yalnayak yürürüz düşümde bir sabah
sarı otlar kanatır ayaklarımızı

(Ay Işığı. S: 53)

yalnayak yürüdük düşümde bir sabah
sarı otlar kanattı ayaklarımızı
(1979)

eğilir der ki kulağımıza
(Ay Işığı)

eğilip der ki kulağımıza
(1979)

"yıldızlı bir gece"

Bu şiir ilk kez "Yelken"dergisinde yayımlandı. Adı: "Yıldızsız bir Gece".
(Yel. 1968. Sayı: 142. S: 20-21)

Şiirin *Ay Işığı* kitabındaki adı "yıldızsız bir gece"dir.

gözlerin yirmi beş yıl önceki gibi
derin pırıltılarla gülüyor
(Ay Işığı S: 55)

gözlerin yirmi yıl önceki gibi parlak
bir ayrılıktan dönmüş gülümsüyor
(1979)

evet odamız serin
dışarda yıldızsız gökyüzü
(Ay Işığı)

odamız serin
dışarda yıldızlı gökyüzü
(1979)

1937 yılının güneşinde yürüyoruz
beraber
(Ay Işığı S: 56)

1937 yılının güneşinde yürüyoruz
birlikte
(1979)

"ancak baharda ve yazda devam eder hayat"
(...)

hayat devam etti 1938 kışında da
(Ay Işığı S: 56)

"ancak baharda ve yazda sürer yaşam"
(...)

yaşam sürdü 1938 kışında da
(1979)

mangalda gömülmüş ateşleri açıyorum
(Ay Işığı. S: 57)

mangalda küllenmiş ateşleri açıyorum
(1979)

"günlük"

Bu yapıttaki şiirde birinci dize değişik ve ikinci dizeden sonra iki dize eklenmiş.

1. 1944'ün korkunç kışından geçtik mi biz
gözlerimizi yakmadılar mı ilk gençlik çağımızda
sonra güpegündüz karanlığa itivermediler mi bizi
(*Ay Işığı* S: 58)

1944'ün yağmurlu kışından geçtik mi biz
gözlerimizi yakmadılar mı ilk gençlik çağımızda
içkili bir gecenin sabahında gölgemiz
iki yanımızda götürülmedik mi mevcuden
sonra güpegündüz karanlığa itivermediler mi bizi
(1979)

Öbür ayrımlar:

4.

— doktor kalbim zayıf cıgarayı bıraktım
(Ay Işığı S:60)

— doktor yüreğimi dağlarda bıraktım.
(1979)

5.

üç saat sicim gibi yağmur düşüyor kaldırıma
(Ay Işığı S: 62)

üç saat sicim gibi yağmur düşüyor dallara
(1979)

bol limonda rengi açılmış çay bardakta
(Ay Işığı S: 63)

bol limonla rengi açılmış çay bardakta
(1979)

"kırık bir pencere"

Bu şiir ilk kez "Papirüs" dergisinde "Seninle" adıyla yayımlandı.

(Pap. Nisan 1968. Sayı 23. S: 26-27

Daha sonra "Yansıma"da "Kırık Bir Pencere" adıyla çıktı

(Yan.Ekim 1972. Sayı 10.S: 360-361)

Ayrımlar:

Şiirin ilk dizesi olan: "loş odamız — duvarda ilk gençlik fotoğrafın" dizesi "Seninle" şiirinde yok.

Öbür ayrımlar:

Aynaya takılı sarı fotoğraflar
Batan güneşin ışıklarından geçerek bizlere
Akşam karanlığı hüzzam faslından şarkı getirirler
(Pap.)

aynaya takılı sarı fotoğraflar
batan güneşin ışıklarından geçerek
eski hayatımızı getirirler karşımıza
(Ay Işığı S: 64)

aynaya takılı sarı fotoğraflar
batan güneşin ışıklarından geçerek
eski yaşamımızı getirirler karşımıza
(1979)

(...)

Dağbaşlarındaki beyaz bulutlarımı
Bense sana biraz sargı bezi gönderemiyorum
Şubat ayı daha sonra telli turna ilkbahar
(Pap.)

(...)

dağ başlarındaki beyaz bulutlarımı

şubat ayı daha sonra telli turna ilkbahar
(Ay Işığı ve 1979)

"bir akşamın ucunda"

İlk olarak "Papirüs" dergisinde "Kuyu" adıyla çıkmıştır.
(Pap. Haziran 1967. Sayı 13.S: 32-33)

Sonra "Yeditepe" de "Bir Akşamın Ucunda" adıyla yayımlanmıştır.
(YT. Nisan 1970. Sayı 168. (364) S: 6)

Şiirler arasındaki ayrımlar:

seyfettin ekrem bey siz anımsıyacaksınız
kurtuluş savaşından çıkalı kaç yıl olmuş
külrengi bir akşamın ucundaydınız
sanki birden saçlarınız kırlaşmış
(Ay Işığı. S:68)

seyfettin ekrem bey siz anımsayacaksınız
kurtuluş savaşından çıkalı kaç yıl olmuştu
külrengi bir akşamın ucundaydınız
sanki birden saçlarınız kırlaşmıştı
(YT. ve 1979)

"Yeditepe"deki şiirle dosyadaki şiir arasında hiç ayrım yok. "Kuyu" şiirini, "Bir Akşamın Ucunda" şiiri haline getirmek için ozan bir hayli değişiklik yapmış. Bu nedenle "Kuyu" şiirini olduğu gibi aşağıya alıyorum:

KUYU

Seyfettin Ekrem Bey siz hatırlıyacaksınız
Anadolu Savaşından çıkalı kaç yıl olmuştu
Kül rengi bir akşamın ucundaydınız
Sanki birden saçlarınız kırlaşmıştı
Birbirimizi görmiyeli kaç yıl oldu demiştiniz

Yeni yeşeren ovanın üzerinden geçmişti leylekler
Telgraf direklerinin dibinde yorgunluğumuzu indiriyor
Yuvarlak taş ağızlı bir kuyu var mı diyorduk
Sonra o yorgunluğu alıyorduk atlarımızın sırtına
Yeniden yürüyorduk karanlık bir denize
Ama varamıyorduk ona hiçbir zaman

Bir yere geldik otların kokusunda akşam
Ayaklarımızın altında birer kurşun külçe
İki büyük taşın yanma oturduk bir süre
En zehirinden iki cıgara dumanı karıştı birbirine
Bir çeyrek yüzyıl sustuk gibi geldi bana
Karanlık bir rüzgâr vurmağa başladı saçlarımıza
Yüzümüzden omuzlarımıza indi bir ürperme
Atlarımız başlarını kaldırdılar dağlara doğru
Ayaklarını değiştirdiler bir süre bakıştık
Oysa görmüyorduk gözlerimizdeki tutkunun ateşini
Bir maşrapa suyun özlemini getirmiştik dudaklarımıza
Susuzluğumuz ağır bir taş gibi uzatıyordu eziyetini

Çaykovski konçertosundan geliyordu düşüncelerimiz
Bir beyaz kuş olup iniyorduk ıslak Galata rıhtımına
Siz o zaman gözlüklerinizi çıkarıyordunuz usulca
Bakıyordunuz miyop gözlerinizin durgunluğundan
Sonra tekrar bakıyordunuz korkusuzca
Çok okunmuş kitapların satırları arasından
Öksüz bir kız çocuğu gibi ıslanmıştınız

Durmadan konuşan akşamın kaçmıştınız kederinden
Cıgaranızın dumanında gözlerinizi görüyordum
Bir meyhane kapısı nasılsa öyle
"Düş gibi gelip geçecek ömür" dese de Safiye
Öyle kolay aşınmaz ömür doldurulursa aşkla
Ağır bir yenilgi bile yıldırmaz
Daha çelikleşip gelirim demiştiniz bana
O zaman korkunun kıymığı uğramazdı yüreğinize
Bir de şunu demiştiniz güneşli bir öğlede
"Ben kitapların fırınında yürüdüm bir süre"
"Yaşam sürdüm alevlerin içinden geçerek"

"bin dokuz yüz on dokuz"

"Yansıma" dergisinde yayımlanmıştır.
(Yan. 1 Eylül 1972. Sayı 9 S: 315)

Daha sonra bu şiir "Mustafa Kemal Düşündü" adıyla "Sümerbank" dergisinde çıkmıştır.

(Süm. Kasım 1978. Sayı 197. S: 33)

"bin dokuz yüz on dokuz" şiiri ile "Mustafa Kemal Düşündü" şiiri arasında son dizelerde ayrım var sadece, daha doğrusu son dize "Sümerbank" dergisindeki şiirde yok; şöyle:

sonra sakarya düzündesin acılardan sıyrılmış
"ulusal bağımsızlık benim kişiliğimde" diyorsun.
(Süm.)

sonra sakarya düzündesin kederden arınmış
"ulusal bağımsızlık benim kişiliğimde" diyorsun
"kişiliğimde açılır kırmızı karanfil gibi"
(Ay Işığı S: 73. ve 1979)

"sunu"

Ö.F.Toprak'ın "Yeni Dergi"de, "Sırtüstü" başlıklı uzun bir şiiri var

(YD. Yıl 9. Temmuz 1973. Sayı 106. S: 24-25)

Bu uzun şiir 3 bölüm. Bu yapıttaki "sunu" adlı şiir, bu uzun şiirin üçüncü bölümü.

"bin kez gitmiş akşam ölgün."
(YD.)

"bin kez gitmiş akşam üzgün"
(1979)

"şili I şili II şili III"

Bu üç ayrı şiir tek bir şiir olarak, "Yüreğimdeki Şili" adı altında "Yansıma" dergisinde çıkmıştır. 4 bölümlük uzun bir şiirdir.

(Y.Kasım 1973. Yıl 2. Cilt 4. Sayı 23-S: 270)

Bu son yapıtta ozan bu büyük şiiri üçe bölmüş, "şili I", "şili II", "şili III" diye üç ayrı şiir yapmış.

"Şili I"

and dağlarının mavisinde gülümserdi bana
akşamları lorca kitabevinde dururdu
(Y.)

and dağlarının mavisinde gülümserdi bana
akşamları lorca kitabevi'nde otururdu
(1979)

"salıncak"

(bk. "düş")

"düş"

Bu şiir ilk kez "Yeni Dergi"de yayımlandı.
(YD. Yıl 9. Eylül 1973 Sayı 108. S: 10-11)

"Yeni Dergi"deki şiir dört bölümden meydana gelmiş, uzun bir şiir. Ozan, sonradan bu şiirin baştaki iki bölümünden "üç gün üç gece" şiirini meydana getirmiş.

Ortadaki bölümden "düş" şiirini yapmış, son bölüm ise "salıncak" şiiri olmuş

"salıncak"tan

"sen yaşamanın türküsünü sümbüle sor
mezarların pembe çiçeklerini geride bırak"
(YD.)

"sen yaşamanın türküsünü sümbüle sor
gömütlerin pembe çiçeklerini geride bırak"
(1979)

"düş" şiirini "Yeni Dergi"deki içerik ve biçimiyle olduğu gibi aşağıya alıyorum:

DÜŞ
ormanın uğultusu nasıl yaklaşacak bana
gümüşten altından gönen karanlık gece
rüzgâr şu karşıki kavaklarda pul pul
birdenbire yaz yağmuru başlayacak içimde

avucumda ateş böceğinin bir yanıp bir sönüşü
senin gençlik yüzünü getirecek karşıma
ansızın çıkacak rüzgâr vuracak cama
duvardaki resminle göz göze geleceğim
anımsadım fotoğrafçıda o sarışın gülüşü
yanımda başkaldıran insanların yüzleri
sanma yüreğim hep böyle susacak
yırtıp atacağım yüz yıllık karamsarlığı
ateş hattında kalmışım üç gün üç gece
ak bir bulut gibi sarmışım dağ başını
gül bahçesi değil bu gel yirmi üç yaşım
bu yürekle çarpıştım ben iranlı arkadaşım

uyandıracak gece geç vakit dede sultan
karanlıkta siyah bir kuş inecek çınar dalından
uyumadan çıkmışım güneşli sabaha
bin iki yüz sayfalık kitabın yarısındayım
aklın zembereği sıçrayacak bir daha
dağların üstünde bir yanıp bir sönecek
birlikte seyrettiğimiz çoban yıldızı
ne olur bana bir çaykovski çalsana
havayı suyu getir artık uyumayacağım
şurda soluk soluğa aydınlık sabahım
balkonda güllerin oturacak karşısına
dalgakırandan gelen sesleri duyacağım
yalınayak da olsa gel benim mutluluğum
özledim seni mavi gömleğinde deniz kokusu
güneşi aldım içeriye gitmiş bütün yorgunluğum
açsam göğsümü kıpkırmızı yürek dokusu
yaşama dizeleri söyleyecek kulağına

durup dinlenmeden akan bir ırmakla
binsek ağrı dağının salıncağına
kolan vursak en hızlı rüzgârınla
ne güzel bir orman dolusu yeşil yaprakla

geçip gitmek kilometrelerce ıssızlığı
sen yaşamanın türküsünü sümbüle sor
mezarların pembe çiçeklerini geride bırak
durup dinlenmeden ateşler yak
alevler sönse bile kalır biraz kor
yunus pîr sultan dizeleriyle yaşıyor
okudukça bahar yağmuru çiseler içime

1977-1978 yıllarında "Türkiye Yazıları" dergisi "Kendileri" adı altında bir yayın yapıyordu. Yazarlar, ozanlar belirlenen sayfalarda özyaşamlarını anlatıyorlardı. Ö.Faruk Toprak, yaşamını sayı 21. Aralık 1978 tarihli dergide anlatıyordu. "Düş" şiiri, ozanın yaşamını anlattığı sayfada çıktı yeni biçimiyle (S:31). Bu kitaptaki şiir, "Türkiye Yazıları"ndaki şiirin aynısıdır

"altın mavilik"

Bu şiir, "Yeni Dergi"de çıkan "Keder Saati" adlı şiirin son iki bölümünden meydana getirilmiştir.

(YD. Yıl 10. Mart 1974. Sayı: 114 S: 14)

"bir başka keder çıkar damdan bulutları yırtarak"
(YD.)

"güneş çıkar damdan bulutları yırtarak "
(1979)

"bir soluk bir soluk daha telli yaprak"
(YD.)

"bir soluk bir soluk daha telli kavak"
(1979)

"sırtüstü"

Bu şiir ilk kez "Yeni Dergi"de yayımlandı.
(Yeni Dergi. Yıl 9. Temmuz 1973. Sayı 106. S: 24-25)

"Yeni Dergi"deki "sırtüstü" şiiri, üç bölümden meydana gelen uzun bir şiir. Bu yapıttaki "sırtüstü" adlı şiir, bu uzun şiirin birinci bölümü.

"toprak ana" şiiri ise, ikinci bölümü. Kitabın başındaki "sunu" şiiri ise üçüncü bölümü. Yani ozan bu uzun şiiri bölerek üç ayrı şiir yapmış

"keder saati"

Bu şiir ilk kez "Yeni Dergi"de yayımlandı.
(Yeni Dergi. Yıl 10 Mart 1974. Sayı 114. S: 14)

Daha sonra "tam bu saat" adıyla "Türkiye Yazıları" dergisinde çıktı.
(TY Sayı 12. Mart 1978. S: 8)

Ancak Yeni Dergi'deki "keder saati", "tam bu saat"ten daha uzun. İki bölümlük bir fazlalık var. Kitaba giren bu şiirin adı, "keder saati" ve "Türkiye Yazıları"ndaki gibi sadece iki bölüm.

"keder saati"

"Yeni Dergi'deki şiiri ozan, ikiye bölmüş, baştaki iki bölüm dosyadaki "keder saati" adıyla bağımsız bir şiir olmuş.
İkinci bölüm ise, "altın mavilik" adında başka bir şiir olmuş.
(Bk. "altın mavilik")

"güneşli pencere"

Bu şiir ilk olarak Yeni Dergi'de "Güneşli Pencere" adıyla yayımlandı.

(YD. Yıl 11. Ocak 1975. Sayı 124. S: 16)

Daha sonra "Sanat ve Toplum" dergisinin Ömer Faruk Toprak için ayrılan bölümünde, "Güneşli Sabah" adıyla çıktı.

(S. ve T.1 Temmuz. Ağustos 1978: 1 S: 84)

gene gözlerinde yirmi üç bahar
(S.ve T)

gene gözlerinde yirmi üç mavi bahar
(1979)

"bir temmuz sabahı"

İlk kez "Yeni Dergi" de yayımlanmıştır
(YD. Yıl 10. Kasım 1973. Sayı 110. S: 22)

"bebeğin gözleri"

"Yansıma" dergisinde O.Faruk Toprak'ın "Ben" adlı uzun bir şiiri çıktı...

(Y.Yıl 2. Cilt 3. Haziran 1973. Sayı 18. S: 21)

"Bebeğin Gözleri" "Ben Susarsam" "Bir Gece Yarısı Düşüncesi", "Dede Sultan" başlıklı şiirler, "Ben" şiirinin içinden çıkarılmıştır. Bu dört şiir sonradan "Yeditepe" dergisinde, "ÖMER FARUK TOPRAK'tan Dört Şiir" başlığı altında yayımlanmıştır.

(YT. Yıl 24. Yeni Seri 208. (404) Şubat 1974. S: 9)

Bu kitabagiren yeni şiirlerde bazı değişiklikler var, özellikle "Dede Sultan" şiirinin ilk altı dizesi ozanın yeni yazıp şiire koyduğu dizelerdir. Bu nedenle "Yansıma"daki "Ben" şiirini olduğu gibi alıyorum:

BEN

kop dağında açan çiçek mutsuz
bir yaprağında az gelişmiş ülkem
öbür yaprağında sivas'ta susan şerife bacım
bir zamanlar senin pembe dünyanda
ben de türkülerle gezdim dolaştım
bulutlara takılıp köyler kentler aştım
on yaşında ilk tiren yolculuğum
burnuma yaklaşır şu anda
kurumla karışık deniz kokusu
binerim içimdeki mutluluğun salıncağına
belleğimin penceresinde gene görürüm
bin kez yaşamak bir kez ölüm
bir akan ırmaklar bir göldeki su
bir giden ak bulutlar
bir karanlıkta dağların uykusu
oturmuş bir bebek anasının kucağına
mavi gözlerinden geçer elli yıllık ömrüm
senin dünyana yürüyünce aydınlık
ben belki çoktan gitmiş olacağım
gene dizilecek dallara kuşlar
sen eğilip bakınca aynasına
deniz yeşili pul pul gümüşî balık
hızla girecek yosun dünyasına
içimdeki ağaç büyüyecek
kederi cıgaramın ucunda yakacağım
merih'e göndereceğim ak karanfilleri
orada kırmızı güller açacağım
kırlarda dolaşan sarışın çocuk

sen uyurken yüzüne bakacağım
yüz yıl olmuş görmemişim
yüz yıl geçmiş seni özlemişim
uyuyup uyuyup uyanmışım
karlı bir gecede yürümüşüm
şafak sökerken görülmüşüm
ıslak giysilerin ıslak şapkam
ben koşarım arkamdan gelir iran'lı akşam
pir sultan tırmanır çınar dalına
saklanırım bir ağacın arkasına
geçirirler önümden öldürülmüşüm
on yıl önce bıraktığım gül
hiç solmamış taptaze ıslak
bir akarsuya kapılıp geliyorum sana
bolu dağından sesleniyorum havayı yırtarak
karanlık ormanlardan geçiyorum sessizce
bir ardıçın dibinde öksüz sümbülüm
ülkemde herkes susarak bakıyor
yalnız ozanlar konuşuyor gülüm
oysa rüzgâr esiyor ırmaklar akıyor
ben susarsam yaşamam ölürüm

"doğaya bakan çocuk"

Ozanın ölümünden sonra ilk kez "Yansıma"da çıkmıştır.
(Yan. 26 Mayıs. 2 Haziran 1980. Sayı 4. S: 4)

"mavi gözlerdeki resim"

Ö.F.Toprak'ın ölümünden sonra "Yansıma" da çıkmıştır.
(Yan. Yeni Dizi Haziran 1980. Sayı 5.S: 4)

"rali otelinde bir sonnet"

Bu şiir ilk kez "Yeni Dergi"de yayımlandı
(YD. Yıl 11. Nisan 1975. Sayı 127. S: 7)

"sonnet II"

Bu sonnet ilk olarak Yeni Dergi'de çıktı
(YD. Yıl 11. Nisan 1975. Sayı 127. S:7)

"sonnet III"

Bu sonnet ilk kez "Militan" dergisinde çıkmıştır.
(M.Sayı 15. Mart 1976. S:61)

Sonnet'nin; "oysa dağlardaki gibi tutulmalıyız rüzgâra" dizesinden sonra "Militan"daki şiirde şu üçlük var:

"ben yaşlılık çağı nedir bilmem ruhum
peru şarkıları gibi mutluluk söylemeliyim
ölürken bile denizde dalgalarla buluşurum"

"sonnet IV"

İlk "Saçak" dergisinde, numarasız ve başlıksız olarak yayımlanmıştır.

(S.Yıl 1. Temmuz 1977. Sayı 12 S:1)

"sevgi'ye sonnet"

İlk kez Cumhuriyet gazetesinin Sanat Sayfası'nda çıktı
(C.27 Kasım 1976.)

"mihriban kıza bir sonnet"

Bu sonnet ilk olarak "Türk Dili" dergisinde, "Anı" adıyla yayımlanmıştır.

(TD. Mart 1977, sayı : 306)

"hücrede bir sonnet"

Bu sonnet ilk kez "Saçak" dergisinde çıkmıştır.
(S.Yıl 2. Eylül 1977. Sayı 14. S: 1)

"şafakta bir sonnet"

İlk kez "Türkiye Yazıları" nda çıktı
(TY. Sayı 5. Ağustos 1977 S: 6)

"taylan özgür ile jale yeşilnil'e bir sonnet"

İlk olarak "Türkiye Yazıları" dergisinde "Genç Ölülere" Bir Sonnet" adıyla çıktı.

(TY. Sayı 7 Ekim 1977. S:5)

"sonnet"

İlk "Türkiye Yazıları" dergisinde çıktı. Sonnet'nin ne adı, ne numarası var. Sadece, "sonnet".

(TY. Sayı 3 Haziran 1977. S: 10)

"bir buluta sonnet"

Türkiye Yazıları dergisinde çıktı.
(TY. Ağustos 1978. Sayı 17 S: 10)

"28 ocakta bir sonnet"

"Sanat ve Toplum" dergisi
(S.ve T. 1 Temmuz-Ağustos 1978: 1 S:83)

"bedrettin için gözyaşı yerine bir sonnet"

Bu sonnet ilk kez, "Gözyaşından Bir Sonnet" adıyla "Sanat ve Toplum"da çıktı
(S.ve T. 4 Ocak/Şubat/Mart 1979: 1 S: 29)

Dipnotunda ozan şöyle diyor: "Bedrettin gözlerini yumunca"

"ateşlerden geçen bir sonnet"

"Sanat ve Toplum" dergisi
(S.ve T. 4 Ocak/Şubat/Mart 1979 : 1)

"ahmet cemil'in mektubundan bir sonnet"

"Eleştiri" dergisi.
(E.Sayı 2. Yıl 1. 1 Eylül 1979. S: 1)

"güneşli sabaha bir sonnet"

İlk kez "Türkiye Yazıları" dergisinde yayımlandı.
(TY. Sayı 28 Temmuz 1979. S:5)

İÇİNDEKİLER

SUNU 7

ÖMER FARUK TOPRAK'IN YAŞAM ÖYKÜSÜ 11

İLK ŞİİRLERİ
Sessiz Adam 17
Ay Doğuyor Karanlıklara... 18
Seneler 19
Yeşil Dağlar 20
Akşam 21
Islak Kaldırımlar 22
Selviler 23
Gurbet 24
Akşam Karanlığı 25
Karanfil 26
Veda 27
Vatandaki Matem 28
Gel!... 29
Siyah... Simsiyah Gözler... 30
Yaz 31
Sarı Saçlar 32
Avdet 33

Yalnız 34
Kahkaham Siyahlaştı 35
Uzaklarda 36
Artık Yaşamak İçin 37
Saadet Mısraları 38
Hürriyet Türküleri 39

KİTAPLARI

İNSANLAR

Buna Ol Hikâye Dedik 45
Yeşiltulumbalı Ahmet 48
Bıçakçı Süleyman 50
Salih'in Hikâyesi 52
Denize Ağlamaya ve Gülmeye Dair 54
Tahtabacaklı Kaptan 56
İnebolu'ya ve Ilgaz Ormanlarına Dair 59
Sinop Mapushanesi'nde İdris'in Söylediği Türkü 61
Haliç 63

HÜRRİYET

İthaf 67
Memleketim 68
Hürriyet 70
İyi İnsanlar 72
Nâzım'a Mektup 73
Bahar 75
Hayır Affetmiyorum Sevgilim 77
İstanbul'a Yolculuk 80
Bafralılar 83
Alpıköy 86
"Korkaksu" Köyü 89
Manavgatlı İsmail 92
Ali'ye İthaf 95
Yalnız Sen Değil 98

DAĞDA ATEŞ YAKANLAR
Ağır... 103
Sen Katı Yürekli Müz 105
Benim Sarı Başağım 107
Ilık Bir Nehir Akıyor 108
Benim Yüreğim 109
Nerde Olursan Ol... 110
Bütün Mutluluk Şarkıları Senin 111
Böyle Her Akşam 112
Açıl Bana 113
"Biraz Işık..." 115
Yaşadık Diyelim 116
Çaresiz Değil 117
Dağda Ateş Yakanlar 119
Mutluluk 121
Sen Söyle Ceylan 122
Ağlayan Nar 124
Haber Aldığım Akşam 125
Ben Affetmem 127
Pencere Camında Seyre Daldık 129

SUSAN ANADOLU
Susan Anadolu 133
Yanarak 135
Kızgın Mavi Gök 137
Gece Saat Bir'den Sonra 139
Anı 141
Uzakta Bir Nehir 142
Ateşe Dönük 143
Cezayir 145
Karşı Karşıya 146
Açılsın Yüreğimiz 147
Kuru Ot 148
Çayırlarda Sırtüstü 149
Umutlu Yüz 151
Dizlerinde Açık Bir Kitap 152

Ak Kâğıt Üzerine 153
Ateş Gülü 154
Afrika'daki Kulübemiz 155
Türkiye 156

AY IŞIĞI
Uykusuz Bir Sonbahar 159
İki Bin Yılını Düşünmek 160
Camların Aynası 163
Gün Işığı 165
Hastanede Yirmi Birinci Gün 167
Yolculuk 169
Bir Resim 171
Güneşli Sabah 172
Mektup 173
Gece 174
Yalnızlık 175
Ay Işığı 176
Gül 177
Kendi Kendime 179
Bir Dağ Başı Düşüncesi 181
Bir Buluta Takılıp Gitmek 183
Gözlerimiz 185
Mutluluk Düşüncesi 188
Yıldızlı Bir Gece 190
Günlük 192
Kırık Bir Pencere 195
Bir Akşamın Ucunda 197
Bin Dokuz Yüz On Dokuz 199

ATEŞTE BİR KARANFİL (SON ŞİİRLERİ)
Sunu 203
Şili I 204
Şili II 205
Şili III 206
Salıncak 207

Düş 208
Üç Gün Üç Gece 209
Altın Mavilik 210
Sırtüstü 211
Toprak Ana 212
Keder Saati 213
Güneşli Pencere 214
Bir Temmuz Sabahı 215
Bebeğin Gözleri 216
Ben Susarsam 217
Bir Gece Yarısı Düşüncesi 218
Dede Sultan 219
Doğaya Bakan Çocuk 220
Mavi Gözlerdeki Resim 221

SONNET'LER
Rali Oteli'nde Bir Sonnet 225
Sonnet II 226
Sonnet III 227
Sonnet IV 228
Sevgi'ye Sonnet 229
Mihriban Kız'a Bir Sonnet 230
Hücre'de Bir Sonnet 231
Dağ Başında Bir Sonnet 232
Şafakta Bir Sonnet 233
Taylan Özgür İle Jale Yeşilnil'e Bir Sonnet 234
Sonnet 235
Bir Buluta Sonnet 236
28 Ocak'ta Bir Sonnet 237
Bedrettin İçin Gözyaşı Yerine Bir Sonnet 238
Ateşlerden Geçen Bir Sonnet 239
Ahmet Cemil'in Mektubundan Bir Sonnet 240
Güneşli Sabaha Bir Sonnet 241

NOTLAR — AÇIKLAMALAR 243

Ömer Faruk TOPRAK

TÜM ŞİİRLERİ

"Gönül isterdi ki Ö. F. Toprak, yaşasaydı da tüm şiirlerini içeren dosyayı yayınevine kendisi götürseydi, kitap haline geldikten sonra da onu okşayıp ilk okuyan o olsaydı !.."

— Füruzan Toprak

Bu yapıt Ömer Faruk Toprak'ın kitaplarına girmiş, girmemiş bütün şiirlerini içermektedir. Sanatçının ilk gençlik yıllarının ürünü olan heceyle yazılmış duygusal şiirleri, çıraklık dönemi ürünleri, bütün şiir kitapları, son yıllarında yazdığı sonnet'ler, hepsi, Füruzan Toprak'ın notları ve açıklamalarıyla bir araya getirilmiştir.

Ömer Faruk Toprak (1920-1979), İstanbul'da doğdu, ortaöğrenimini Kütahya Lisesi'nde tamamladı, yükseköğrenimini ise, üç yıl İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne devam ettikten sonra, yarım bıraktı. Okurken bir yandan da ekmeğini kazanmak zorundaydı. Yirmi altı yıl Petrol Ofis'te çalıştı ve kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. Felsefe öğretmeni Füruzan Toprak'la evliydi. 20 Ocak 1979 günü geçirdiği bir kalp krizi sonucu hayata gözlerini yumdu.

Yapıtları: **İnsanlar** (1943); **Hürriyet** (Suat Taşer'le birlikte, 1945); **Dağda Ateş Yakanlar** (1955); **Susan Anadolu** (1966); **Duman ve Alev** (anı, 1968); **Ay Işığı** (1973); **Tuz ve Ekmek** (roman, 1973); **Karşı Pencere** (öykü, 1975); **Gönen Öyküleri** (çocuk, 1979).

ADAM

adam 117